

Milieuimpactbeoordeling Omgevingsvisie Bunschoten

Milieuimpactbeoordeling

t.b.v. Omgevingsvisie Bunschoten

projectnummer 0479730.100

definitief revisie 3
15 november 2022

Auteurs

Shireen Baars
Peter Verhoeven

Opdrachtgever

Gemeente Bunschoten
Stadsspui 1
3752 CL BUNSCHOTEN-SPAKENBURG

Gecontroleerd:

T. Artz / G. Gabry

datum
15 november 2022

beschrijving
definitief

vrijgave
T. Artz

Inhoudsopgave

Blz.

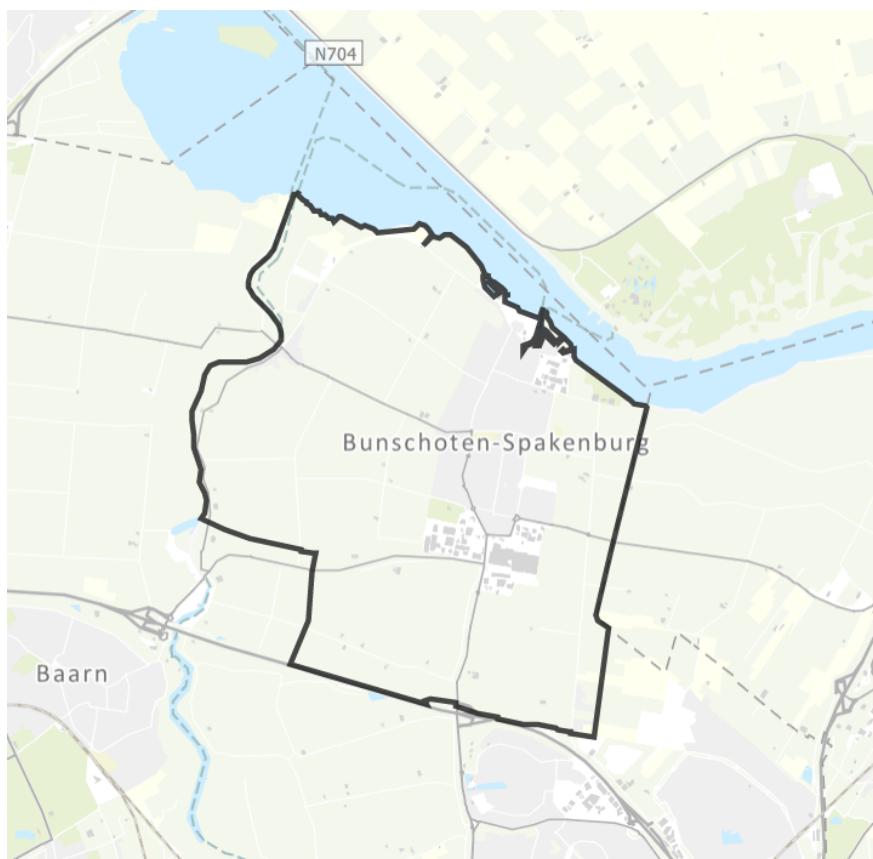
1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Waarom een milieuimpactbeoordeling?	2
1.3	Positie van de milieueffectbeoordeling in het proces naar een Omgevingsvisie	2
1.4	Leeswijzer	3
2	Aanpak van de milieueffectbeoordeling	4
2.1	Beoordelingskader en methodiek	4
2.2	Opbouw van de beoordeling	6
2.3	Het beoordelingskader	7
2.4	Integrale beschouwing	8
3	Huidige situatie en referentiesituatie	9
3.1	Thema's uit de omgevingsvisie	9
3.2	Conclusie en overzicht	75
4	Beoordeling effecten omgevingsvisie	78
4.1	Inleiding	78
4.2	Beoordelingen	78
5	Conclusies, overzicht en aanbevelingen	94

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Omgevingswet komt eraan. De overheid wil met deze nieuwe wet de regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen. De omgevingsvisie is een van de instrumenten uit deze nieuwe wet en is de vervanger van de structuurvisie. In de omgevingsvisie schetsen overheden als provincies en gemeenten het beleid voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Onderwerpen die aanbod komen zijn onder andere natuur, water, verkeer, gezondheid en economie.

De gemeente Bunschoten is bezig met het opstellen van een omgevingsvisie. De omgevingsvisie schetst op hoofdlijnen het beleid ten aanzien van de fysieke leefomgeving en bepaald dus de koers van de gemeente. Met de omgevingsvisie worden ook de kaders gesteld voor toekomstige ontwikkelingen. De gemeente wil in keuzes voor de kaders de belangen van de fysieke leefomgeving mee laten wegen. Hiervoor is voorliggende milieuimpactbeoordeling opgesteld.

Figuur 1.1 Gemeente grens van gemeente Bunschoten.

1.2 Waaron een milieuimpactbeoordeling?

Een milieuimpactbeoordeling focust zich vooral op conflicterende belangen. Ten behoeve van de omgevingsvisie zijn meerdere keuzes voor de fysieke leefomgeving tegenover elkaar gezet, zogeheten ‘botsproeven’.¹ Met de milieuimpactbeoordeling wordt het milieubelang meegewogen in de besluitvorming van de Omgevingsvisie. Het milieugeweten krijgt op deze manier een plek in het proces.

In dit rapport zijn de gemaakte keuzes in de omgevingsvisie beoordeeld op de impact op de fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld: een ruimteclaim op het buitengebied botst wanneer deze òf voor woningbouw òf voor natuurontwikkeling wordt benut. De milieuimpactbeoordeling toetst welke effecten de gemaakte keuzes hebben vanuit milieuperspectief en wat het doelbereik is van deze effecten. Het is vervolgens aan het gemeentebestuur om een afweging te maken over de voorkeur en motivatie van deze keuze.

De milieuimpactbeoordeling is géén formeel MER, maar is wel opgezet vanuit de gedachte het milieubelang vroegtijdig en volwaardig mee te wegen in beleidskeuzes. De milieuimpactbeoordeling is een toets op milieueffecten van de ontwerp omgevingsvisie. Eerdere keuzes zijn met tussentijdse strategische impactbeoordelingen getoetst op het milieubelang.

1.3 Positie van de milieueffectbeoordeling in het proces naar een Omgevingsvisie

Hoewel deze milieuimpactbeoordeling ingezet is als toetsend instrument, hebben de gedane aanbevelingen op eerdere versies van de ontwerp omgevingsvisie geleid tot aanpassingen in de visie. Op hoofdlijnen heeft de discussie zich toegespitst op de mate van kaderstelling. Vanuit milieuperspectief is het wenselijk om al in de omgevingsvisie aan te geven welke kaders gesteld worden bij het type ontwikkeling dat voorzien wordt. In de praktijk blijkt dat niet op alle onderwerpen een volledig concrete keuze maken nu al mogelijk is. Wel gaat de gemeente door op de nieuwe inzichten die worden opgedaan en verscherpt de gemeente dit in nieuwe versies van de omgevingsvisie.

Naar aanleiding van de milieuimpactbeoordeling heeft de gemeente Bunschoten de omgevingsvisie op verschillende punten aangepast. Onder andere over de koppeling van de omgevingsvisie met het Nationaal en Provinciaal Programma Landelijk Gebied (NPLG en PPLG) als kader voor de versterking van natuur, verbetering van de waterkwaliteit en verminderen van de stikstofemissies. Daarnaast heeft deze impactbeoordeling geleid tot aanpassingen rondom de formuleringen over sporthallen, externe veiligheidsrisico's en verstedelijkingsstrategieën. Daarmee kan geconcludeerd worden dat het milieubelang een rol heeft gespeeld in de totstandkoming van de omgevingsvisie.

Deze milieuimpactbeoordeling is opgesteld door Antea Group onder supervisie van Kuiper Compagnons.

¹ Commissie Ruimte, december 2021. Botsingen Toekomstbeeld Omgevingsvisie.

1.4 Leeswijzer

Deze milieuimpactbeoordeling bestaat uit de volgende hoofdstukken:

- In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de verschillende deelgebieden in de gemeente Bunschoten. Daarnaast komt de methodiek en het beoordelingskader aan bod waarna de verschillende thema's uit de omgevingsvisie worden toegelicht;
- Hoofdstuk 3 beschrijft de opbouw van de beoordeling en de drie ambities uit de omgevingsvisie;
- Hoofdstuk 4 beoordeelt de drie ambities op basis van beleid uit de omgevingsvisie en thematische ambities passend bij elke ambitie;
- Tot slot vormt hoofdstuk 5 de afsluiting met de algemene conclusies en aanbevelingen.

2 Aanpak van de milieueffectbeoordeling

2.1 Beoordelingskader en methodiek

2.1.1 Beoordelingskader

Voor het beoordelen van de omgevingsvisie is een beoordelingskader benodigd waarbij ook de trends en onzekerheden, doelbereik en ondergrenzen kunnen worden meegewogen. Daarnaast dient het beoordelingskader de gehele fysieke leefomgeving te beslaan, zonder dat de overzichtelijkheid uit het oog wordt verloren. Onderstaande tabel toont het beoordelingskader dat gebruikt wordt, die bestaat uit de verschillende thema's en waarden uit de omgevingsvisie van de gemeente Bunschoten.

Tabel 2.1 Thema's uit de omgevingsvisie.

Thema
Agrarische sector
Werk en ondernemen
Recreatie en toerisme
Bereikbaarheid
Wonen
Leefbaarheid en gezondheid
Bodem, lucht en water
Circulariteit
Energie
Klimaat
Het DNA van Bunschoten (waarde)
Natuur en landschap (waarde)
Cultuurhistorie en erfgoed (waarde)

2.1.2 Beoordeling huidige en referentiesituatie

De Omgevingsvisie van Bunschoten beschrijft aan de hand van de dertien thema's de huidige staat van Bunschoten. Deze thema's zijn de beoordelingsaspecten die de staat van de fysieke leefomgeving in de huidige situatie en in de referentiesituatie beschrijven. Op basis van de streefwaarde en gewenste beweging wordt een negatieve, neutrale of positieve beoordeling aan de beoordelingsaspecten gegeven van de referentiesituatie.

De referentiesituatie is de toekomstsituatie van Bunschoten zonder dat de beleidsveranderingen, keuzes en maatregelen uit de omgevingsvisie gerealiseerd zijn. De referentiesituatie bestaat uit het vastgestelde beleid en de plannen en projecten waarover politieke besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Per beoordelingsaspect worden van alle kernwaarden de volgende uitspraken gedaan om de huidige en referentiesituatie te beoordelen:

- Wat is de huidige kwaliteit en kwaliteit van de referentiesituatie?
- Wat is de verwachte autonome trend?

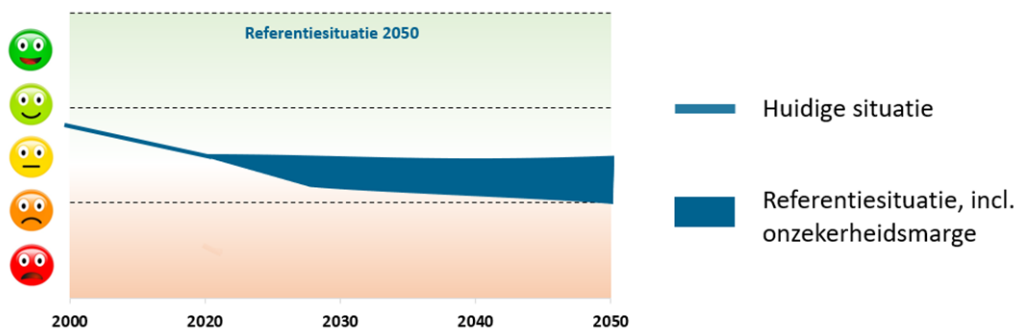
- Wat zijn op basis van bovenstaande antwoorden mogelijke kansen en risico's behorende bij dit beoordelingsaspect?

Op basis van deze uitspraken wordt een beoordeling gegeven aan de thema's en waarden. Bij de beoordeling van de effecten is een score van 1 tot en met 5 gehanteerd.

Tabel 2.2 Beoordelingsschema voor de te beoordelen thema's.

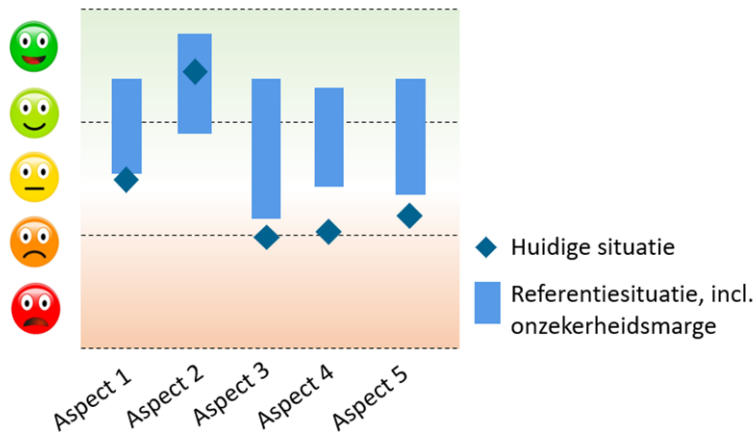
Waardering	Toelichting
	De staat is overal goed, er zijn geen knelpunten (ondergrenzen/streefwaarden/gewenste beweging worden overal gehaald)
	De staat is overwegend goed, lokaal zijn er wat knelpunten (ondergrenzen/streefwaarden/gewenste beweging worden grotendeels gehaald)
	De staat is redelijk, verspreid zijn er knelpunten (ondergrenzen/streefwaarden/gewenste beweging worden vaak wel, soms niet gehaald)
	De staat is matig, er zijn redelijk wat knelpunten (ondergrenzen/streefwaarden/gewenste beweging worden soms gehaald)
	De staat is overal slecht, er zijn overal knelpunten (ondergrenzen/streefwaarden/gewenste beweging worden nergens gehaald).

De beoordeling van een thema wordt visueel weergegeven aan de hand van een trendgrafiek. Een trendgrafiek toont de ontwikkeling van het thema (positief of negatief) voor het verleden, het heden en de toekomst. In onderstaand voorbeeld is sprake van een negatieve trend: de situatie is de afgelopen 20 jaar verslechterd. Vervolgens wordt aan de hand van beschikbare data een prognose gemaakt voor de toekomstige situatie van een aspect op basis van autonome ontwikkelingen. Onzekerheden vormen de aanleiding voor het gebruik van een bandbreedte. In onderstaand voorbeeld wordt de trend van de afgelopen jaren tot stilstand gebracht of kan de situatie nog licht verder verslechteren.

Figuur 2.1 Voorbeeld van een beoordeling in een trendgrafiek.

In de volgende stap is de informatie van de afzonderlijke aspecten samengebracht in een overzicht. Hierin is per aspect de huidige situatie en de toekomstige situatie (met bandbreedte) weergegeven. De huidige situatie, de hoogte van de beoordeling in 2022, wordt weergegeven door een ruitje. De bandbreedte van de referentiesituatie geeft de bandbreedte uit de individuele beoordeling in het jaar 2040 weer.

Figuur 2.2 Voorbeeld van beoordeelde aspecten ten opzichte van elkaar en de referentiesituatie.

2.2 Opbouw van de beoordeling

Voor de omgevingsvisie van Bunschoten worden de relevante keuzes geselecteerd en beoordeeld. In een eerdere fase zijn verschillende dilemma's reeds op effecten beoordeeld. Voor het eindbeeld van de omgevingsvisie wordt dat nu opnieuw gedaan. De gemeente Bunschoten heeft de beleidsvoornemens gestructureerd met drie hoofdambities:

1. Iedereen doet mee in Bunschoten

De gemeente wil een werkelijk inclusieve samenleving zijn waarin iedereen meedoet. De leefomgeving moet daarop ingericht zijn. Er zijn verschillende thema's die in hoofdstuk 2 beoordeeld zijn die van belang zijn voor deze ambitie. De belangrijkste thema's zijn: leefbaarheid en gezondheid, wonen, bodem, lucht en water, en cultuurhistorie en erfgoed.

2. Het Boegbeeld van het Eemland

De gemeente versterkt de kwaliteiten van het unieke karakter van de gemeente, binnen de bebouwde kom en buiten in het open landschap, met voldoende karakteristieke woningbouw voor alle doelgroepen, leefbare wijken en een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Deze ambitie heeft betrekking op de volgende thema's: de agrarische sector, werk en ondernemen, bereikbaarheid, en natuur en landschap.

3. Samen Toekomstbestendig

Als rentmeester voor toekomstige generaties, zorgt de gemeente voor een voor duurzaam Bunschoten op een manier die past bij de gemeente. De gemeente maakt keuzes in overleg met de samenleving en zorgt voor een evenredige verdeling van lusten en lasten. Deze ambitie richt zich voornamelijk op de thema's energie, klimaat en circulariteit.

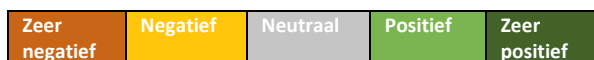
Onder deze ambities heeft de gemeente aangegeven "wat er gedaan gaat worden". Onder dit kopje heeft de gemeente telkens aangegeven wat ze voornemens te doen is om de ambities te bereiken. Dit instrumentarium kan uiteenlopen van "onderzoeken" tot "stimuleren" tot "zorgen voor".

2.3 Het beoordelingskader

De omgevingsvisie wordt beoordeeld op de impact die de omgevingsvisie heeft op de fysieke leefomgeving. Bij deze beoordeling wordt gebruik gemaakt van een integraal beoordelingskader dat een oordeel geeft over de fysieke leefomgeving én op de doelen van de omgevingsvisie die gehaald achten te worden. Om die reden is het beoordelingskader gekoppeld aan de thema's en zogeheten waarden uit de omgevingsvisie. De waarden zijn de belangrijkste kernwaarden waardoor Bunschoten getypeerd wordt. Deze zijn: Het DNA van Bunschoten, Natuur en Landschap, en Cultuurhistorie en Erfgoed. Met deze thema's en waarden is een brede basis gelegd voor een integraal oordeel over de fysieke leefomgeving.

2.3.1 Scorebord en beoordelingsmethode

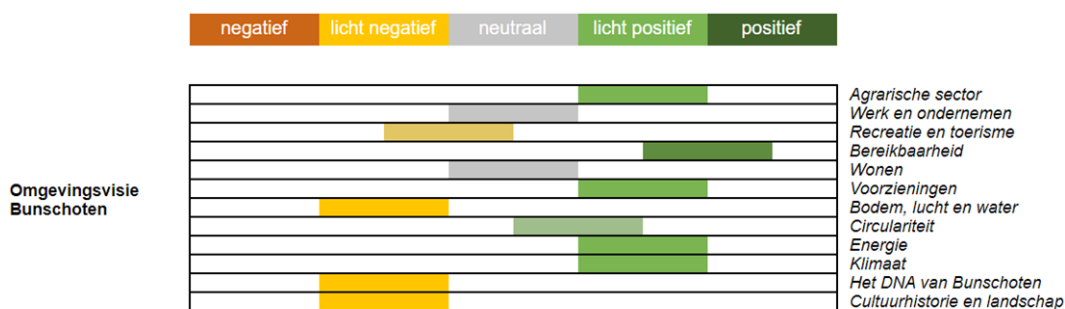
Op basis van de bovenstaande domeinen wordt de omgevingsvisie afzonderlijk beoordeeld aan de hand van de referentiesituatie (zie hoofdstuk 2) en op basis van *expert judgement*. Hierbij wordt aan elk thema een waarde verbonden volgens onderstaande scorebalk. De score kan variëren van zeer negatief tot zeer positief. Een neutrale beoordeling wordt toegekend als de visie geen wezenlijke impact heeft op het betreffende domein. Positieve en negatieve beoordelingen worden gegeven aan de hand van de beschrijving in de voorgaande paragraaf. Het verschil tussen een positieve (of negatieve) en een zeer positieve (of zeer negatieve) beoordeling is relatief. Een extremere beoordeling wordt gegeven wanneer de omgevingsvisie op meerdere thema's significante effecten veroorzaakt, of bepalend is voor het doelbereik van de omgevingsvisie.

Figuur 2.3 Scorebalk die gebruikt is bij de beoordeling van de omgevingsvisie.

Door middel van scoreborden kan een integraal beeld gegeven worden van de impact van de omgevingsvisie, wat de gemeente helpt bij het aanscherpen van keuzes in de omgevingsvisie. Een voorbeeld van een scorebord is hieronder weergegeven. Het beoordelingskader is geënt op de thema's uit de omgevingsvisie. Daarmee wordt niet alleen voorzien in een integrale beoordeling van milieuaspecten, maar kan de toets ook gezien worden als een toets op het doelbereik van de omgevingsvisie.

Voorbeeld

Figuur 2.4 Een voorbeeld van een scorebord

2.4 Integrale beschouwing

In hoofdstuk 6 is een integrale beschouwing gegeven aan de hand van de strategische impactbeoordeling. Hierin is een matrix opgenomen om een beeld te geven van de belangrijkste beoordelingscriteria per opgave en de aspecten die wellicht onderbelicht zijn vanwege reikwijdte en detailniveau van de omgevingsvisie. Vervolgens zijn de conclusies per opgave kort samengevat en worden aanbevelingen voor de nadere uitwerking van de omgevingsvisie gedaan.

3 Huidige situatie en referentiesituatie

In dit hoofdstuk wordt de referentiesituatie per thema beschreven die in de omgevingsvisie genoemd worden. De referentiesituatie is de toekomstige situatie in de gemeente Bunschoten wanneer het bestaande beleid wordt voortgezet, zonder de keuzes die in de omgevingsvisie worden gemaakt. Ook autonome trends en ontwikkelingen horen bij de referentiesituatie. Daarna wordt elk thema beoordeeld.

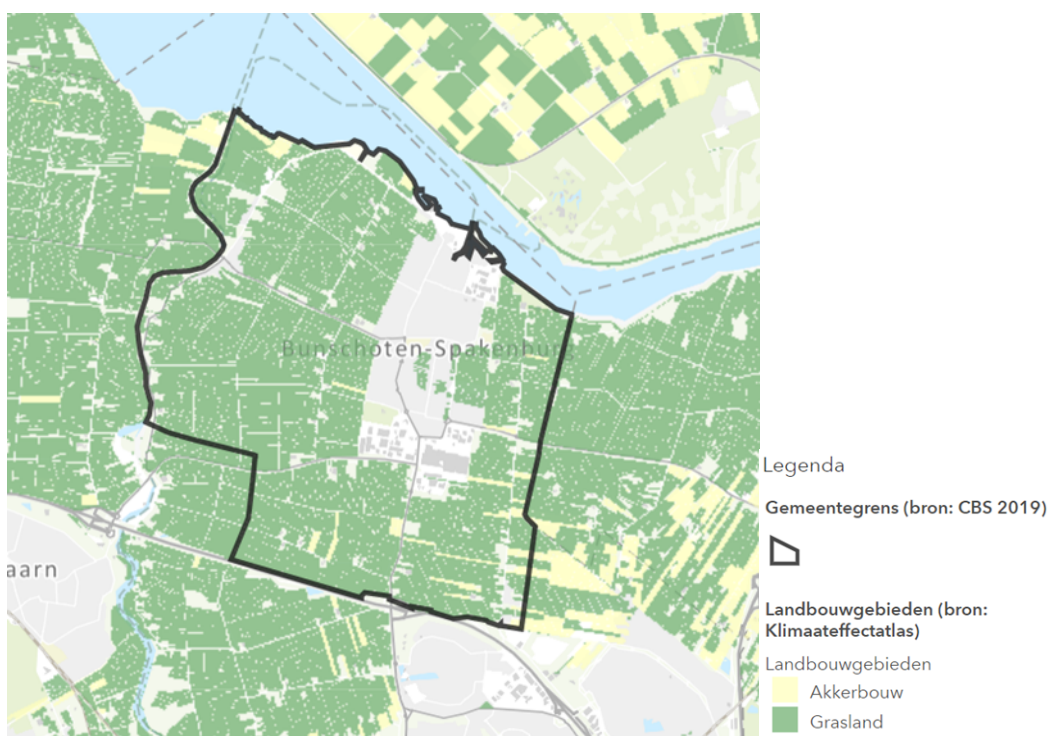
3.1 Thema's uit de omgevingsvisie

3.1.1 Agrarische sector

Inleiding en huidige situatie

Op agrarische bedrijven worden gewassen geteeld of dieren gehouden. Hiermee zorgen zij voor het voedsel van mens en dier. Daarnaast zijn er ook agrariërs (boeren) die zich richten op bredere activiteiten. Denk daarbij aan agrotourisme, zorg, educatie of nieuwe bedrijfsvormen.

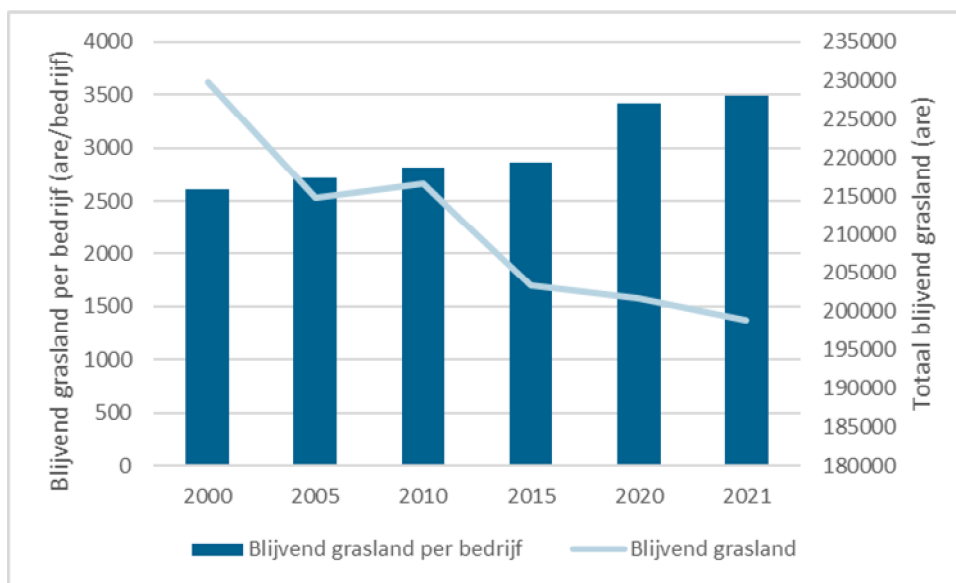
In de gemeente Bunschoten speelt het agrarisch landschap een belangrijke rol. De agrarische bedrijven zijn voornamelijk grondgebonden. Dit betekent dat de akker- en weilanden worden gebruikt voor productie. In het buitengebied van Bunschoten wordt het landschap gekarakteriseerd door een polderlandschap met weilanden en enkele akkers. Zoals aangegeven in Figuur 3.1 zijn de landbouwgebieden voornamelijk graslanden voor melkveebedrijven.

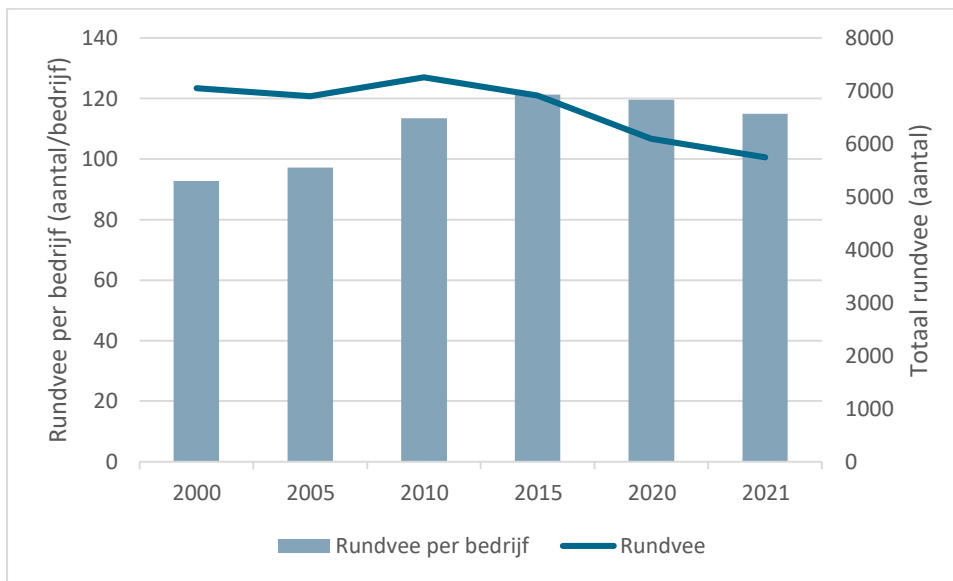
Figuur 3.1 Landbouwgebieden in gemeente Bunschoten (Bron: Klimateffectatlas).

In de afgelopen 20 jaar is het aantal landbouwbedrijven in de gemeente Bunschoten afgenomen. Een groot aantal van deze landbouwbedrijven had blijvend grasland en/of rundvee. De volgende figuren tonen de ontwikkeling van deze twee sectoren.

- Het aandeel blijvend grasland is in de afgelopen 20 jaar in de gemeente Bunschoten afgenomen. Tegelijkertijd is ook het aantal agrarische bedrijven met blijvend grasland afgenomen. De huidige bedrijven met blijvend grasland zijn in grootte toegenomen de afgelopen 20 jaar.
- Het aantal bedrijven met rundvee is in de afgelopen 20 jaar afgenomen. Ook het aantal dieren is in de afgelopen 20 jaar licht afgenomen. De huidige bedrijven zijn groter dan de bedrijven van 20 jaar geleden. In de afgelopen 5 jaar zijn de bedrijven iets gekrompen. Per bedrijf waren er ongeveer 115 koeien aanwezig in 2021.

Figuur 3.2 Blijvend grasland ten opzichte van het aantal bedrijven (Bron: CBS, 2022).

Figuur 3.3 Rundvee per bedrijf ten opzichte van het totaal aantal rundvee (Bron: CBS, 2022).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Agrarische sector'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Autonome uitdagingen voor de landbouw**

Er komen grote uitdagingen op de landbouwsector af. Bijna de helft van alle agrarische bedrijven in Nederland heeft een bedrijfshoofd dat ouder is dan 55 jaar. 60 procent van deze boeren heeft geen opvolging². Daarnaast vormt klimaatverandering een uitdaging. De impact op het agrarisch bedrijf is afhankelijk van het gewas of het landbouwsysteem. Te droge of juist te natte perioden zijn nadelig voor de agrarische bedrijfsvoering, terwijl warmere temperaturen en een hogere CO₂ concentratie juist een positief effect kunnen hebben op landbouwgewassen. Daarnaast bestaan er verschillende milieueffecten van de agrarische bedrijfsvoering, zoals geur, geluid, en stikstof. Verschillende hulpmiddelen voor de landbouw, zoals zoet water, ruimte en fosfaat, zijn schaars. De opgave is om deze op een duurzame manier te benutten, in overeenstemming met de draagkracht van het gebied.

- **Agrarische bijdrage aan natuur- en landschapsbeheer**

De transitie naar een duurzame landbouw wordt in de gemeente Bunschoten mede vormgegeven door samen met boeren op te trekken om bijvoorbeeld aan weidevogelbeheer of landschapsbeheer te werken. Het Eemland heeft de hoogste dichtheid aan weidevogels van de provincie Utrecht. Dat heeft vijf redenen. Er is voldoende voedsel te vinden rondom de plas-drasgebieden; er is veel ruimte voor nesten in het vlakke land, ver van bomen of boerderijen; ook voor kuikens zijn er genoeg insecten te vinden; er zijn weinig roofdieren zoals vossen en marters en er wordt actief samengewerkt met boeren die aan natuurbeheer doen. Dat laatste maakt de positie van

² Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021, 13 januari). Geen bedrijfsopvolger voor meer dan 16 duizend boerderijen.

agrariërs in de gemeente bijzonder: boeren leveren op dit onderdeel een positieve bijdrage aan de biodiversiteit.

- **Stikstof en de landbouwsector**

Met o.a. het stikstofbeleid en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt gestuurd op een verduurzaming van de landbouwsector. De omschakeling naar een landbouwsysteem dat gebaseerd is op kringlopen is een uitdaging. Maatregelen om de landbouwsector minder stikstof te laten uitstoten maken dat er in het agrarisch gebied veel gaat veranderen in de komende jaren. De emissie van stikstof kan nadelige gevolgen hebben voor de ecologische waarden in Natura 2000-gebieden, afhankelijk van de stikstofgevoeligheid ervan. In het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft de gemeente Bunschoten een emissiereductieopgave van 47%. Het gaat niet om nu al bindende doelstellingen, maar het geeft wel een beeld van de opgave.

- **Het agrarisch verdienmodel**

Het inkomen van agrariërs staat onder druk. Binnen de agrarische sector is het inkomen zeer volatiel. Dit betekent dat het ene jaar goede inkomens worden gegenereerd, terwijl andere jaren verlies wordt gedraaid. De grote sturende factoren hierin zijn de weersafhankelijkheid en de prijsveranderingen (op de wereldmarkt). Voorheen hebben agrariërs hierop gestuurd door kosten te verlagen en de schaal te vergoten. Naarmate meer agrariërs hierop inzetten verdwijnt het voordeel weer. Het verhogen van inkomens via schaalvergroting vormt hierom een vicieuze cirkel. In de afgelopen jaren is er een verschuiving in verdienmodellen van agrariërs ontstaan. Een deel van de agrariërs heeft aanvullende verdienmodellen ontwikkeld, zoals kamperen bij de boer, verkoop door korte ketens of opvang van ouderen, kinderen of zorgpatiënten op de boerderij. Ook doen veel agrariërs aan weidevogelbeheer en dragen zij zorg voor natuur en landschap door de aanleg van natuurvriendelijke oevers of plasdraszones.

- **Agrarisch karakter van de gemeente**

In de afgelopen jaren zijn het aantal agrarische bedrijven en het landbouwareaal is afgenomen in de gemeente. De verwachting is dat deze trend zich voortzet. De gemeente blijft ruimte bieden aan de boer en het agrarische karakter. De agrarische sector blijft de eerste drager en beheerder van het landschap. Als er in de toekomst agrarische bedrijven verdwijnen, levert dit meer ruimte op voor de ontwikkeling van de overgebleven agrarische bedrijven wat in de afgelopen jaren de grootste trend was. Ook kan deze ruimte deels benut worden door extensieve recreatie (zoals klompen-, wandel- en fietspaden) of het ruimtegebruik toedelen aan de energietransitie, wat op nationaal niveau een belangrijk doel is in het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

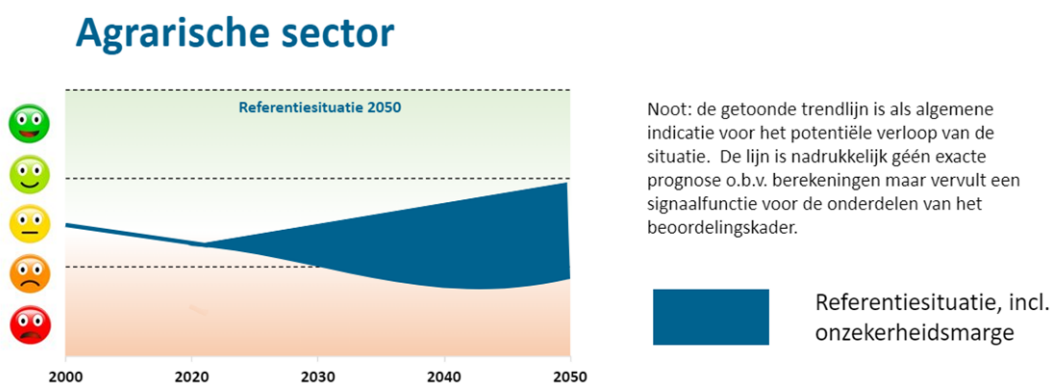
- **Behoud van veenweidegebieden**

Belangrijke ontwikkelingen die in Bunschoten rondom het agrarische landschap spelen zijn onder andere het behouden van veenweidegebieden, omdat dit een belangrijke habitat is voor weidevogels. Naar verwachting groeit de aandacht voor natuur en biodiversiteit verder door. Dit is terug te zien in initiatieven met betrekking tot bijvoorbeeld natuur-inclusieve landbouw en circulair ondernemen. Ook kan CO₂ uitstoot ervoor zorgen dat de traditionele economische agrarische modellen onder druk komen te staan. De gemeente Bunschoten kan hierop inspelen door in te zetten op andere vormen van landbouw, zoals natte teelt, wat weer voordelig is voor de aangewezen

weidevogelgebieden. Ook heeft dit een positief effect op CO₂ uitstoot, waarbij boeren worden gecompenseerd door middel van subsidie. Op deze manier kunnen agrarische bedrijven profiteren van het groeiende toerisme en recreatie.

Beoordeling referentiesituatie

De agrarische sector heeft te maken met verschillende uitdagingen. Hierbij kan gedacht worden aan vergrijzing, voldoende inkomen, en stikstof. Er is grote inzet op een zogenoemde landbouwtransitie, een verschuiving van naar een duurzamer en eerlijker landbouwsysteem. In de gemeente Bunschoten zijn de veenweidegebieden en het agrarische karakter van de gemeente punten die aandacht krijgen. Voor veenweidegebieden bestaan er verschillende initiatieven in de gemeente, zoals natuur-inclusieve landbouw³. Daarnaast zal klimaatverandering ook zijn impact hebben op de agrarische sector. Al met al bestaat er een onzekerheid op veel verschillende vlakken voor de agrarische sector naar 2050. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Figuur 3.4 Beoordeling agrarische sector.

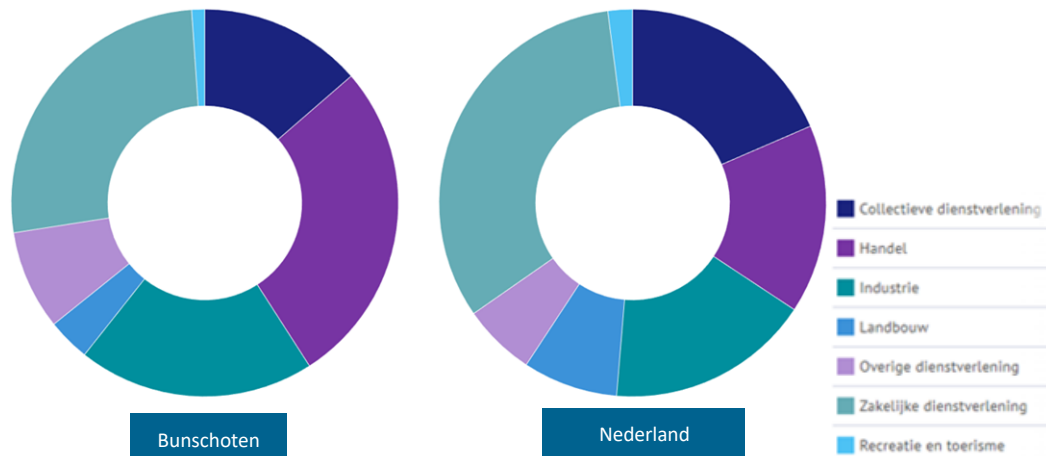
3.1.2 Werk en ondernemen

Inleiding en huidige situatie

Bij de gedachte aan het woord 'bedrijfsleven' in de gemeente Bunschoten wordt overwegend gedacht aan een bruisende, hardwerkende en innovatieve gemeente.

De industriële bedrijvigheid is groot. In de gemeente Bunschoten is de maakindustrie de gemiddeld groter dan in gemeente met een vergelijkbaar aantal inwoners elders in Nederland. Daaronder vallen de procesindustrie (het verwerken van voedsel) en de metaalindustrie. De metaalindustrie is een van de grootste werkgevers, maar ook de branches waar brood, koek, gebak, vis, betonwaren etc. geproduceerd worden bieden veel werkgelegenheid. Daarnaast zijn ook de handelssector (ambulant en groothandel) en de bouwsector belangrijk. Familiebedrijven nemen een belangrijke plaats in de sector in. Bunschoten-Spakenburg staat bekend om de productie van brood, koek en vis. De vissector kent veel (kleine) zelfstandigen. In de koek- en broodsector zijn veel franchisenemers van grotere ketens. Het aantal vestigingen in de gemeente is tussen 2015 en 2021 gegroeid van 1740 naar 2250. Onderstaand figuur en tabel geeft de belangrijkste sectoren aan in gemeente Bunschoten ten opzichte van de rest van Nederland.

³ Provincie Utrecht, Voortgangsrapportage Samenwerkingsagenda Landbouw, maart 2022.

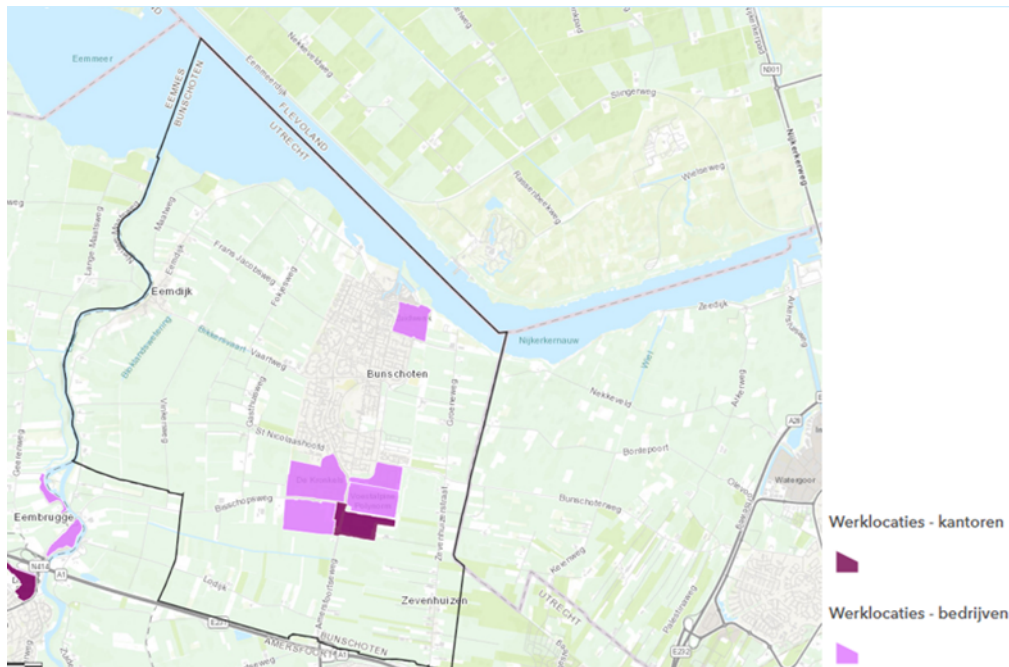

Figuur 3.5 Sectors in de gemeente Bunschoten en Nederland (Bron: LISA).

Tabel 3.1 Sectors in gemeente Bunschoten (Bron: LISA).

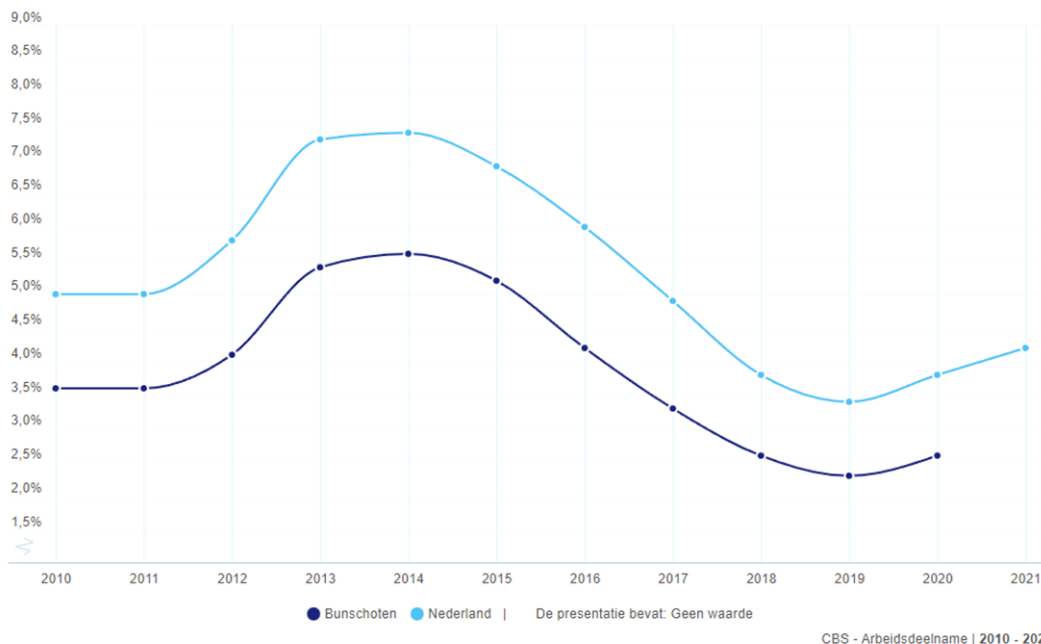
Tabel 3.2	Gemeente Bunschoten	Nederland
Industrie	20 %	18,9%
Landbouw	3,6%	8,1%
Handel	27,6%	16,1%
Recreatie en toerisme	1,1 %	2,1%
Collectieve dienstverlening	13,8%	18,9%
Zakelijke dienstverlening	26,7%	33,3%
Overige dienstverlening	8,4%	6,2%

In de gemeente liggen verschillende werklocaties, zowel bedrijventerreinen als kantoorlocaties. Onderstaande kaart toont de ligging van deze terreinen. Het gaat om de terreinen: De Kronkels, De Kronkels-Zuid (in ontwikkeling), Haarbrug, Haarbrug-Noord en Haarbrug-Zuid. Samengevoegd heet dit Bedrijventerreinen Zuid. In het noorden ligt het bedrijventerrein Zuidwenk.

Figuur 3.6 Werklocaties gemeente Bunschoten.

In Bunschoten ligt het aantal banen per 1000 inwoners hoger dan voor vergelijkbare gemeenten. In Bunschoten zijn 0,75 banen per persoon tussen de 15 en 74 jaar beschikbaar, terwijl het gemiddelde voor vergelijkbare kernen op 0,56 banen ligt. Het werkloosheidspercentage ligt in de gemeente Bunschoten lager dan het landelijk gemiddelde. De ontwikkeling van de werkloosheid over tijd volgt wel de landelijke trend. Zo liep tijdens de financiële crisis de werkloosheid op. Ook de onzekerheid door de coronacrisis leidde tot een licht toename in werkloosheid in de gemeente.

Figuur 3.7 Arbeidsdeelname in de gemeente Bunschoten ten opzichte van Nederland (Bron: CBS).

De functiemengingsindex is een manier om de verhouding tussen het aantal banen en woningen aan te geven. Bij een index van 0 wordt er alleen gewoond in een gemeente, terwijl bij een index van 100 er alleen gewerkt wordt in een gemeente. Een waarde van 50 geeft aan dat er evenveel banen als woningen zijn. In de gemeente Bunschoten ligt de functiemengingsindex op 58,9. Dit betekent dat er naar verhouding meer banen zijn dan dat er woningen zijn in de gemeente. In heel Nederland ligt de functiemengingsindex op 53,3. Het merendeel van de inwoners van Bunschoten werkt in Bunschoten zelf (5.900 mensen). Daarnaast werkt er een relatief groot aantal inwoners in de gemeente Amersfoort (1.200 mensen). Ook andersom bestaat deze relatie met Amersfoort. Ongeveer 1.000 inwoners van de gemeente Amersfoort werken in Bunschoten.

Trends en opgaven

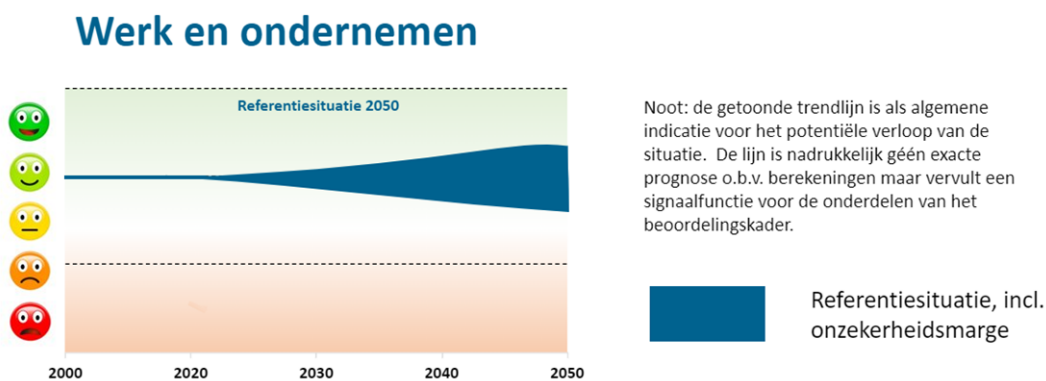
In de gemeente Bunschoten spelen de volgende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Werk en ondernemen':

- **Vergrijzing**
Als gevolg van vergrijzing neemt de beroepsbevolking af terwijl het aantal personen dat niet wil of kan werken toeneemt. Voor gemeente Bunschoten is dit vooral te zien in de bedrijvigheid (bijvoorbeeld vishandel) waar opvolgers minder goed te vinden zijn.
- **Innovatieve economie**
Ook is de groei van de circulaire economie van belang, waarbij aandacht is voor het vergroenen en verduurzamen van de economie. Dit kan een rol spelen in de landbouwsector, maar ook in de handelssector en maaksector. Innovaties volgen elkaar in een snel tempo op. Het gaat om zowel technologische als maatschappelijke ontwikkelingen. Technologische ontwikkelingen zijn digitalisering en nieuwe productietechnieken. Maatschappelijke ontwikkelingen zijn klimaatverandering,

energievermindering, energieneutraliteit en circulariteit. Recente ontwikkelingen als de recordinflatie leveren een onzekerheid in deze beoordeling op.

Beoordeling referentiesituatie

De economie van de gemeente Bunschoten staat er goed voor. Er is bedrijvigheid, de werkloosheidspercentages zijn laag en er zijn voldoende banen in de gemeente. Vergrijzing vormt een punt van aandacht, omdat hierdoor de beroepsbevolking kleiner wordt. Daarnaast staat de bedrijvigheid niet stil, innovaties op zowel maatschappelijk als economisch vlak volgen elkaar snel op. De economie is natuurlijk niet te voorspellen naar de toekomst toe, maar over het algemeen staan de uitgangspunten er goed voor in de gemeente Bunschoten. De verwachting is daarom ook dat er een stabiele trend bestaat naar de toekomst toe. In onderstaand figuur is de beoordeling weergegeven:

Figuur 3.8 Beoordeling van het thema Werk en ondernemen.

3.1.3 Recreatie en toerisme

Inleiding en huidige situatie

Onder recreatie verstaat de gemeente alle mogelijkheden voor eigen inwoners om hun vrije tijd te besteden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van sport of cultuur, maar ook via wandelen en varen. Onder toerisme wordt verstaan mensen die niet in de gemeente Bunschoten wonen, maar er wel naartoe gaan om daar hun vrije tijd te besteden.

Tussen 2016 en 2018 namen de inkomsten uit bestedingen binnen de toerisme sector af. Dit was voor zowel het binnenlands als buitenlands toerisme het geval. De verblijfsduur van bezoekers nam ook af. Waar eerder een aanzienlijk deel langer dan 2 uur in de gemeente verbleef, bleef het merendeel van de bezoekers in 2018 1 tot 2 uur in de gemeente. Tussen 2016 en 2021 is het aantal vestigingen dat actief is in de recreatieve en toerisme sector licht toegenomen van 120 tot 140.

Voor dagjesmensen is de gemeente een aantrekkelijk gebied. Zo zijn er zijn fiets- en wandelpaden en zijn het Randmeer, de Eem en de Laak, aantrekkelijke wateren om te recreëren. En vooral Spakenburg beschikt over een gezellig en aantrekkelijk centrum, met als opvallende bijzonderheid de Botterhaven en een jachthaven met alle benodigde voorzieningen.

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Recreatie en toerisme':

- **Belevingstoerisme**

Algemeen is er een landelijke trend dat bedrijven steeds meer zoeken naar unieke concepten of nieuwe ideeën. Daarmee proberen bedrijven zich te onderscheiden van anderen. Hiervoor is een goed ontwikkeld netwerk van recreatiemogelijkheden nodig. De vraag naar totaalconcepten kan ervoor zorgen dat grenzen tussen sectoren/activiteiten minder worden. Hier liggen ook in de gemeente Bunschoten kansen. Voor (agrarische) bedrijven in het buitengebied bestaan mogelijkheden om nevenfuncties te beginnen die op toeristen en recreanten gericht zijn, bijvoorbeeld een bed & breakfast of een boerenwinkel.

- **Inwonersgroei en recreatiebehoefte**

De regio Utrecht heeft te maken met een groei van het aantal inwoners. Grotere steden zoals Utrecht en Amersfoort zijn kernpunten van deze groei. In de gemeente Bunschoten wordt een groei van 13,6% in het aantal inwoners verwacht tot 2035 (PBL/CBS, 2022). Dit betekent dat er een groeiende behoefte aan recreatiemogelijkheden ontstaat.

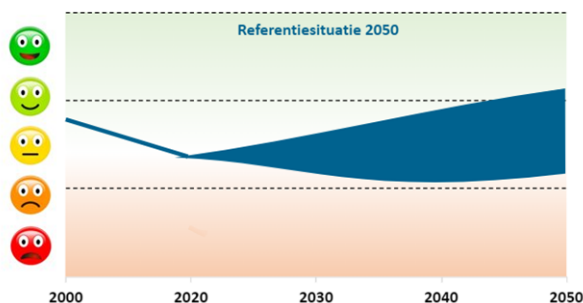
- **Vergrijzing**

Vergrijzing maakt dat het aantal ouderen sterk toeneemt. Ouderen hebben een andere recreatiebehoefte dan jongeren. Denk hierbij aan mogelijke voor extensieve recreatie (fietsroutes). Vergrijzing zorgt ook voor verandering op het vlak van de watersport. Ook de watersporter vergrijst, waardoor verwacht wordt dat de pleziervloot kleiner wordt.

Beoordeling referentiesituatie

In de afgelopen jaren is de recreatie en toerisme sector in de gemeente Bunschoten gekrompen. Ook de coronacrisis heeft een negatieve invloed op de recreatiesector van Bunschoten verwacht. De groei van het aantal inwoners in de regio en de vergrijzing vormen kansen voor de sector in Bunschoten. Al betekent het ook dat er een verschuiving plaatsvindt in de manier waarop mensen hun vrije tijd beleven. De mate van succes die recreatie en toerisme bedrijven hebben met het inspelen op de veranderende vraag is bepalend voor de ontwikkeling van de sector. Dit brengt een onzekerheid met zich mee naar de toekomst toe. De beoordeling is in onderstaand figuur weergegeven.

Recreatie en toerisme

Noot: de getoonde trendlijn is als algemene indicatie voor het potentiële verloop van de situatie. De lijn is nadrukkelijk géén exacte prognose o.b.v. berekeningen maar vervult een signaalfunctie voor de onderdelen van het beoordelingskader.

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

Figuur 3.9 Beoordeling van het thema Recreatie en toerisme.

3.1.4 Bereikbaarheid

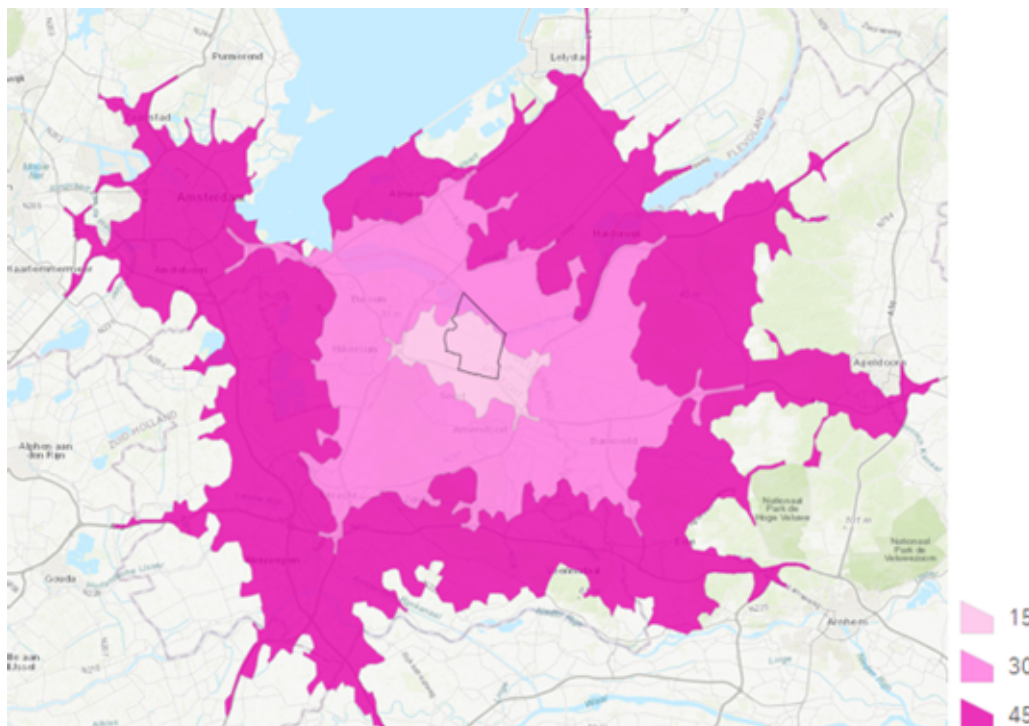
Inleiding en huidige situatie

Een goede bereikbaarheid zorgt ervoor dat inwoners gemakkelijk kunnen komen waar ze willen. Bereikbaarheid is er op verschillende manieren. Een goede bereikbaarheid zorgt ervoor dat mensen makkelijk onderdeel kunnen zijn van de samenleving, of ze nu werken, winkelen of elkaar willen ontmoeten.

De gemeente bestaat uit drie kernen die onderling redelijk verbonden zijn voor auto, fiets en wandelaar. Aan de zuidzijde van de gemeente ligt de A1. Hierdoor is de gemeente met de auto goed ontsloten richting het oosten (met aansluiting op de A30), en richting het westen (regio Amsterdam). De provinciale wegen zorgen voor de verbinding met snelwegen en de bredere omgeving. De provinciale wegen in de gemeente zijn:

- N806: verbinding tussen Bunschoten-Spakenburg en Nijkerk;
- N414: verbinding tussen Bunschoten-Spakenburg en Baarn;
- N199: verbinding tussen Bunschoten-Spakenburg en A1/Amersfoort.

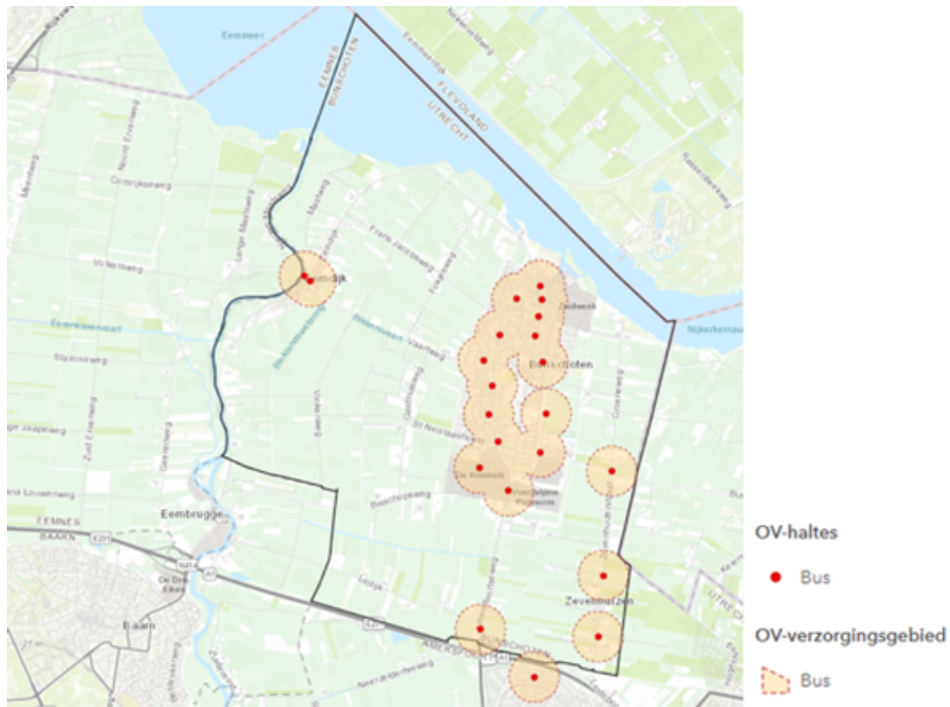
Deze verkeersverbindingen zorgen ervoor dat centraal Nederland relatief goed ontsloten is met de auto.

Figuur 3.10: Reistijd vanaf de gemeente Bunschoten (minuten).

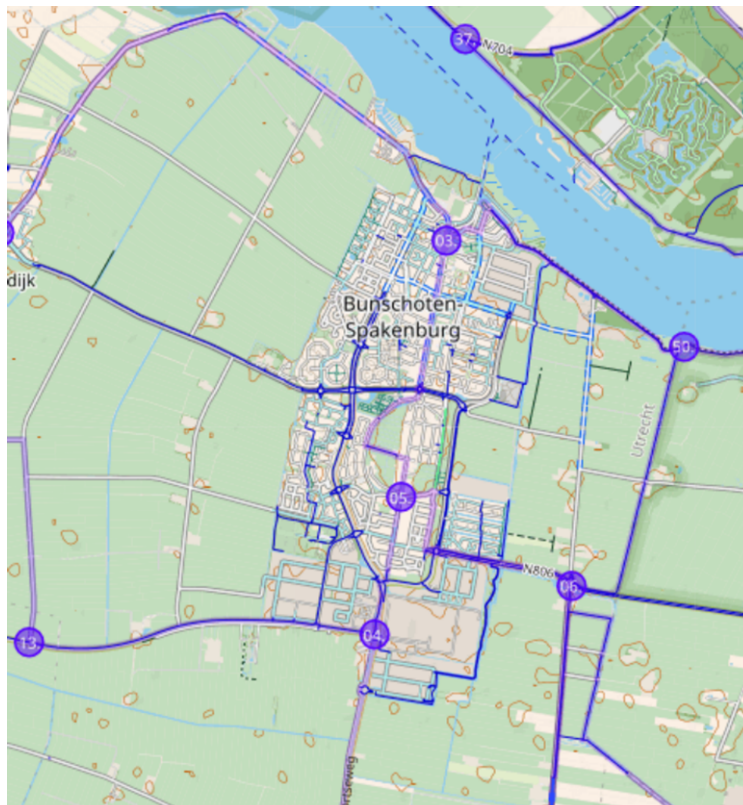
In de gemeente Bunschoten liggen verscheidene bushaltes die zorgen dat voornamelijk Bunschoten-Spakenburg toegang heeft tot het OV. Het landelijk gebied is vaak minder goed ontsloten voor het openbaar vervoer dan het bebouwd gebied. Ondanks dat de ov-dekkingsgraad 74,9%, wat hoger is dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeentes (65%), is de bereikbaarheid matig. De buslijnen die aanwezig zijn in de kern van Bunschoten-Spakenburg hebben een lage

frequentie en rijden voornamelijk binnen de gemeente. De bereikbaarheid met omliggende gemeente is daarmee ook minder goed, deels omdat er geen treinstation in de gemeente is. De dichtstbijzijnde stations zijn te vinden in de gemeente Baarn en Amersfoort.

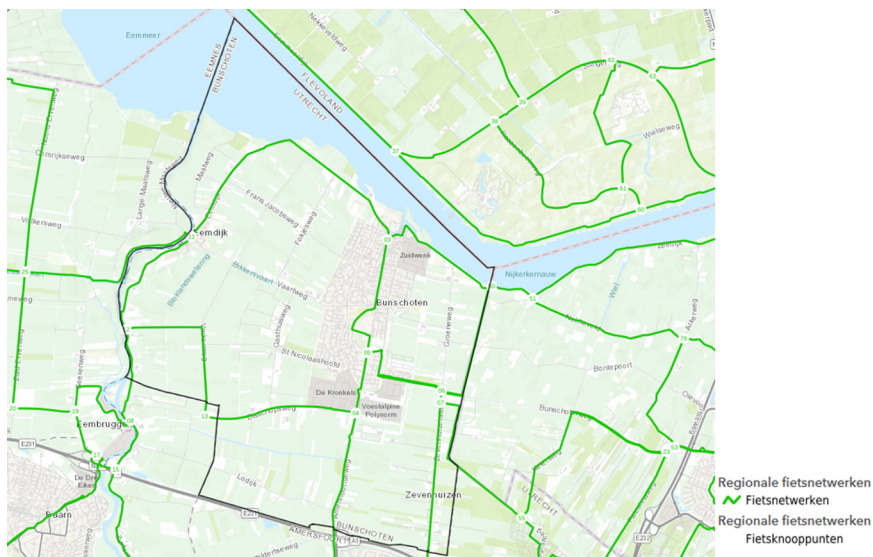
Figuur 3.11: OV-bereikbaarheid gemeente Bunschoten (Bron: Antea Apps).

In de gemeente Bunschoten zijn mogelijkheden voor langzaam verkeer aanwezig, al is de verbinding van west naar oost relatief slecht ten opzichte van de verbinding noord-zuid. In onderstaand figuur is het netwerk van fietspaden weergegeven in Centrum Spakenburg.

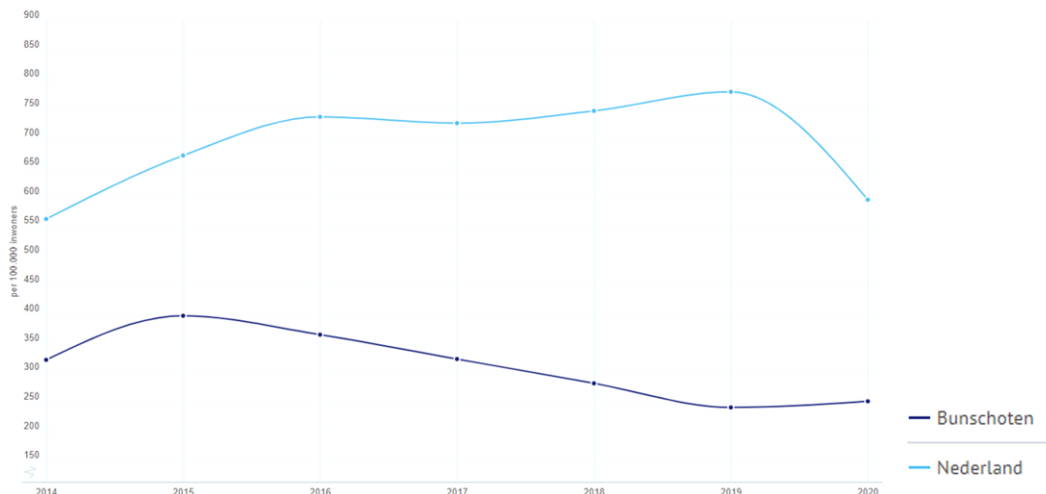
Figuur 3.12 Fietspaden (zowel recreatief als utilitair) in Centrum Spakenburg (donkerblauw/paars)

Ook liggen er verschillende fietsknooppunten verspreid over de gemeente, voor dagelijks en recreatief gebruik. Ook hierin zijn de knooppunten noord-zuid beter verbonden dan de verbinding tussen het westen en oosten.

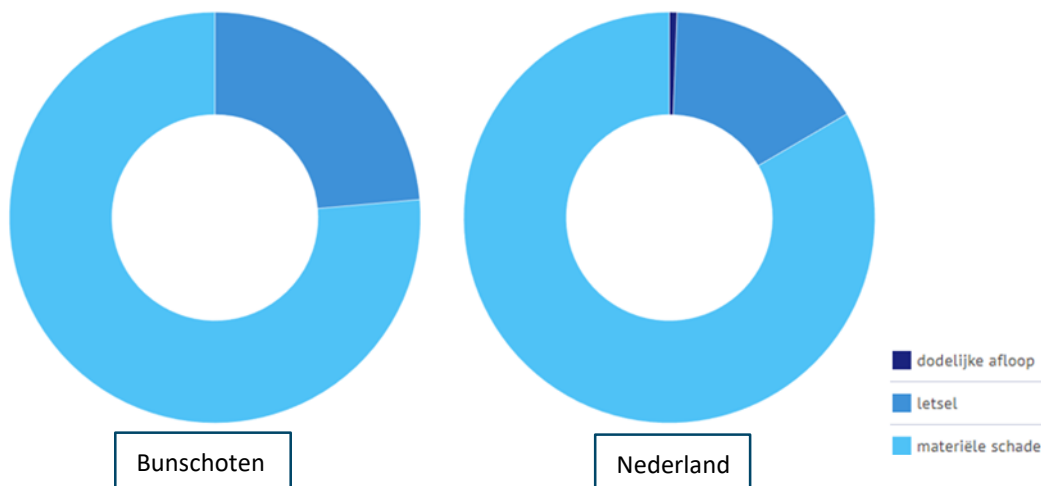
Figuur 3.13: Fietsknooppuntennetwerk.

Verkeersveiligheid is een wezenlijk onderdeel van een goed functionerend verkeersnetwerk. Het aantal verkeersongelukken ligt laag in de gemeente in vergelijking met het gemiddelde van Nederland. Voor heel Nederland is een trendbreuk te zien, omdat mensen in 2020 minder onderweg waren door de corona crisis. In Bunschoten bleef het aantal ongelukken stabiel laag.

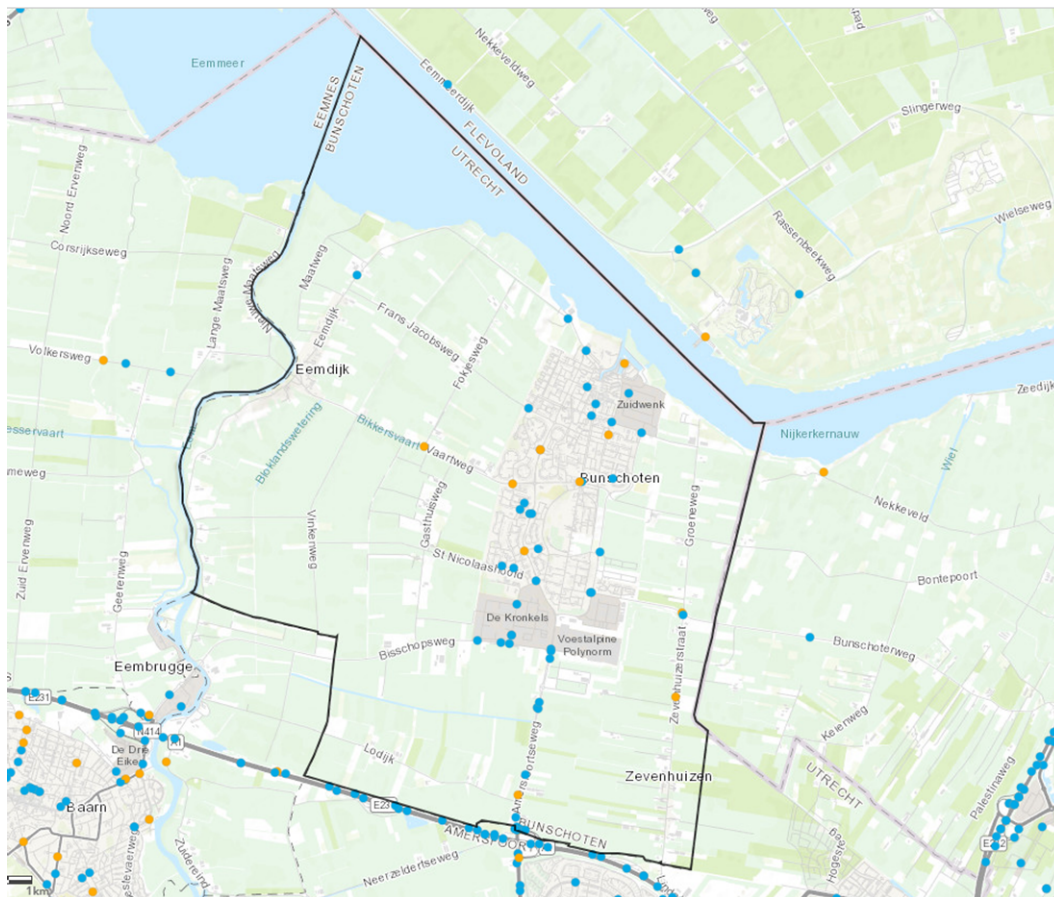
Figuur 3.14: Ontwikkeling aantal ongelukken (Bron: BRON)

De ongelukken in de gemeente Bunschoten leiden echter vaker dan gemiddeld tot letsel. Zoals aangegeven in onderstaand figuur, vonden er in het jaar van 2020 geen dodelijke verkeersongelukken plaats, maar dit kan worden gewijd aan het verminderde verkeer door de coronacrisis. In sommige jaren (zoals 2013, 2014, 2015, 2017 en 2018) ligt het aandeel dodelijke ongelukken boven het Nederlands gemiddelde, namelijk rond de 2% terwijl het Nederlands gemiddelde rond de 0,5% ligt.

Figuur 3.15: Aard van de ongelukken (Bron: BRON).

Uit onderstaande kaart komt naar voren dat de ongelukken in de gemeente Bunschoten voornamelijk plaatsvinden op de Amersfoortseweg en binnen het bebouwd gebied.

Figuur 3.16: Locatie ongevallen (Bron: BRON)

De manier van bewegen is aan het veranderen. Zo wordt er meer elektrisch gereden, zoals op een e-bike of met de elektrische auto. Zo ontwikkelt zich een laadinfrastructuur in de gemeente Bunschoten. Een groot deel van de laadpalen liggen binnen stedelijk gebied. Ook langs de A1 bevindt zich een snellaadlocatie. In de gemeente bevinden zich op dit moment ongeveer 40 laadpalen (Oplaadpalen.nl).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Bereikbaarheid'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Bereikbaarheid en bevolkingsgroei**

De afgelopen jaren is het aantal inwoners in de gemeente Bunschoten sterk gegroeid. Naar de toekomst toe is de verwachting dat Bunschoten verder gaat groeien. Dit leidt tot meer verkeer in en rondom de gemeente Bunschoten. Dit betreft zowel het wegverkeer als het openbaar vervoer. Vooral de bereikbaarheid met het openbaar vervoer zal voor gemeente Bunschoten

een opgave zijn. Het openbaar vervoer speelt, met het oog op vergrijzing, een belangrijke rol in het bereikbaar houden van voorzieningen.

- Verschuiving in mobiliteitsvormen

In de laatste jaren zijn er nieuwe mobiliteitsvormen bijgekomen, zoals de e-bike en speed pedelec. Deelvervoer en de OV-fiets zijn in opkomst en zijn onderdeel van de verschuiving naar deelmobiliteit.

- Verkeersveiligheid

Op het vlak van verkeersveiligheid spelen veel verschillende ontwikkelingen. Het landelijke beeld laat zien dat de daling in het aantal verkeersdoden is gestagneerd, en dat het aantal verkeersgewonden juist toeneemt. Verschillende factoren kunnen hier verantwoordelijk zijn, zoals het drukker wordende verkeersbeeld, de introductie van nieuwe vervoersmiddelen, afleiding o.a. door smartphone gebruik en/of ouderen die langer mobiel zijn.

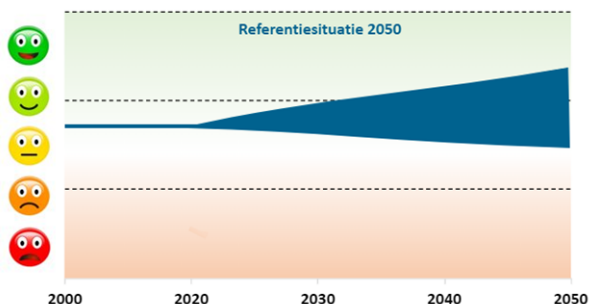
- Verduurzaming mobiliteit

Grote stappen zijn en worden gezet in de transitie naar duurzame energie. Dit heeft ook gevolgen voor de mobiliteitssector. Het wagenpark dat elektrisch of op waterstof gaat rijden zal toenemen. Dit betekent dat er ook een grotere vraag ontstaat naar laadpalen.

Beoordeling referentiesituatie

In de gemeente Bunschoten is de verkeersveiligheid op een goed niveau. Door de ligging aan de A1 en de verschillende provinciale wegen in de gemeente is de autobereikbaarheid ook goed op orde. De eerste stappen zijn gezet in de verduurzaming van de automobilititeit. Het OV in de gemeente is redelijk. Er zijn buslijnen aanwezig, maar de gemeente heeft geen eigen station. Naar de toekomst toe bestaan er enkele opgaven, zoals het op peil houden van de bereikbaarheid bij een toenemend aantal inwoners, het behouden en verbeteren van de verkeersveiligheid, en de verduurzaming van de mobiliteit. Er bestaat onzekerheid naar de toekomst toe over de manier waarop deze opgaven ingevuld worden. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Bereikbaarheid

Noot: de getoonde trendlijn is als algemene indicatie voor het potentiële verloop van de situatie. De lijn is nadrukkelijk géén exacte prognose o.b.v. berekeningen maar vervult een signaalfunctie voor de onderdelen van het beoordelingskader.

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

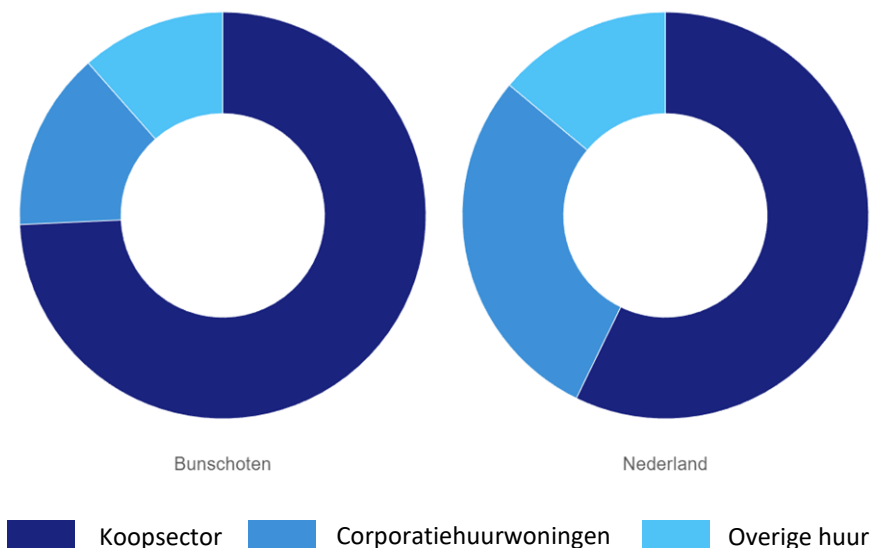
Figuur 3.17 Beoordeling van het thema Bereikbaarheid.

3.1.5 Wonen

Inleiding en huidige situatie

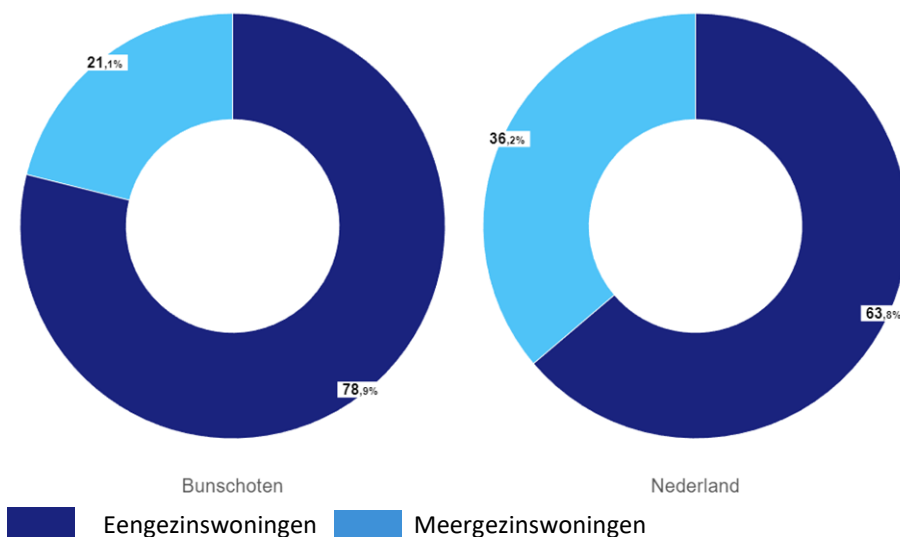
Goed wonen is een basisbehoefte. Of het ergens prettig wonen is of niet heeft met veel verschillende aspecten te maken. Aan de ene kant gaat het over de huizen waarin mensen wonen, denk aan nieuwbouw en bestaande bouw, en de verschillende soorten bouwtypes. Het gaat ook over betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen. En beschikbaarheid van woningen gaat niet alleen over voldoende huisvesting, maar ook over geschikte huisvesting voor de diverse doelgroepen.

In de gemeente stonden in 2020 circa 8.500 woningen. Deze woningen staan voornamelijk in de kern Bunschoten-Spakenburg. 74,2 procent van de woningen is een koopwoning. Met name in het sociale huur segment is het aandeel woningen laag: 14,2 procent van de woningvoorraad ten opzichte van 28,8 procent voor heel Nederland. Het aandeel overige huur ligt op een relatief gelijk niveau.

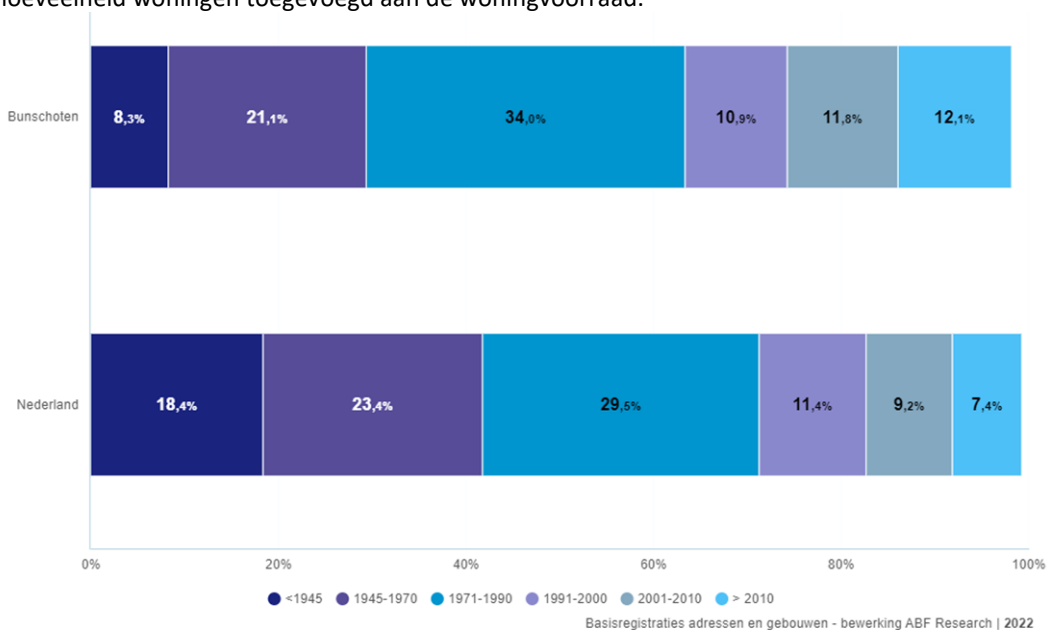
Figuur 3.18 Woningeigendom in Bunschoten en Nederland.

In de gemeente Bunschoten staan veel eengezinswoningen: 78,9 procent van het totale woningaanbod is een eengezinswoning. Het landelijk gemiddelde ligt op 63,8 procent. Het overige deel van de woningvoorraad is een meergezinswoning (21,1 procent), zoals flats of appartementen. De woningen in de gemeente Bunschoten zijn relatief groot, gemiddeld 123 m², ten opzichte van het Nederlands gemiddelde van 116 m².

Figuur 3.19: Woningtype in Bunschoten en Nederland.

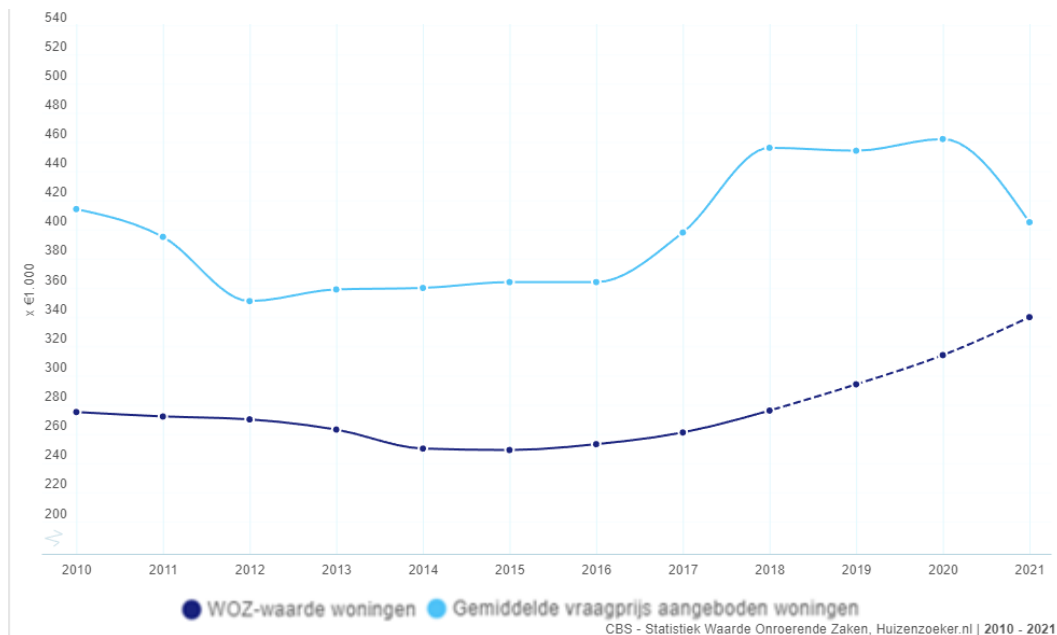
Het gemiddelde bouwjaar voor de woningvoorraad in de gemeente Bunschoten is 1980. Dit betekent dat de woningvoorraad gemiddeld gezien jonger is dan gemeenten van een vergelijkbare grootte. Daarin is het gemiddelde bouwjaar 1972. Tussen 1971 en 1990 zijn de grootste hoeveelheid woningen toegevoegd aan de woningvoorraad.

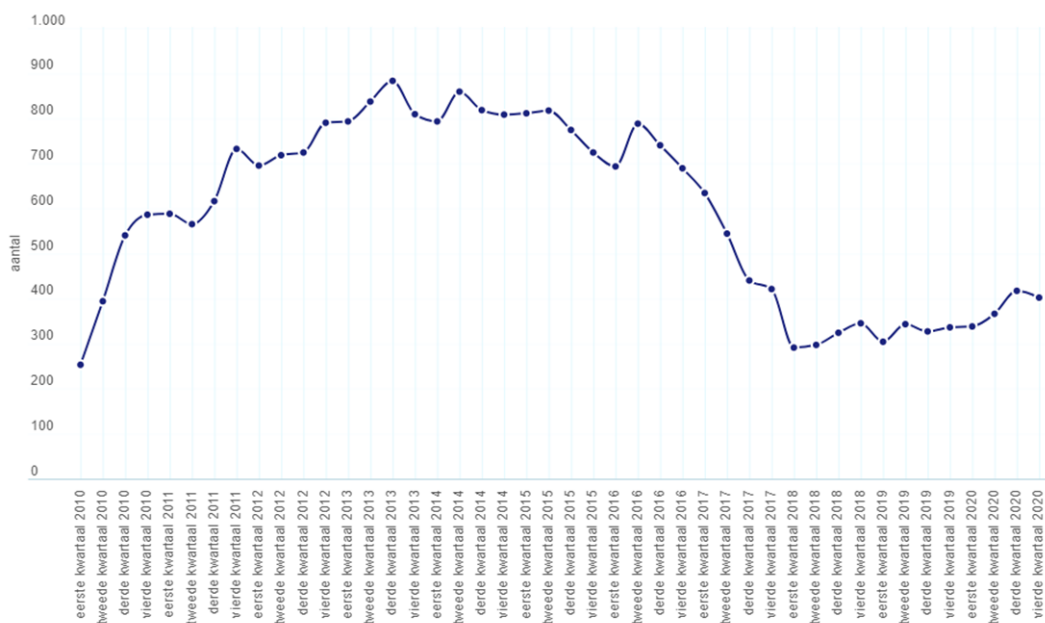
Figuur 3.20: Bouwjaar woningen Bunschoten en Nederland

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de gemeente Bunschoten lag in 2021 op 340.000 euro. De gemiddelde vraagprijs lag op 405.000 euro. Binnen vergelijkbare gemeenten in Nederland ligt de gemiddelde vraagprijs op 511.000 euro. Het aantal te koop aangeboden huizen is sinds 2016

aan het dalen. Sinds begin 2018 schommelt het aantal te koop aangeboden huizen rond een gelijk niveau.

Figuur 3.21: WOZ-waarde en gemiddelde vraagprijs in de gemeente Bunschoten

Figuur 3.22: Aantal te koop aangeboden huizen.

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Wonen'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Het oplossen van het woningtekort:**
Er bestaat een tekort aan betaalbare en passende woningen voor verschillende bevolkingsgroepen. In de gemeente Bunschoten wordt hier o.a. door nieuwbouw invulling aangegeven. Volgens schattingen gaat het aantal huishoudens in de komende jaren toenemen. Het aantal huishoudens zal tot 2030 toenemen met bijna 1.200. Tot 2040 neemt het toe met 700 extra huishoudens. Dit betekent dat voor de periode 2020-2040 een extra behoefte van ruim 1.900 woningen ontstaat. Dat is 23% van de huidige woningvoorraad.⁴ Zowel de beschikbaarheid als de betaalbaarheid van woonruimte is op dit moment in de gemeente Bunschoten een knelpunt. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de gemiddelde wachttijd voor een sociale huurwoning. Deze bedraagt in de gemeente Bunschoten meer dan 7.9 jaar in 2021.⁵ Ook zal de vergrijzing een grote rol spelen in de gemeente. Door demografische ontwikkelingen verandert de vraag naar woningen. Ouderen willen langer in hun bestaande woning blijven wonen en huishoudens worden gemiddeld steeds kleiner. Daarboven is er geen ander alternatief, zoals verzorgingstehuizen die kampen met wachtlijsten en personeelstekort, en een kleinere woning vaak duurder is. Ook wordt de groep zorgbehoevenden groter, wat effect heeft op de jongeren in de gemeente en de voorzieningen die daarvoor nodig zijn.
- **Verduurzaming van de woonomgeving:**
Ook in de woonomgeving is er aandacht voor het verminderen van energiegebruik en de opwek van duurzame energie. Hierbij kan gedacht worden aan de plaatsing van zonnepanelen, isolatie of de warmtepomp.
- **Andere woonconcepten zijn in opkomst:**
Nieuwe, betaalbare woonconcepten, zoals tiny houses, worden meer en meer gemeengoed. Flexibelere vormen van wonen kunnen gemakkelijker ruimte bieden aan de verandering in vraag, bijv. door de instroom van (arbeids)migranten en de groei van het aantal kleine huishoudens.
- **Aandacht voor een gezonde leefomgeving:**
Meer en meer aandacht ontstaat voor een gezonde en uitnodigende leefomgeving rondom woningen. Het betekent dat er een goede balans gevonden moet worden tussen inbreiding om de woningbouwopgave in te vullen en spreiding ten behoeve van voldoende buitenruimte.

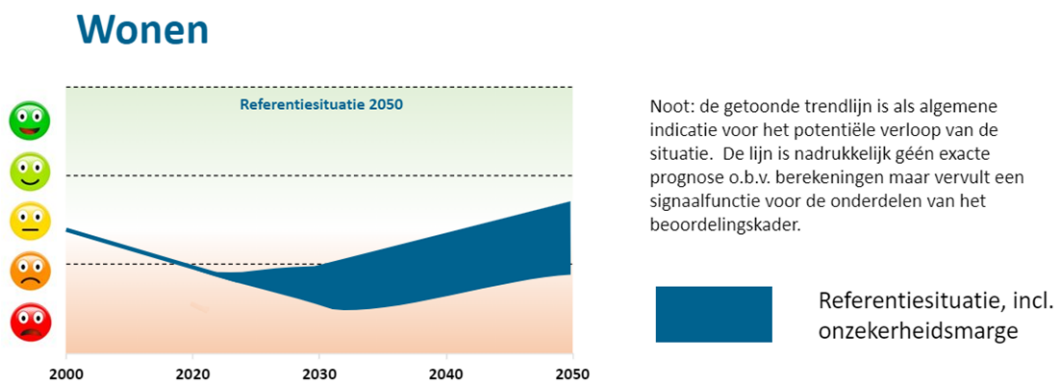
Beoordeling referentiesituatie

Het woningtekort heeft ook een impact op de gemeente Bunschoten. De vraagprijs lag de afgelopen jaren erg hoog, en het aantal aangeboden woningen erg laag. Met de ontwikkeling van nieuwe woningen voor verschillende doelgroepen speelt de gemeente Bunschoten in op het woningtekort. Daarnaast bestaan er verschillende andere ontwikkelingen op het vlak van wonen, zoals nieuwe woonconcepten, een verduurzamingsopgave van de huidige woningvoorraad en het belang van voldoende groene buitenruimte. Deze opgaven hebben ook te maken met

⁴ Woonvisie 2020 – 2025, gemeente Bunschoten.

⁵ Woningnet Eemvallei, 2021.

onderliggende uitdagingen zoals voldoende materialen om te bouwen en te verduurzamen, en voldoende vakkundig personeel. Al met al spelen er diverse factoren die zorgen voor onzekerheid over de ontwikkeling van het thema wonen naar de toekomst toe. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Figuur 3.23 Beoordeling van het thema Wonen.

3.1.6 Leefbaarheid en gezondheid

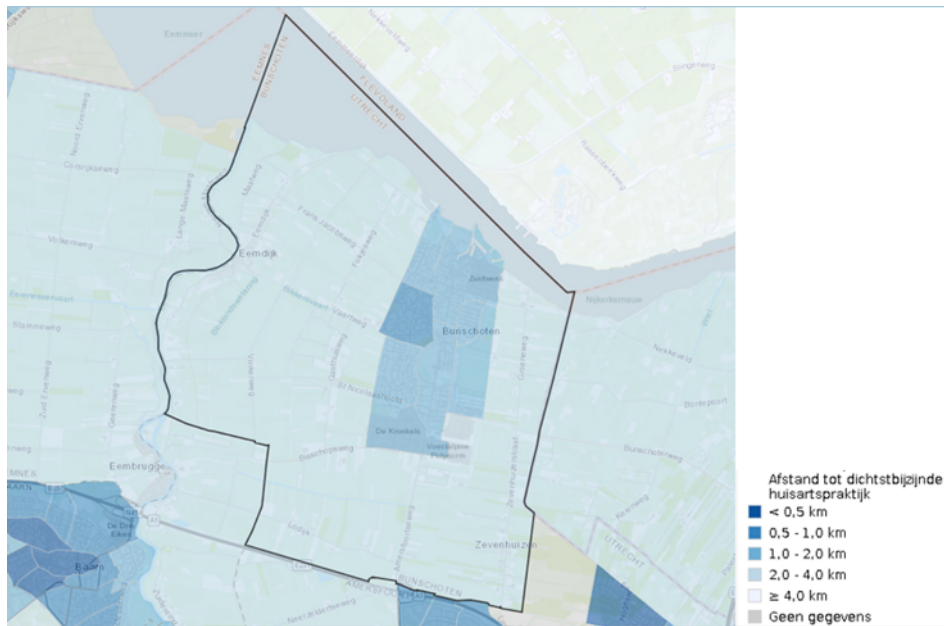
Inleiding en huidige situatie

Een leefbare en gezonde gemeente hangt af van voldoende en goede voorzieningen.⁶ In de gemeente Bunschoten zijn de voorzieningen zowel in het centrum te vinden, als verspreid in de woonwijken. In het centrum zijn de meeste zorgvoorzieningen, maatschappelijke dienstverlening en winkels te vinden. Bunschoten-Spakenburg heeft een ontmoetingscentrum, sportvelden, horeca en enkele winkels. Bewoners van Eemdijk en Zevenhuizen kunnen voor doktersbezoek en boodschappen gebruik maken van voorzieningen in Bunschoten-Spakenburg. Eemdijk heeft zelf een basisschool, drie kerken en enkele winkels. In Zevenhuizen zijn, naast (zorg)voorziening De Lindenhorst (kleinschalige woonzorgvoorziening), geen voorzieningen aanwezig. Bunschoten heeft veel sport- en recreatievoorzieningen. Hierin is de kwaliteit van de gezondheid van de inwoners gewaarborgd.

In totaal liggen binnen de gemeente Bunschoten 11 basisscholen. Deze basisscholen geven onderwijs aan ongeveer 2100 leerlingen. In de gemeente is ook een school voor voortgezet onderwijs. In de gemeente wordt er aan ongeveer 1300 leerlingen binnen het voortgezet onderwijs lesgegeven.

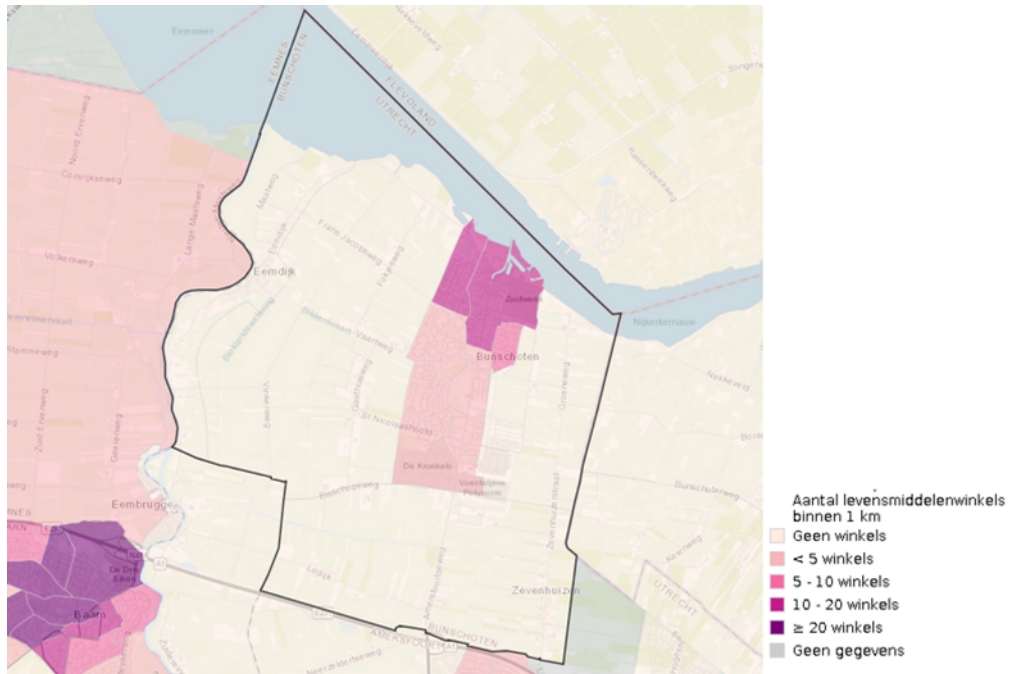
Een belangrijke andere voorziening is de huisarts. In 2016 was een huisartsenpraktijk op gemiddeld 0,8 kilometer gelegen. De gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk is nu 1,4 kilometer. Dit betekent dat het in de afgelopen jaren toegenomen is. Voor heel Nederland ligt de gemiddelde afstand tot de huisarts op ongeveer 1 kilometer. Binnen de gemeente bestaat er ook onderscheid in afstand tot de huisarts. De volgende kaart toont per deel van de gemeente wat de afstand tot de huisarts gemiddeld is.

⁶ Het DNA van Bunschoten behandelt ook gezondheidsaspecten, maar dan op zachte aspecten die gericht zijn op sociale cohesie, gevoel van veiligheid en omgangsvormen (zoals mantelzorg en vrijwilligerswerk).

Figuur 3.24 Afstand tot huisarts (CBS).

Op het volgende figuur is te zien dat het aantal levensmiddelenwinkels binnen één kilometer voornamelijk in de kern Bunschoten-Spakenburg hoog ligt. In het buitengebied en Eemdijk zijn geen winkels binnen een straal van één kilometer.

Figuur 3.25: Aantal levensmiddelenwinkels binnen 1 km (CBS).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Leefbaarheid en gezondheid'. De volgende ontwikkeling speelt:

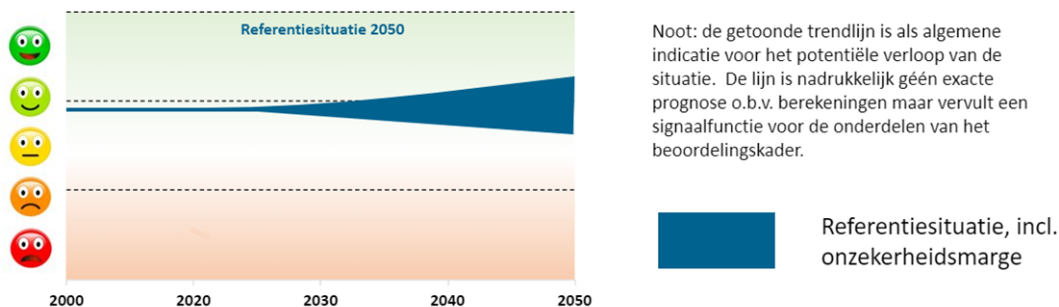
- **Voldoende voorzieningen**

Aansluiting vinden tussen het aantal inwoners in de gemeente Bunschoten en het aantal formele voorzieningen. Doordat ouderen langer thuis (willen) wonen, is het van belang om een gezonde leefomgeving te waarborgen. Een voorziening die hieraan is gekoppeld is mantelzorg en thuiszorg. Deze voorzieningen zijn belangrijk om in acht te nemen met de vergrijzing in de gemeente Bunschoten.

Beoordeling referentiesituatie

In het bebouwde gebied van de gemeente Bunschoten zijn voldoende voorzieningen aanwezig. De gemeente heeft winkels, een lokale huisartsenpraktijk en onderwijsvoorzieningen. Belangrijk naar de toekomst toe is dat deze voorzieningen gewaarborgd blijven. Daarnaast is het de uitdaging om met een verouderende bevolking de voorzieningen goed bereikbaar te houden. De beoordeling is met enige mate van onzekerheid omgeven. Niet geheel duidelijk is welke kant het op gaat, maar er is geen reden te veronderstellen dat het voorzieningenniveau sterk achteruit holt.

Leefbaarheid en gezondheid

Figuur 3.26 Beoordeling van het aspect Leefbaarheid en gezondheid.

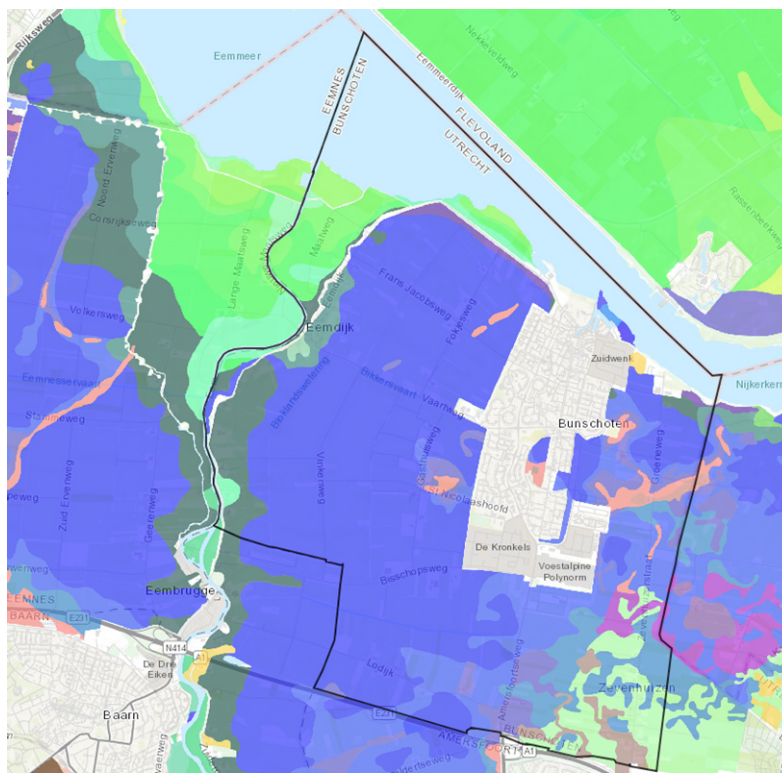
3.1.7 Bodem, lucht en water

Inleiding en huidige situatie

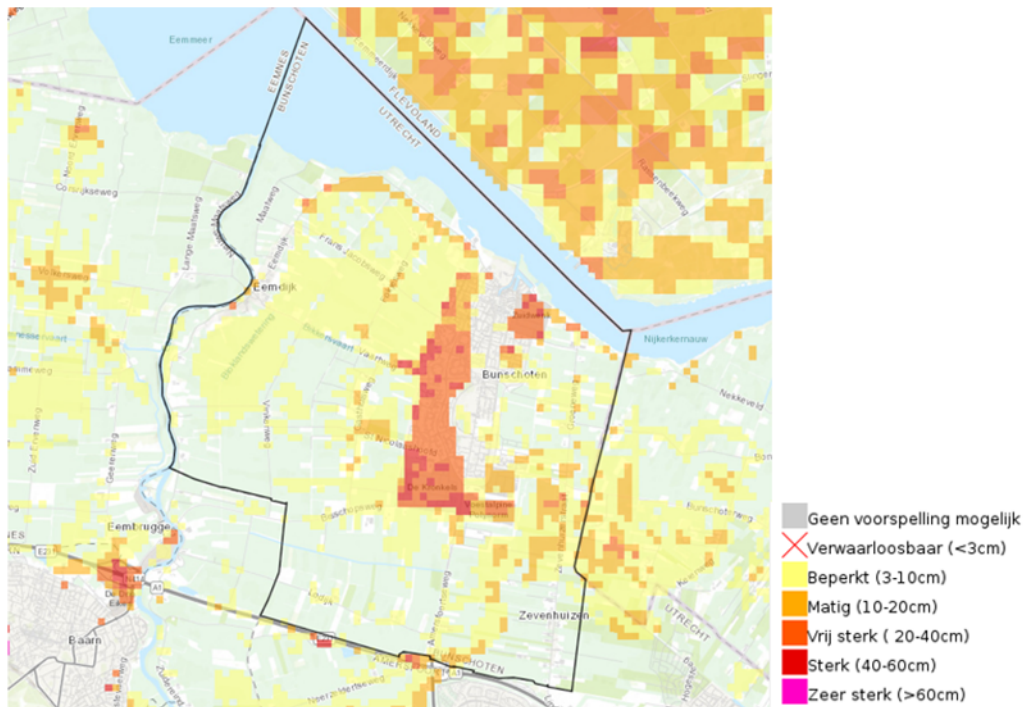
Onder milieu vallen de kenmerken van de fysieke omgeving, die belangrijk zijn om de leefomgeving gezond te houden. Daar valt ook onder dat de leefomgeving voor de verschillende flora en fauna ook gezond is. Het gaat om de kwaliteit van de lucht, de bodem en het water. En als het gaat om lucht, gaat het ook over geluid en geur.

Bodem

De gemeente Bunschoten heeft een ondergrond van voornamelijk veen. Veen kan inklinken door oxidatie, oftewel doordat lucht bij de bodem kan komen doordat de grondwaterstand daalt. De verwachting is dat tussen 2020 en 2050 vooral in het gedeelte Bunschoten-Spakenburg een sterke daling zal optreden. In overige delen overwegend beperkt of matig.

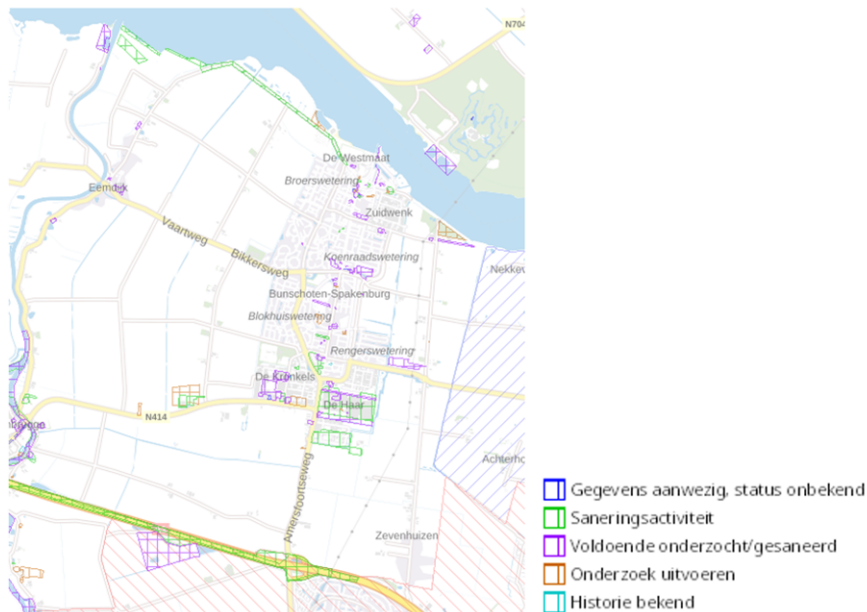

Figuur 3.27: Bodemkaart (Broloket) met veengronden (blauw) en kleigronden (groen).

Figuur 3.28: Bodemdaling tussen 2020 en 2050 (hoog scenario klimaatverandering).

In de gemeente liggen enkele locaties waar saneringsactiviteit plaatsvindt volgens het Bodemloket. Daarnaast bestaan er diverse plekken waar saneringsactiviteit heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn er veel ophooglagen en gedempte sloten die asbestverdacht zijn.

Figuur 3.29: Bodemkwaliteit in de gemeente Bunschoten (Bodemloket).

Lucht

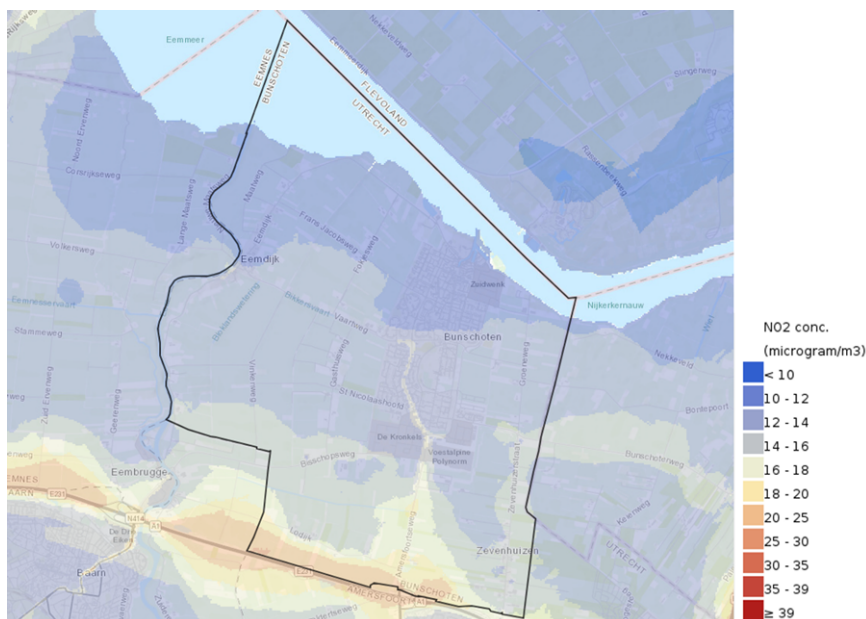
Luchtvervuiling is een grensoverschrijdend probleem. Gezondheidsverlies komt voor 40 procent door bronnen uit Nederland, terwijl 36 procent van over de grens komt. Binnen Nederland veroorzaakt de landbouw 11 procent van het gezondheidsverlies (oftewel afname van levensverwachting) door luchtverontreiniging (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2020). Deze percentages kunnen niet direct overgenomen worden voor de gemeente Bunschoten, omdat de oorzaak en bron van luchtverontreiniging sterk beïnvloed is door de ligging van een gebied (bijv. de NO₂-immissie is sterk verhoogd naast snelwegen door de emissie van verkeer). Er bestaan verschillende bronnen voor de emissie van fijnstof en stikstofdioxiden. Met fijnstof worden alle stofdeeltjes in de lucht bedoeld. Het is een verzamelnaam van deeltjes van verschillende grootte. De twee belangrijkste 'maten' voor fijnstof zijn PM₁₀ (Particulate Matter met een grootte tot 10 micrometer) en PM_{2,5}.

Voor fijnstof en stikstofdioxide zijn de grenswaarden van de EU en de World Health Organization (WHO) van toepassing. Deze zijn in de volgende tabel opgenomen. De afgelopen jaren zijn de gemiddelde concentraties fijnstof en stikstofdioxide gedaald in Nederland. In de Europese Unie geldt de EU-grenswaarde als een wettelijke norm. De WHO-advieswaarde is een advieswaarde met concentraties waaronder een gezonde situatie gegarandeerd is.

Tabel 3.3: Normen voor luchtverontreinigende stoffen (jaargemiddelden).

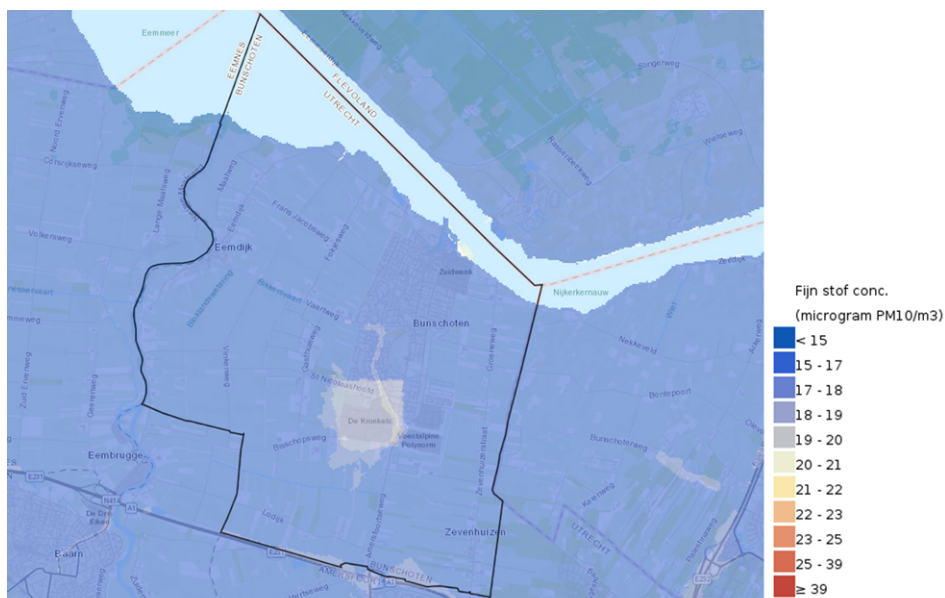
Stof	EU-grenswaarde	WHO-advieswaarde
PM _{2,5}	25 µg/m ³	5 µg/m ³
PM ₁₀	40 µg/m ³	15 µg/m ³
NO ₂	40 µg/m ³	10 µg/m ³

De grootste bron van NO₂ is het wegverkeer. Onderstaande kaart toont de NO₂ concentratie in de lucht in de gemeente. Deze is voornamelijk verhoogd rond de A1. Ook de provinciale wegen in de gemeente dragen bij aan de NO₂ concentratie in de gemeente. In de gehele gemeente wordt voldaan aan de EU-grenswaarde. Nergens in de gemeente wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde.

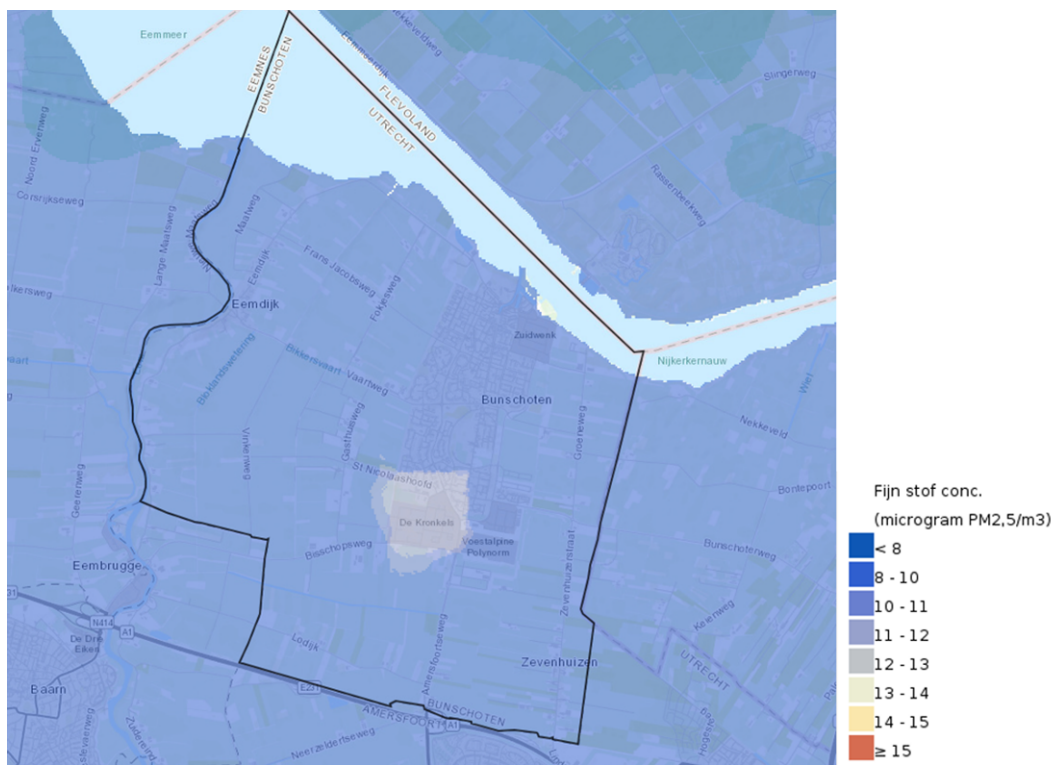

Figuur 3.30: NO2 concentratie (RIVM, 2020).

De concentratie van PM10 en PM2,5 toont een vergelijkbaar beeld. Boven bedrijventerrein de Kronkels is de concentratie van beide stoffen verhoogd. De industrie vormt daarom een belangrijke bron van fijnstof in de gemeente. In de gehele gemeente wordt voldaan aan de grenswaarden. Nergens in de gemeente wordt voldaan aan de WHO-advieswaarden. Voor PM2,5 voldoet echter geen enkele plek in Nederland aan de WHO-advieswaarden. Dat maakt niet dat het een irrelevant aspect is, maar zegt wel iets over de mogelijkheden voor de gemeente om te voldoen aan die advieswaarde.

Figuur 3.31: PM10 concentratie in de gemeente (RIVM).

Figuur 3.32: PM2,5 concentratie in de gemeente Bunschoten (RIVM).

Het geluidsniveau is een belangrijke factor in de kwaliteit van de leefomgeving. Geluidhinder kan niet alleen zorgen voor overlast, maar kan ook leiden tot een negatieve impact op de volksgezondheid. Het gaat daarbij om stress, concentratieproblemen, slaapverstoring en daardoor zelfs hart- en vaatziekten. In Nederland zijn wegverkeer en burens de belangrijkste bronnen van geluidhinder.

De Wet geluidhinder (Wgh) hanteert een voorkeurswaarde en een maximale ontheffingswaarde. Toetsing vindt alleen plaats op het moment van aanbouw of wijziging van geluidgevoelige bestemmingen, (spoor)wegen en industrieterreinen. Latere groei van bijvoorbeeld verkeersbewegingen kan ervoor zorgen dat deze waarden alsnog overschreden worden. De voorkeurs- en maximale ontheffingswaarden zijn weergegeven in de volgende tabellen. Deze waarden worden uitgedrukt in Lden. Dit is het tijdgewogen jaargemiddelde geluidsniveau in een etmaal. De WHO-advieswaarden voor maximaal geluidniveau voor het hele etmaal en 's nachts (Lnight) zijn gegeven in de volgende tabellen. Hier geldt opnieuw dat de WHO-advieswaarden geen wettelijke status hebben.

Tabel 3.4: Voorkeurswaarde en maximale ontheffingswaarde Wgh (Lden)

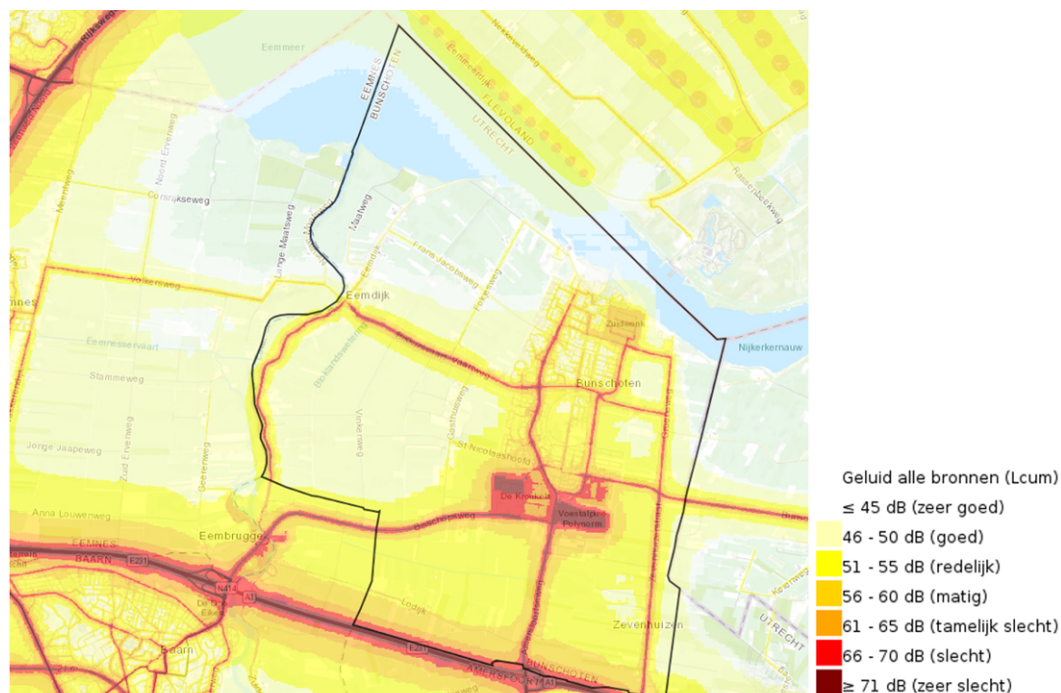
Bron	Voorkeurswaarde	Maximale ontheffingswaarde
Weg > 70km/u	48 dB	53 dB
Weg, overig	48 dB	63 dB
Rail	55 dB	68 dB

Tabel 3.5: WHO-advieswaarden geluidniveau

Bron	Lden	Lnight
Weg	53 dB	45 dB
Rail	54 dB	44 dB
Vliegtuigen	45 dB	40 dB
Windturbines	45 dB	-

In het volgende figuur is het gemiddelde cumulatieve jaargeluidsniveau van wegverkeer, treinverkeer, vliegtuigen, industrie en windturbines te zien. Incidenteel ervaren inwoners wel geluidsoverlast. Voornamelijk bij buurtschap Zevenhuizen, wat dicht bij de A1 ligt, ervaren mensen geluidsoverlast. Langs doorgaande wegen in Bunschoten-Spakenburg (zoals de Westsingel, Groen van Prinsterensingel en Bickersweg) en doorgaande wegen in Eemdijk, is de geluidsdruk ook boven de norm die door de GGD wordt geadviseerd. Die is 50 dB overdag en 40 dB 's nachts op de buitengevel. Toch vallen deze woningen niet onder de te saneren woningen, gezien dat enkel huizen zijn met een gevelbelasting van 65 dB of meer volgens de Wet geluidhinder.

Naast wegverkeer vormt ook industriegekluid een bron van geluid in de gemeente. Zowel op bedrijventerrein de Kronkels, Haarbrug en vooral Zuidwenk is er sprake van een zeer sterke geluidbelasting van de omgeving door o.a. het laden en lossen in de vroege ochtenduren.

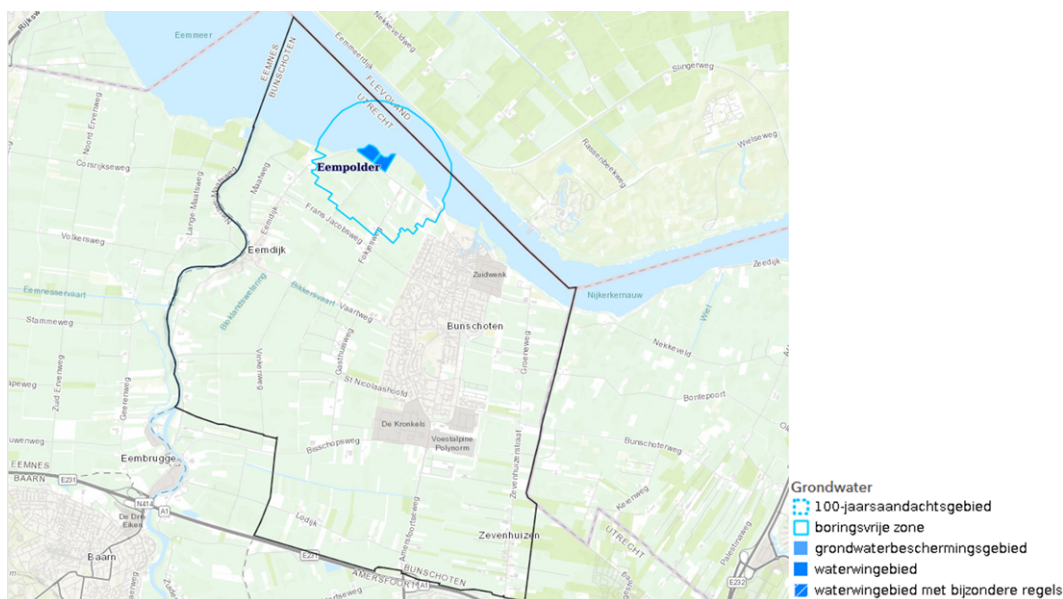
Figuur 3.33: Geluid alle bronnen (RIVM).

Matige tot ernstige geurhinder kan op verschillende manieren ontstaan. Veelgenoemde bronnen zijn: de visindustrie, BBQ/vuurkorf, open haard/allesbrander, landbouw/veeteelt, verkeer, bedrijven/industrie. Lokaal kan de achtergrondbelasting van geuren leiden tot (ernstige) hinder of misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus, verstoring van

dagelijkse activiteiten en slaapproblemen. De impact van houtkachels en barbecues is niet goed generiek inzichtelijk te maken. Ongeveer 10% van de Nederlandse huishoudens bezit een met hout gestookte installatie. Het stoken van hout kan voor omwonenden overlast opleveren in de vorm van geurhinder, gezondheidsklachten en roetneerslag. In de gemeente zijn verschillende agrarische bedrijven met vee aanwezig. Deze kunnen een bron van geur vormen. Er is voornamelijk sprake van geuroverlast van de visindustrie rondom Zuidwenk.

Water

In de gemeente ligt een waterwingebied met boringsvrije zone. Op onderstaande kaart is de ligging van deze gebieden weergegeven.

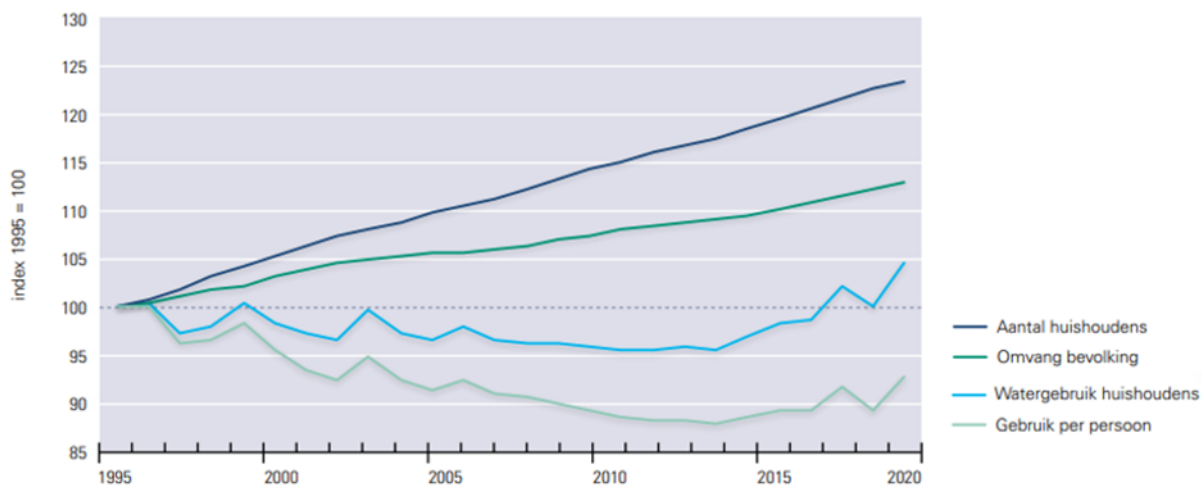

Figuur 3.34: Grondwater (Provincie Utrecht).

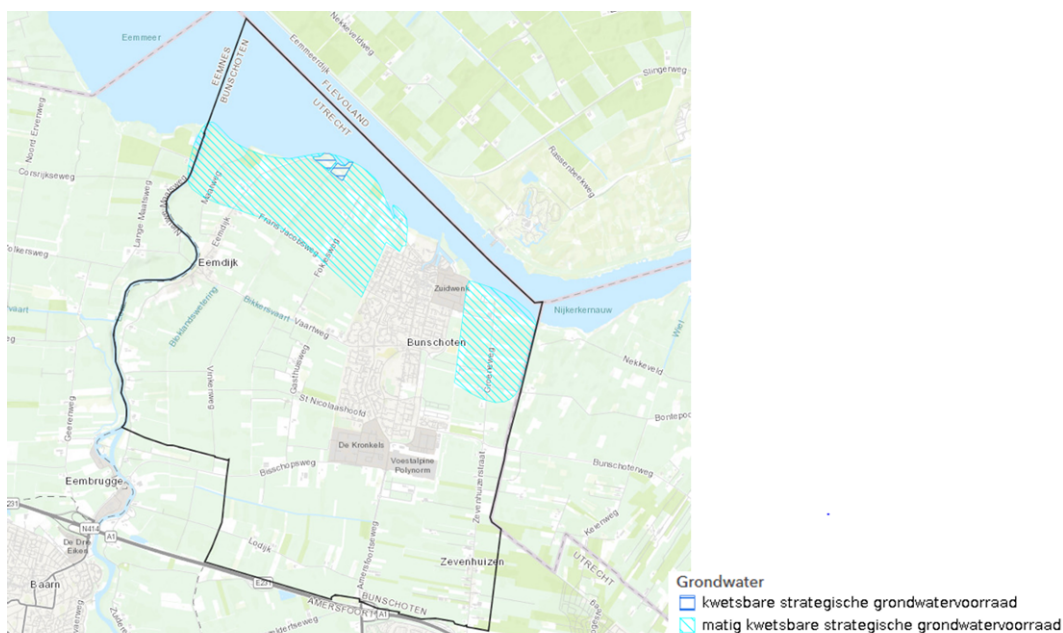
De gemeente Bunschoten ligt in het gebied van het grondwaterlichaam Zand Rijn-Midden. De Veluwe vormt een uitgesproken infiltratiegebied van dit grondwaterlichaam. Uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en nitraat vormen de belangrijkste chemische belasting van dit grondwaterlichaam⁷.

In Nederland is het watergebruik per persoon in de afgelopen jaren toegenomen. Tot 2015 nam het watergebruik per persoon af. In de afgelopen jaren is (voornamelijk in de droge zomers) het drinkwatergebruik toegenomen. Om ervoor te zorgen dat voldoende drinkwater geleverd kan worden als de vraag sterk toeneemt heeft de provincie Utrecht via haar beleid strategische grondwatervoorraden beschermd. In de gemeente Bunschoten ligt een gebied dat aangewezen is in het kader van dit beleid.

⁷ [Factsheet Zand Rijn midden](#)

Figuur 3.35: Huishoudelijk drinkwatergebruik vs. Bevolkingsgroei.⁸

Figuur 3.36: Strategische grondwatervoorraad (provincie Utrecht).

In de gemeente liggen verschillende KRW-oppervlaktwaterlichamen. Het gaat hierbij om de Eem, de Bickersvaart, de Noorderwetering, de Bloklandswetering, de Rijkvissers Wetering, de Haarsche Wetering en de de Achtereemlandsche Wetering, De Kaderrichtlijn Water (Europees Parlement en de Raad, 2000) is een Europese richtlijn die normeringen stelt voor de kwaliteit van wateren in Europa. Het omvat de bescherming van alle soorten water, het herstel van ecosystemen in en rond water, vermindering van vervuiling in waterlichamen en de garantie voor duurzaam watergebruik door particulieren en bedrijven. Het doel van de richtlijn is een 'goede toestand' voor alle wateren in Europa.

⁸ [VEWIN \(2022\) Drinkwaterstatistieken 2022](#)

Figuur 3.37: Ligging gebieden KRW-oppervlaktewaterlichamen (provincie Utrecht).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Bodem, lucht en water'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Aandacht voor een vitaal bodem- en watersysteem**
De voordelen van een vitaal bodem- en watersysteem worden steeds belangrijker. Zo is in het coalitieakkoord opgenomen dat het bodem (en water)systeem leidend moet worden bij ontwikkelingen. De bodemkwaliteit is in het verleden achteruitgegaan, en ook klimaatverandering versnelt de afbraak van organische stof in de bodem. Agrariërs kunnen door verandering in bedrijfsvoering een grote impact hebben op de vitaliteit van bodems.
- **Druk op het grondwater**
Het gebruik van drinkwater neemt toe. Met name door de warme, droge perioden is het watergebruik de afgelopen jaren gestegen. Ook neemt het aantal inwoners van de gemeente Bunschoten, waardoor het drinkwatergebruik stijgt. De gemeente heeft een zorgplicht voor schoon drinkwater binnen de gemeente. In de komende jaren moet de

gemeente hier rekening mee gaan houden bij het verlenen vergunningen en bij het optreden van calamiteiten.

- **Verbetering oppervlaktewaterkwaliteit door de Kaderrichtlijn Water (KRW)**

Door middel van de KRW stuurt Europa op de kwaliteit van het oppervlaktewater in Europa. Het doel is dat in 2027 alle wateren een goede oppervlaktewaterkwaliteit hebben. Het is onwaarschijnlijk dat in Nederland de oppervlaktewaterkwaliteit op tijd op dit niveau is. De slechte waterkwaliteit in Nederland leidt tot aantasting van het zelfreinigend vermogen van oppervlaktewater. Dit heeft gevolgen voor plant- en diersoorten, die afhankelijk zijn van schoon water. De biodiversiteit in zoet water neemt veel sneller af dan in andere bedreigde ecosystemen. De slechte waterkwaliteit is ook een risico voor de drinkwatervoorziening. In de afgelopen jaren zijn meer dan twintig waterwinputten in oost- en zuid-Nederland gesloten, omdat het opgepompte water te sterk vervuild was met meststoffen. Desalniettemin betekenen de maatregelen die in het kader van de KRW worden genomen dat de oppervlaktewaterkwaliteit toeneemt.

- **Bodemdaling**

Wat betreft de ontwikkelingen die zich kunnen voordoen rondom de ondergrond van de gemeente is inklinking van de bodem de belangrijkste zorg. Voornamelijk westelijke gedeelten hebben grotere kans op verzakking.

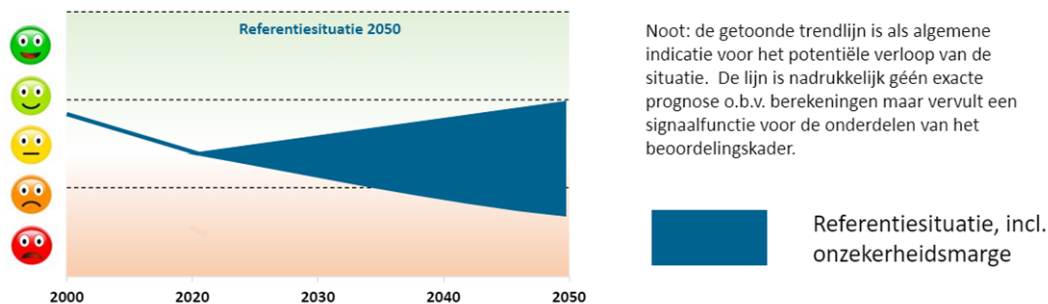
- **Klimaatverandering**

Calamiteiten zoals overstromingen, droogte, hevige neerslag en hogere temperaturen zullen door klimaatverandering vaker voorkomen. Het is van belang dat de gemeente op deze ontwikkelingen inspeelt door de omgeving op een juiste manier in te richten.

Beoordeling referentiesituatie

Het bodem- en watersysteem in de gemeente Bunschoten heeft te maken met verschillende uitdagingen naar de toekomst toe. Zoals het bereiken van een goede oppervlaktewaterkwaliteit in KRW-oppervlaktewaterlichamen, voldoende grondwater onder een stijgende vraag naar drinkwater en bodemdaling. Daarnaast vormen geur en geluid lokaal een aandachtspunt. De luchtkwaliteit in de gemeente is van voldoende niveau om de landelijke normen te halen, maar er wordt niet voldaan aan de WHO-advieswaarden. Hier is dus ruimte voor verbetering. De uitdagingen zorgen naar de toekomst toe voor onzekerheid over de mate waarin bodemdaling optreedt of waarin klimaatverandering plaatsvindt. Dit zorgt voor de volgende beoordeling:

Bodem, lucht en water

Figuur 3.38 Beoordeling van het thema Bodem, lucht en water.

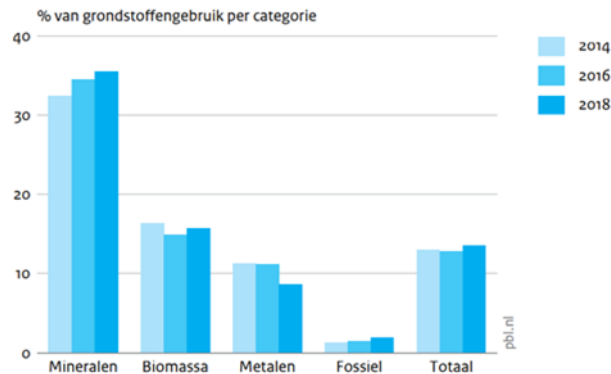
3.1.8 Circulariteit

Inleiding en huidige situatie

Het aantal mensen op aarde en de welvaart nemen toe. Daardoor worden grondstoffen om producten te maken steeds schaarser en duurder en ontstaat schade aan het milieu. In een circulaire economie worden grondstoffen ofwel de hulpbronnen energie, water, materialen en voedsel efficiënt ingezet en hergebruikt, zonder dat het milieu daaronder leidt. Wanneer er nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden deze op een duurzame manier gewonnen en wordt aantasting van de leefomgeving voorkomen.

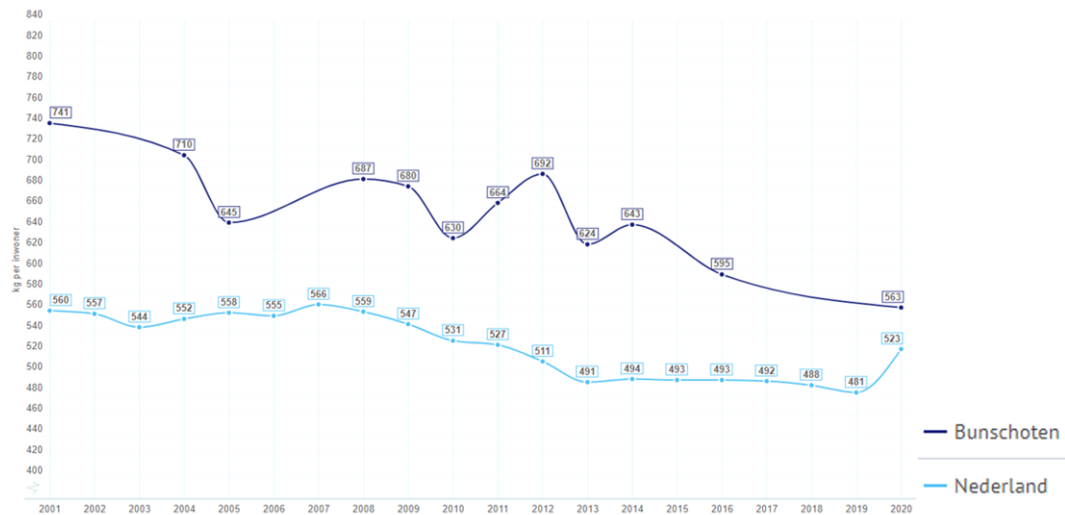
Nederland is voor primaire grondstoffen sterk afhankelijk van buitenlandse bronnen, doordat de Nederlandse natuurlijke bronnen beperkt zijn. Er is geen data beschikbaar over het gebruik van primaire grondstoffen op gemeentenniveau. Het verbruik van (niet-metaal) mineralen vindt voornamelijk plaats in de bouwsector. Sinds 2000 is het verbruik met ongeveer 40 procent gedaald. Vooral tussen 2008 en 2013 is het mineraal verbruik afgenomen. Dit was voornamelijk het gevolg van de afname in de bouw door de economische crisis. De grondstoffenvoetafdruk is een indicatie van de hoeveelheid ruwe grondstoffen die wereldwijd worden gewonnen voor het voldoen aan de Nederlandse vraag naar consumptie en investering. De grondstoffenvoetafdruk is tussen 2010 en 2016 afgenomen tot 8,1 ton per inwoner. Daarna nam het gebruik toe tot 9,7 duizend ton in 2017. De toename in het gebruik van grondstoffen kwam voornamelijk door de toename in het gebruik van metaal.

Het aandeel secundaire materialen, materialen die hergebruikt worden, is de laatste jaren relatief gelijk gebleven. Het bedraagt gemiddeld 14 procent van het totale gebruik van grondstoffen. Door verschillende factoren is het niet mogelijk om compleet met secundaire grondstoffen aan de vraag naar grondstoffen te voldoen. Zo zijn bepaalde grondstoffen niet her te gebruiken doordat ze zodanig zijn gemaakt dat recyclen lastig door mixen van materialen of lijmen. Voor de woningbouwopgave tot 2030 komen te weinig secundaire materialen vrij om daarmee de benodigde woningen te bouwen.

Figuur 3.39: Aandeel secundair-materiaal gebruik in Nederland⁹.

In de afgelopen 20 jaar is de hoeveelheid huishoudelijk afval in de gemeente afgenomen, zoals weergegeven in Figuur 3.40.

Figuur 3.40: Totaal huishoudelijk afval (kg per inwoner) (Bron: CBS, 2020).

In het coalitieakkoord 2019-2022 is vastgelegd om de afvalinzameling in Bunschoten servicegericht te maken voor inwoners en daarom over te gaan op het systeem nascheiding. Servicegerichtheid is vertaald naar drie systeemwijzigingen ten opzichte van het inzamelsysteem zoals dat tot 1 januari 2022 was vormgegeven:

- Geen restafval inzamelen via ondergrondse containers voor laagbouw;
- Niet meer betalen voor het aanbieden van restafval (geen diftar, afvalstoffenheffing);
- Bewoners hoeven geen PMD meer te scheiden (dat gaat machinaal achteraf).

In 2020 is begonnen met de uitvoering van het “project nascheiding” om deze systeemwijzigingen te realiseren. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in het Kaderstellend plan welke door de gemeenteraad is vastgesteld in oktober 2020. In het Uitvoeringsplan is de wijze van implementatie nader beschreven. Deze is in juli 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Conform het

⁹ [Integrale Circulaire Economie Rapportage 2021 \(pbl.nl\)](#)

Uitvoeringsplan is de implementatie verder voorbereid, zodat het systeem nascheiding per 1 januari 2022 ingevoerd kon worden.

Het systeem is bijna een jaar in werking en de hoeveelheid restafval+ is niet schrikbarend gestegen. Vooraf werd een hoeveelheid van 125 kg/inw geraamd en de prognose voor 2022 is nu 136 kg/inw o.b.v. de eerste negen maanden. Doordat de hoeveelheid grof restafval op het aanbiedstation is teruggelopen met 15 kg/inw lijkt de totale hoeveelheid restafval (grof en fijn) zelfs lager te zijn geraamd.

Tabel 3.6 Afvalstromen in gemeente Bunschoten n.a.v. nascheiding sinds 1 januari 2022.

Stroom	Raming (in kg/inw)	Gerealiseerd (in kg/inw)
Restafval+	125	136
Grof restafval	51	36
Totaal	176	172

Er worden minder grondstofstromen vanaf de bron gescheiden. De hoeveelheid brongescheiden GFT, papier, glas en luiers is met 20% afgenomen. Met betrekking tot het milieuresultaat is het grootste aandachtspunt GFT: de kwaliteit van GFT is vaak matig waardoor een deel van het GFT wordt afgekeurd. Hierop wordt actie ondernomen.

Het sorteerrendement van PMD uit het restafval+ via de nascheidingsinstallatie van Attero in Wijster is 9 kg/inw. In 2021 waren inwoners van Bunschoten met 71 kg/inw kampioen van Nederland m.b.t. de hoeveelheid bronscheiding van PMD. Wel was het aangeboden PMD relatief vervuild. De 71 kg/inw betrof de goedgekeurde fractie. Het scheidingsrendement is dus omlaag gegaan.

Trends en opgaven

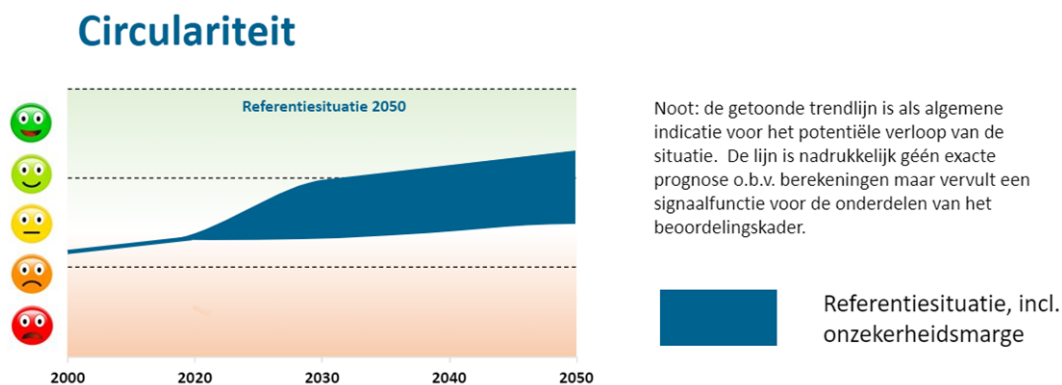
In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Circulariteit'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Circulair ondernemen**
Circulair ondernemen is een ontwikkeling die nog in de kinderschoenen staat maar wel een belangrijke factor zal zijn in de toekomst voor allerlei sectoren, zo ook in Bunschoten. Het is van belang dat de gemeente inspeelt op het faciliteren van benodigdheden voor bedrijven om zich op deze manier te ontwikkelen.
- **Gebruik van minder grondstoffen**
Een grote opgave waar Nederland voor staat is het verminderen van het gebruik van grondstoffen, en meer dingen te gaan hergebruiken. In de laatste jaren is er al een verschuiving zichtbaar in de bewustwording van bepaalde doelgroepen, zoals het kopen van tweedehands kleding. Een uitdaging is om dit breder te doen leven binnen de samenleving, zoals onder de aandacht brengen van het kringloop centrum in de gemeente Bunschoten.

Beoordeling referentiesituatie

Er worden stappen gezet op het vlak van circulariteit. De totale hoeveelheid afval geproduceerd in de gemeente neemt af. Door middel van nascheiding wordt het huishoudelijk afval beter

gesorteerd waardoor de recyclingwaarde omhoog gaat. Wel is de hoeveelheid brongescheiden afval afgenomen. Inwoners worden meer bewust over de impact die hun gedrag heeft op de leefomgeving. Er zijn nog grote stappen te maken voordat circulariteit daadwerkelijk behaald wordt, maar de verwachting is dat er een positieve trend plaatsvindt. De onzekerheid over de mate waarin zorgt voor een marge van onzekerheid. Het volgende figuur toont de beoordeling voor het thema Circulariteit:

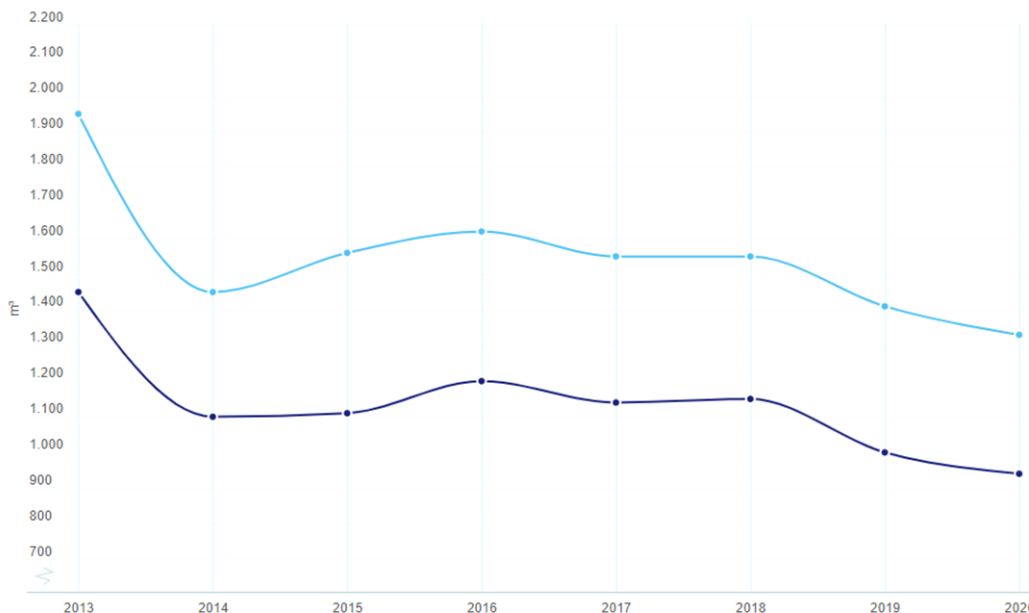
Figuur 3.41 Beoordeling van het thema Circulariteit.

3.1.9 Energie

Inleiding en huidige situatie

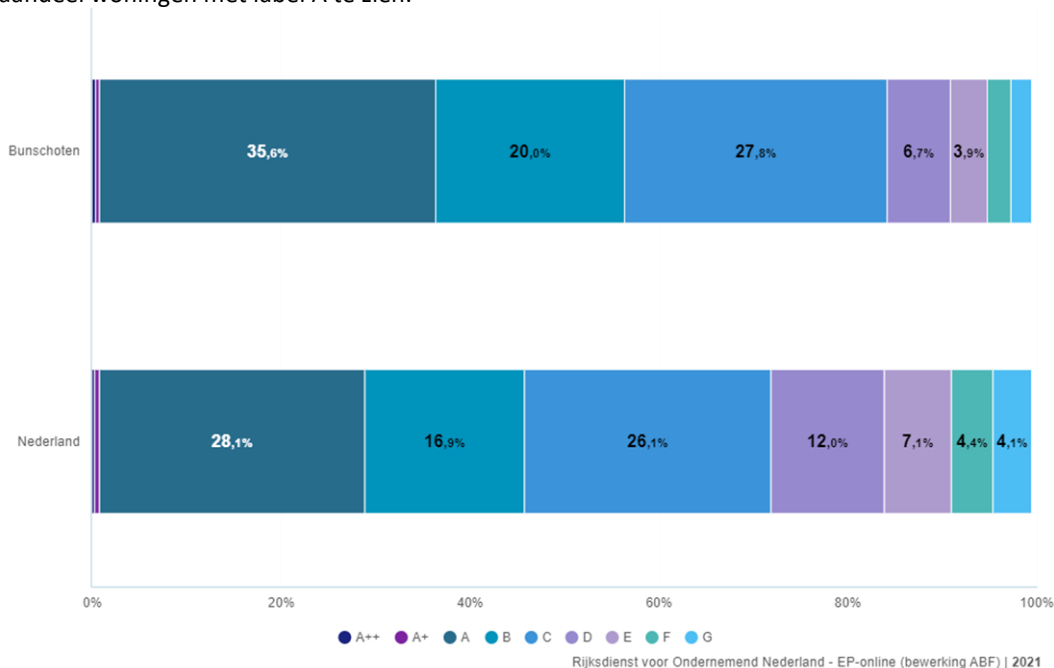
Als het gaat om energie is dat hetgeen wat gebruikt wordt in de vorm van elektriciteit en warmte. Op Europees, landelijk en provinciaal niveau zijn afspraken gemaakt om de energievoorziening te verduurzamen. Dit thema gaat in op welke veranderingen deze energietransitie in de gemeente brengt. Het is een opgave die bij veel thema's terugkomt zoals klimaat, wonen, werken en ondernemen en agrarische sector.

Het gemiddeld gasverbruik van zowel koop als huurwoningen is de afgelopen jaren afgenomen. Het gasverbruik ligt voor beide woningtypen onder het Nederlands gemiddelde, en volgt de algemene trend in de afname van gasverbruik. Ondanks dat er een daling is in gasverbruik, is er door geopolitieke spanningen extra druk gelegd op het sneller omschakelen naar woningen die duurzame energie gebruiken. De ontwikkelingen van hogere gasprijzen raken de huishoudens, ondernemers en de industriesector. Voor name de laatste heeft een hoog energieverbruik in de gemeente Bunschoten, vanwege de verschillende bakkerijen, rokerijen en vrieshuizen. De onzekerheidsmarge in de ontwikkeling van de hogere gasprijzen is erg hoog.

Figuur 3.42: Gasverbruik koopwoningen (donkerblauw) en huurwoningen (lichtblauw) in de gemeente Bunschoten (CBS)

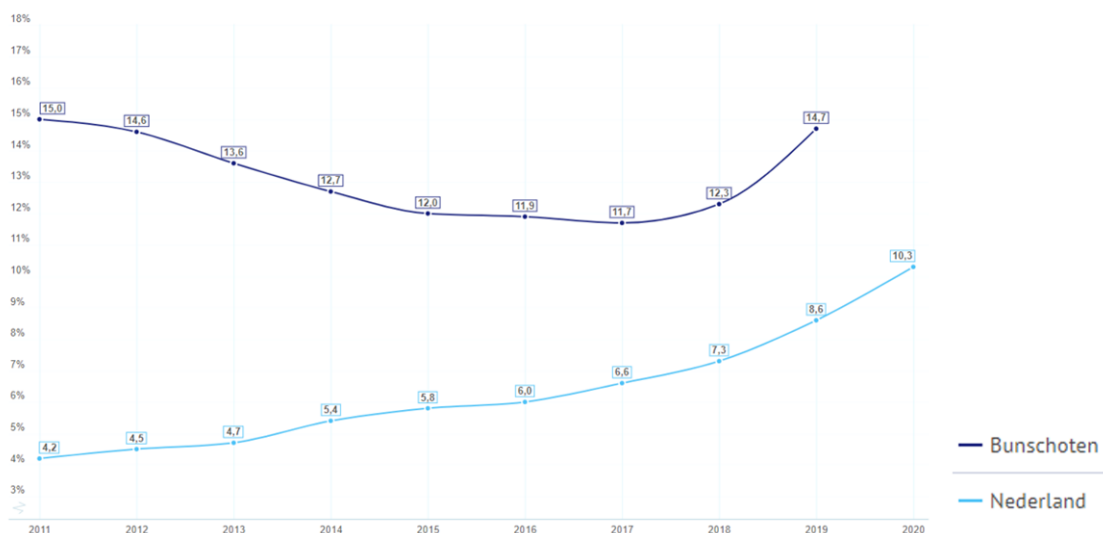
De energie labels in de gemeente Bunschoten zijn over het algemeen vrij gunstig. Een groter aandeel van de woningvoorraad heeft een label A, B, of C. Terwijl een kleiner aandeel van de woningvoorraad label D,E,F, of G heeft. Vooral tussen 2019 en 2021 is een sterke toename in het aandeel woningen met label A te zien.

Figuur 3.43: Energietabel woningen (Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) | 2021

De volgende figuur toont het percentage bekende hernieuwbare energie in Bunschoten ten opzichte van Nederland. In Bunschoten ligt het percentage relatief hoog. Opvallend is de afname in opwek van hernieuwbare energie tussen 2011 en 2017. Sinds 2017 neemt de opwek van duurzame energie weer toe. De Klimaatmonitor¹⁰ laat zien dat er onderscheid bestaat tussen hernieuwbare warmte en elektriciteit. In 2020 was 19,3 procent van de elektriciteit duurzaam opgewekt, terwijl 13,4 procent van de warmte van hernieuwbare oorsprong was. Dit betekent dat de gemeente voorloopt op andere Utrechtse gemeenten, terwijl op het vlak van opwekking van duurzame elektriciteit het Nederlands gemiddelde juist hoger ligt.

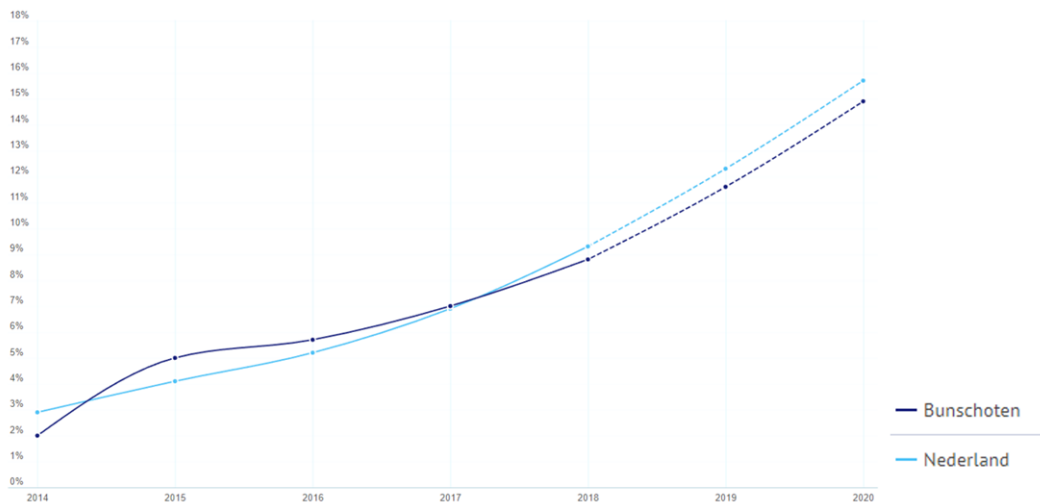
Hernieuwbare energie	Gemeente Bunschoten	Provincie Utrecht	Nederland
Elektriciteit	19,3 procent	11,8 procent	26,9 procent
Warmte	13,4 procent	8,2 procent	7,0 procent

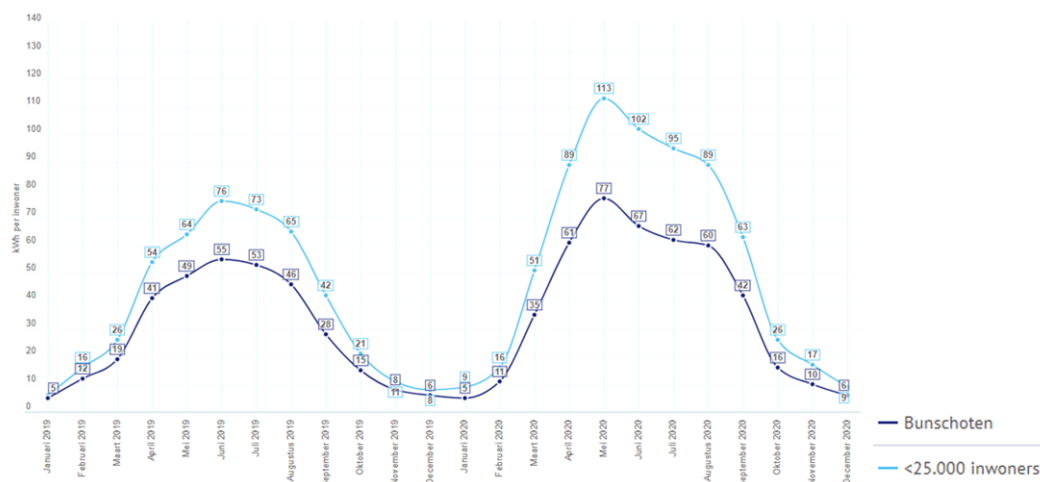
Figuur 3.44: Percentage bekende hernieuwbare energie.

Het aandeel woningen met zonnepanelen stijgt en ligt op een vergelijkbaar niveau met de rest van Nederland. De voorlopige cijfers laten zien dat in 2020 ongeveer 15% van de woningen bedekt was met zonnepanelen. In vergelijking met gemeenten van een vergelijkbare grootte ligt de opwekking van zonne-energie in de gemeente Bunschoten lager. Wel heeft de gemeente een aantal grootschalige zonnedaken op bedrijfspanden.

¹⁰ [Regionale klimaatmonitor - Klimaatmonitor \(databank.nl\)](https://databank.nl)

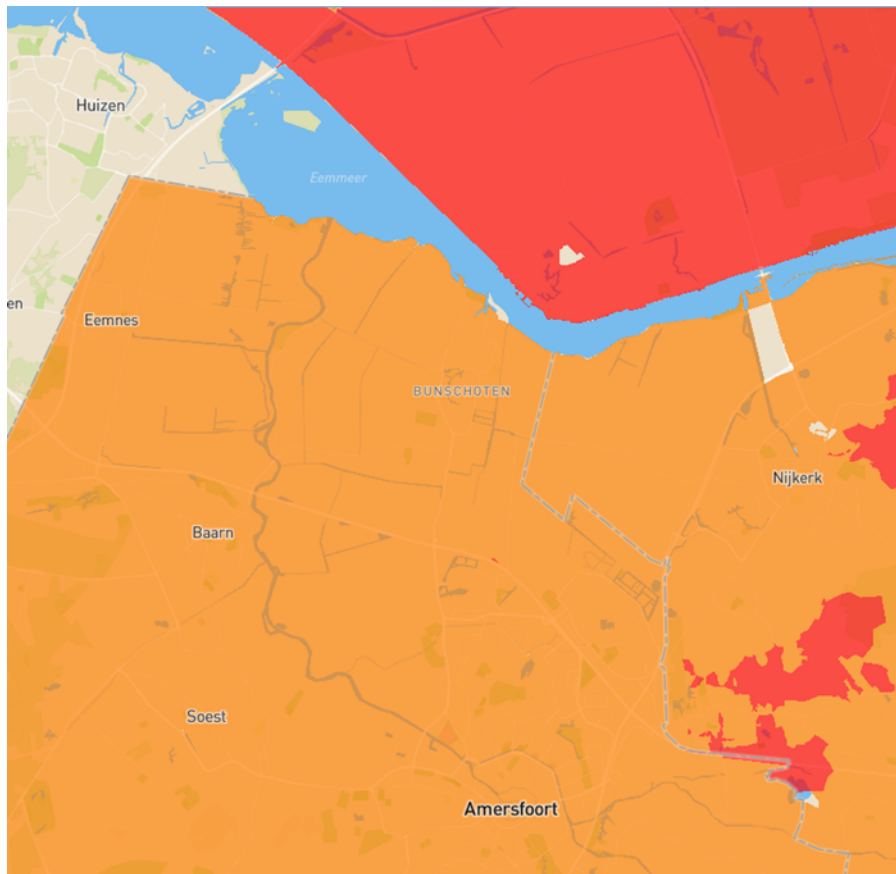

Figuur 3.45: Woningen met zonnepanelen (Bron: NetAnders)

Figuur 3.46: Opgewekte zonne-energie in kWh per inwoner (bron: NetAnders)

Onderstaand figuur geeft de netcongestie weer van de gemeente Bunschoten en omliggende steden. Deze kaart geeft aan of er op de gekozen locatie voldoende transportcapaciteit op het elektriciteitsnet beschikbaar is – en er dus grootschalige duurzame energienetwerken kunnen worden opgezet. De gemeente Bunschoten valt onder de vooraankondiging van structurele netcongestie, waarbij netbeheerders vaak meerdere jaren voordat er daadwerkelijk fysieke congestie wordt verwacht, een vooraankondiging van structurele congestie doen. Concreet betekent dit dat het elektriciteitsnet zodanig belast is dat er weinig ruimte is voor extra transportmogelijkheden over het net.

- Transparant: (nog) geen transportschaarste
- Geel: transportschaarste dreigt, er geldt een aangepast offerteregime
- Oranje: vooraankondiging structurele congestie bij ACM
- Rood: structureel congestie, nieuwe aanvragen voor transport worden niet gehonoreerd

Figuur 3.47 Netcongestie in de gemeente Bunschoten (Bron: Netbeheer Nederland).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Energie'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Opwekking van duurzame energie en besparing**
Er zijn nationale en internationale klimaatdoelen gesteld en er is een sterke trend van verduurzaming zichtbaar. In het kader hiervan daalt de totale CO₂-uitstoot de afgelopen jaren. Voor de productie van elektriciteit worden bijvoorbeeld meer duurzame bronnen en minder steenkool verbruikt. Hiervoor dient overal op een besparing van het energiegebruik ingezet te worden. Ook groeit het aandeel duurzaam opgewekte energie. Die energie wordt voor een groot deel opgewekt door zonnepanelen en windturbines. Maar, ook andere duurzame vormen van opwekking zijn in opkomst, zoals waterkracht en bodemenergie.
- **Warmtetransitie**

De warmtetransitie houdt in dat de afhankelijkheid van aardgas wordt afgebouwd. In 2050 moeten alle woningen en andere gebouwen aardgasvrij zijn. Het doel is dat voor het verwarmen van gebouwen dan gebruikt wordt van duurzame warmtebronnen, zoals groene stroom en duurzaam gas. In aanloop naar een aardgasvrije bebouwde omgeving is er een trend van isolatie en energiebesparing zichtbaar.

- Netcongestie

Netcongestie vormt ook in de gemeente Bunschoten een probleem. Hiermee wordt bedoeld dat het elektriciteitsnet vol is. Het brengt uitdagingen met zich mee om nieuwe projecten die duurzame energie opwekken aan te sluiten, maar bijvoorbeeld ook grote energievragers van voldoende energie te voorzien. Voor een deel van de gemeente geldt dat er momenteel voor de afname van energie een transport schaarste dreigt, en dat voor de voeding van energie een vooraankondiging is gedaan voor structurele congestie.

- Druk op de ondergrond

Ook zal de druk in de boven- en ondergrond toenemen door nieuwe ruimte-vragende functies, zoals energiewinning door middel van warmte-koudeopslag en geothermie. Hierdoor kan de landschappelijke waarde van bepaalde gebieden in de gemeente Bunschoten, zoals het buitengebied, onder druk komen te staan, omdat het landschappelijke karakter kan veranderen door deze nieuwe functies.

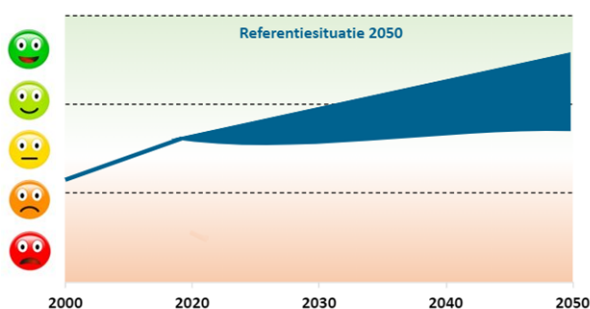
- Potentieel warmtewinning

Restwarmte uit industrie is een duurzame energiebron. De bedrijvigheid in Bunschoten kan een bijdrage leveren. Zo zijn bakkerijen interessant voor warmtewinning en de visindustrie voor koude.

Beoordeling referentiesituatie

In recente jaren zijn de eerste stappen gezet in de energietransitie. De opgave tekent zich steeds duidelijker af. In de gemeente Bunschoten zijn al grote stappen gezet, maar voor een energieneutrale samenleving is bereikt, moet er nog veel gedaan worden. De transitie gaat gepaard met veel opgaven, zoals netcongestie, energiebesparing, en elektrificatie. Al met al wordt er een positieve trend verwacht, maar bestaat er ook een marge van onzekerheid naar de toekomst toe. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Energie

Noot: de getoonde trendlijn is als algemene indicatie voor het potentiële verloop van de situatie. De lijn is nadrukkelijk géén exacte prognose o.b.v. berekeningen maar vervult een signaalfunctie voor de onderdelen van het beoordelingskader.

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

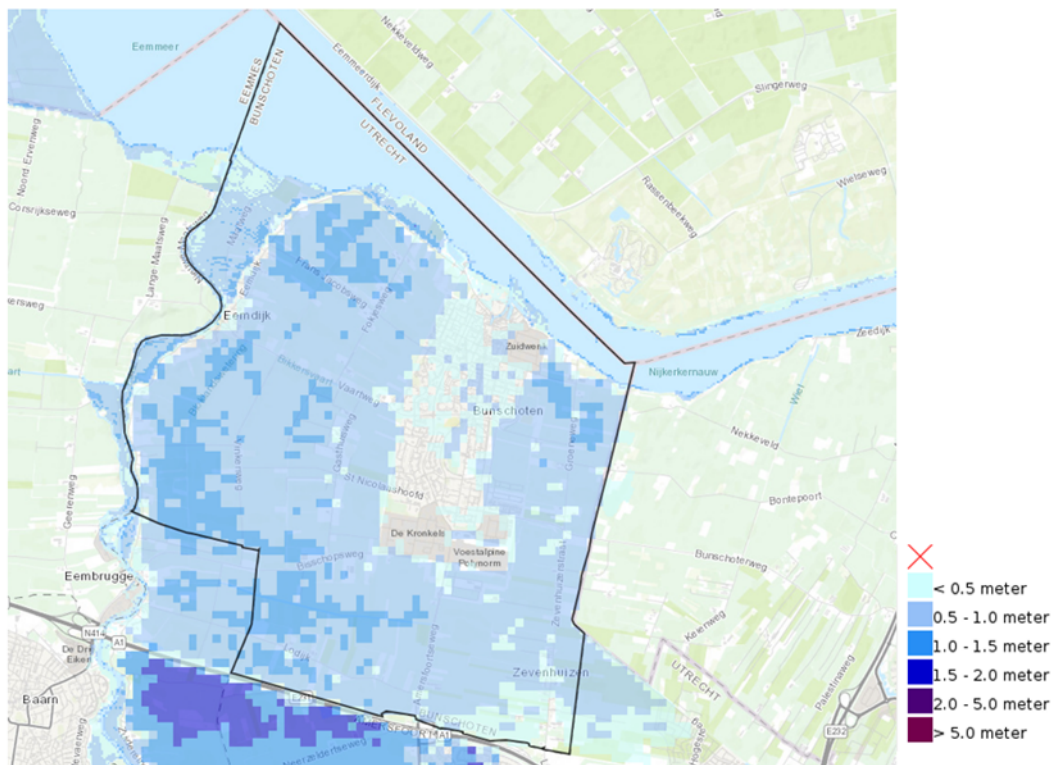
Figuur 3.48 Beoordeling van het thema Energie.

3.1.10 Klimaat

Inleiding en huidige situatie

Het klimaat is het gemiddelde weer over een langere periode. Fluctuaties in het klimaat verschillen van plaats tot plaats en ook in de tijd. In de tijd is sprake geweest van natuurlijke schommelingen, maar ook mensen hebben invloed op het klimaat door activiteiten waarbij teveel broeikasgassen (zoals CO₂) worden uitstoten. Te veel broeikasgassen ontstaan onder andere bij intensief gebruik van fossiele brandstoffen en bijvoorbeeld als gevolg van intensieve veehouderij. Het klimaat is daarmee een heel belangrijk thema om onze leefomgeving gezond en veilig te houden. Op verschillende bestuurlijke niveaus wordt actie genomen om de klimaatverandering te beperken (klimaatmitigatie) of aan te passen aan het veranderende klimaat (klimaatadaptatie).

Wateroverlast zal als gevolg van de klimaatverandering vaker optreden. Dit kan op meerdere manieren ontstaan, zowel door overstroming als door regenval. De volgende kaart toont de invloed van een overstroming met een middelgrote kans van voorkomen. In een groot deel van de gemeente ontwikkelt zich dan een waterlaag van 0,5 tot 1 meter. Lokaal is dit dieper of ondieper.

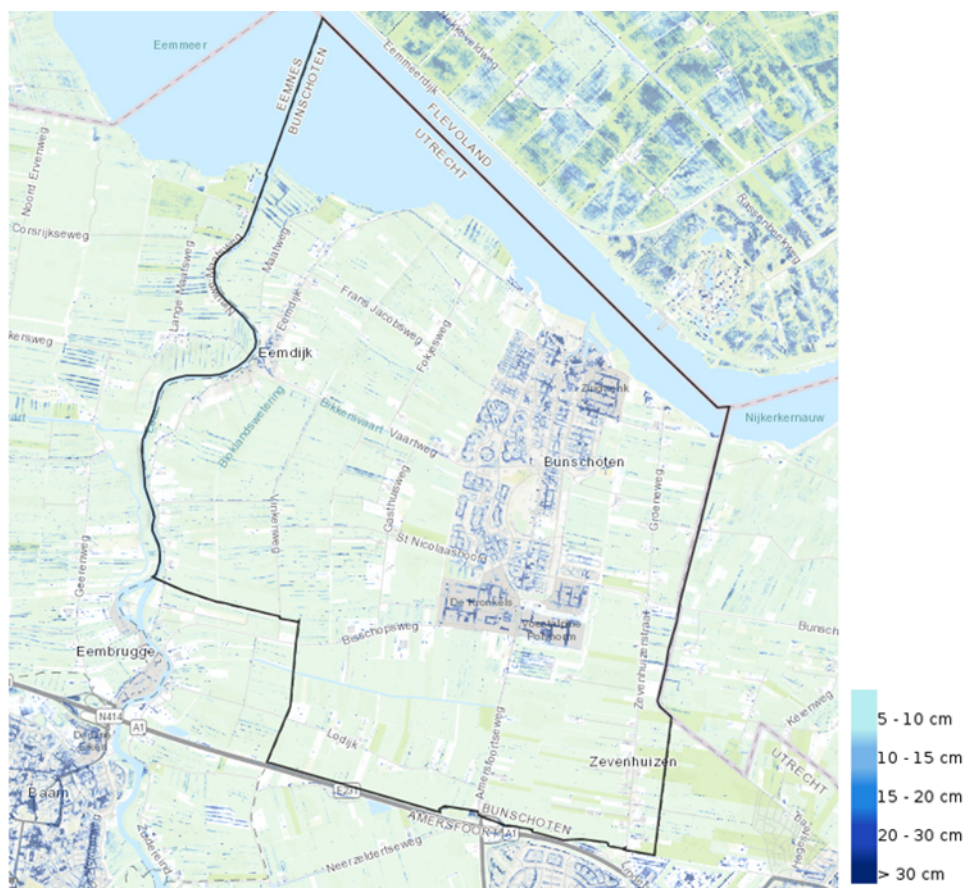

Figuur 3.49: Waterdiepte bij overstroming (middelgrote kans) (Bron: Klimateffectatlas).

Nast de invloed van een mogelijke overstroming kan wateroverlast ook optreden door regenval. In de afgelopen 100 jaar is de hoeveelheid neerslag met ongeveer 20 procent toegenomen. Dit komt voornamelijk omdat de buien op de dagen dat het regent intenser zijn én deze intense buien vaker voorkomen. In de winter en (tot op zeker hoogte) in de zomer regent het meer, terwijl het

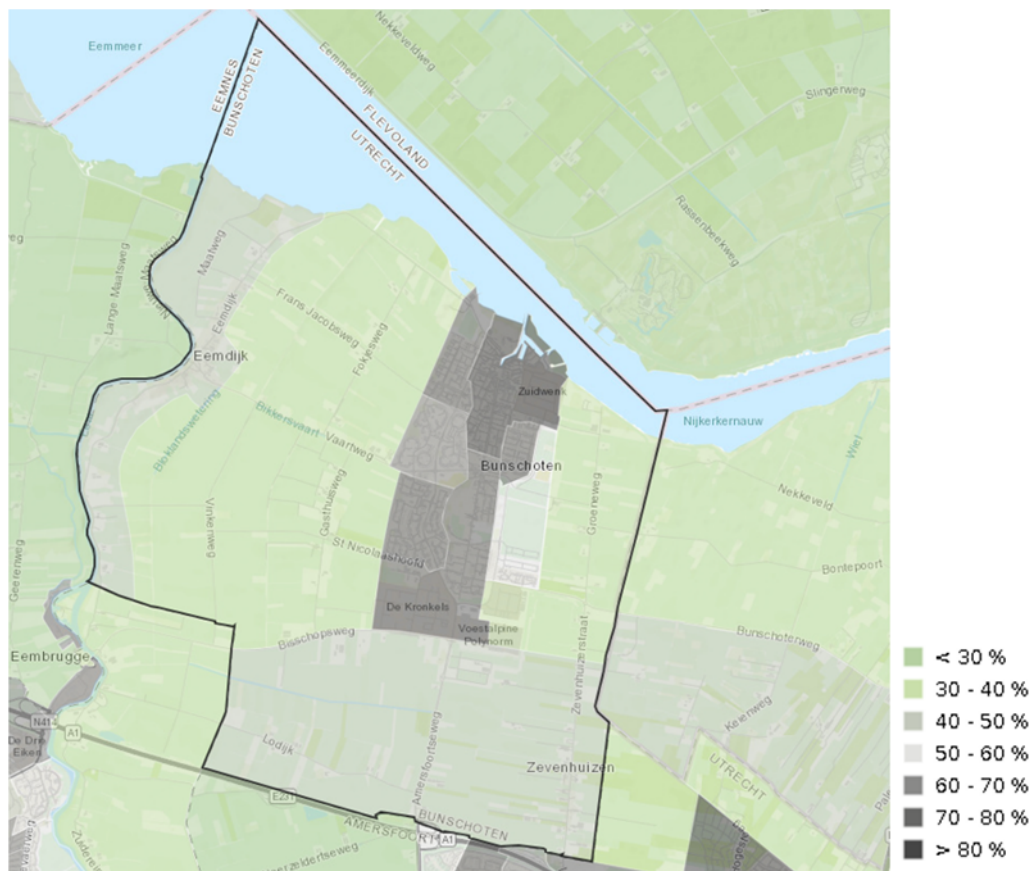
in de lente en herfst minder regent. De verwachting is dat deze trend zich naar de toekomst toe voortzet¹¹.

De volgende kaart toont de wateroverlast in de gemeente Bunschoten na extreme regenval (140 mm in 2 uur). Deze norm wordt gebruikt omdat het volgens het KNMI extreme waterschade veroorzaakt en gevaarlijke situaties doet ontstaan. Zoals te zien is, treden er om verschillende redenen en op diverse plekken in de gemeente wateroverlast op. Allereerst treedt er wateroverlast op door verharding in de omgeving. Dit beeld komt naar voren in de bebouwde omgeving van Bunschoten. Figuur 3.51 toont het aandeel verhard materiaal in de omgeving. In de kern en op het bedrijventerrein bestaat een relatief hoog aandeel verharding. Water kan door de verharding lastig infiltreren en blijft deels op de verharding liggen waardoor er een waterlaag ontstaat. De andere factor die een invloed uitoefent op de mate van overlast is de capaciteit van het riool. Als de capaciteit van het riool niet aansluit bij de hoeveelheid water die afgevoerd moet worden, ontstaat wateroverlast op straat. In het buitengebied van de gemeente Bunschoten is een uitgebreid afwateringssysteem van sloten en weteringen aanwezig waardoor er daar nagenoeg geen wateroverlast optreedt.

Figuur 3.50: Waterlaag na een bui van 140 mm in 2 uur (Bron: Klimaat-effectatlas).

¹¹ KNMI, 2021. KNMI Klimaatsignaal.

Figuur 3.51: Aandeel verharding per buurt (Bron: Klimaat-effectatlas).

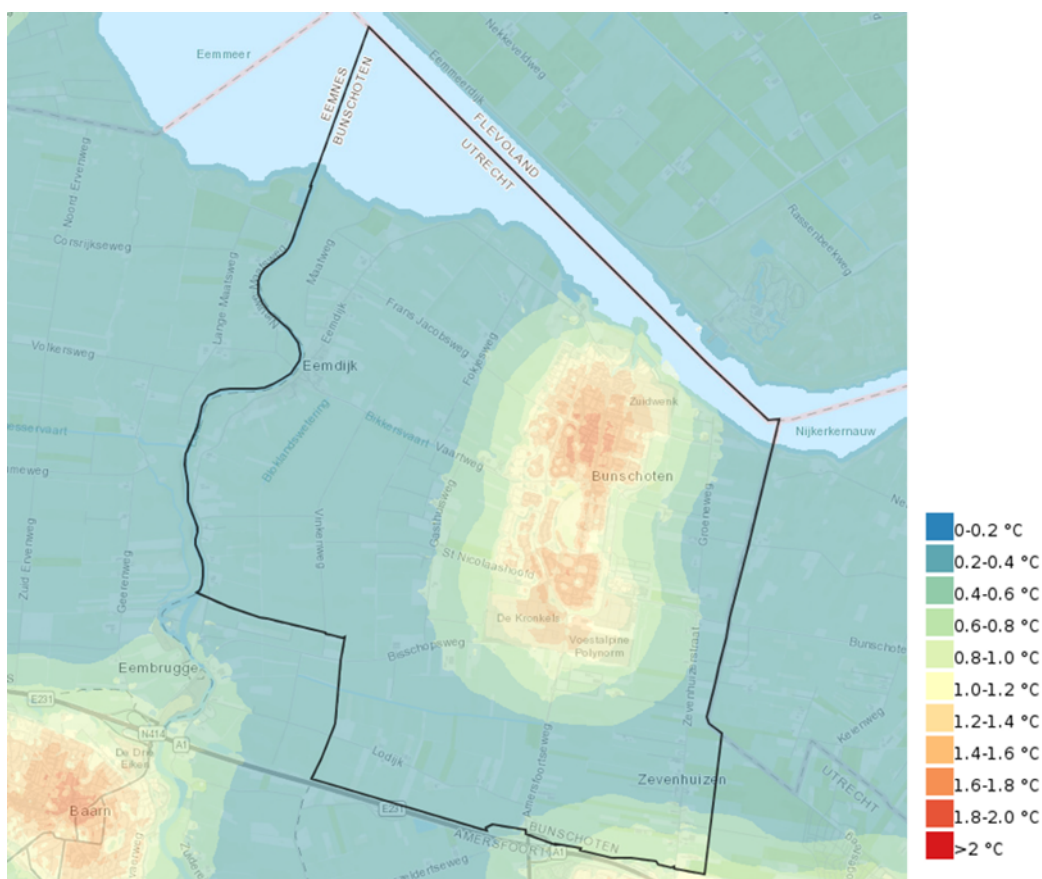
De temperatuuroptocht in de zomer zorgt voor veranderingen in de neerslagpatronen. Warme lucht kan meer water bevatten waardoor de verdamping van planten toeneemt. De verandering in neerslagpatronen zorgt voor een toename in het neerslagtekort in het groeiseizoen. Het neerslagtekort is het verschil tussen de verdamping en de hoeveelheid neerslag die valt, en geeft daardoor aan hoe erg de droogte is. Het neerslagtekort aan het einde van de lente is in de afgelopen 10 jaar met 8 procent toegenomen. De verwachting is dat het neerslagtekort verder toeneemt naar de toekomst toe. Dit betekent dat het gemiddeld gezien droger wordt. Het neerslagtekort in de gemeente Bunschoten ligt gemiddeld tussen de 150 en 180 mm op dit moment.

Een droge ondergrond heeft verschillende effecten. Bodemdaling is een belangrijk aandachtspunt in de gemeente (zie ook 3.1.7). Daarnaast zijn er delen van de gemeente gevoelig voor paalrot (fundering). In de huidige situatie is dit het noordelijk deel van de kern Bunschoten. Droogte en warme temperaturen zijn, naast menselijke impact en de karakteristieken van het gebied, factoren die het natuurbrandrisico bepalen. In de huidige situatie is het natuurbrandrisico in het grootste deel van de gemeente laag, mede door het gebrek aan vegetaties die gevoelig zijn voor brand. Naar de toekomst toe kan dit versterken naar gemiddeld in delen van de gemeente.

Hittestress is de lichamelijke reactie op een te warme omgevingstemperatuur. Door hittestress kan iemand zijn of haar lichaamstemperatuur niet langer goed reguleren. Hier zijn

gezondheidsproblemen mee gepaard (zoals o.a. ademhalingsproblemen en vermindering van de arbeidsproductiviteit). Hittestress kan vooral voor oudere mensen met een kwetsbare gezondheid dodelijk zijn. Door klimaatverandering zullen er vaker zomerse (temperatuur hoger dan 25 graden) en tropische (temperatuur hoger dan 30 graden) voorkomen. Dit kan zorgen voor meer gezondheidsschade door hittestress. Het stedelijk hitte-eiland effect is hierbij ook van belang. Het stedelijk hitte-eiland effect wordt veroorzaakt door een lage windsnelheid, donkere, absorberende materialen en warmte door menselijke activiteiten.

Onderstaande kaart toont het hitte-eiland in de gemeente Bunschoten. Met name in de kern Bunschoten-Spakenburg is er sprake van een temperatuuroename t.o.v. het buitengebied. Op een zomerdag kan het stedelijk gebied tot zo'n 1,4 graden warmer worden dan het buitengebied. De omliggende gemeente Baarn heeft een vergelijkbaar hitte-eiland van 1,4 graden. In de andere gemeenten zoals Soest, Amersfoort en Nijkerk loopt dit op een warme zomerdag zelfs op tot 1,8 tot 2 graden verschil met het buitengebied, vanwege het meer stedelijke karakter van die gemeenten.

Figuur 3.52: Hitte-eiland gemeente Bunschoten (Klimaat-effectatlas).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Klimaat'. De volgende ontwikkelingen spelen:

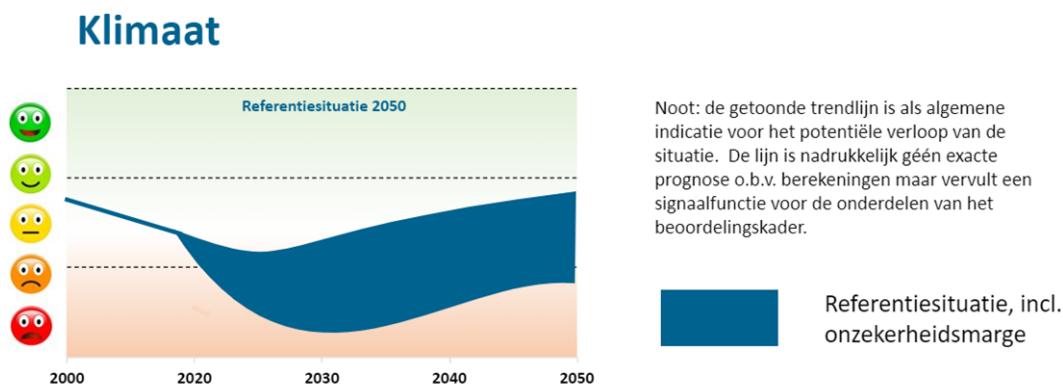
- **Klimaatverandering**
- Klimaatverandering ontvouwt zich meer en meer en naar de toekomst toe lijken deze ontwikkelingen ook nog toe te nemen. De extremen nemen toe. Dit betekent dat het warmer, droger of juist natter wordt. Dit heeft ook effecten in de omgeving, zoals wateroverlast op straat, een verhoogd risico op overstromingen, een hoger natuurbrandrisico of meer hittestress in de stad.
- **Klimaatadaptatie**
Om klaar te zijn voor de gevolgen van het veranderende klimaat zet de overheid, waaronder de gemeente Bunschoten, in op klimaatadaptatie. In de openbare ruimte wordt meer ruimte voor groen en blauw gemaakt. Door middel van het opstellen van regels in het omgevingsplan kan er duurzaam en adaptief ingezet worden op klimaatverandering. Denk hierbij aan het verminderen van verhardingen van tuinen, het eigen terrein van woningen en bedrijven (op parkeerplaatsen) tegen te gaan. Ook maatregelen voor hittegolven kunnen gezondheidseffecten en de sterftetekans verminderen. Voornamelijk met het oog op vergrijzing is het belangrijk om de ouderen goed te begeleiden. Voor hevige neerslag zijn de aanleg van extra waterbergingen van belang, wat in samenspraak kan met inwoners.
- **Woningbouwontwikkeling en hittestress**
Woningbouwontwikkeling kan bijdragen aan het voorkomen van hittestress door het beïnvloeden van drie oorzaken van hittestress:
 - **Geslotenheid:** Door bebouwing te realiseren wordt het landschap meer gesloten waardoor de wind afneemt en daardoor de gevoelstemperatuur toeneemt. Open bebouwing kan hier tegen helpen.
 - **Afwezigheid van groen:** Een groene omgeving heeft een verkoelend effect o.a. door beschaduwing. Doordat er door de realisatie van bebouwing minder ruimte voor groen ontstaat, kan de hittestress in de omgeving toenemen. Het integreren van groen in nieuwe ontwikkeling kan hier een positieve bijdrage aan leveren.
 - **Stenen materialen:** Stenen materialen worden zowel gebruikt voor bebouwing als voor wegen en paden. Stenen materialen houden warmte vast en stralen deze weer uit. Dit betekent dat nachten minder sterk afkoelen. Door de realisatie van bebouwing neemt de hoeveelheid stenen materialen toe. Hierdoor wordt de temperatuur mogelijk verhoogd. Ook hier kan het toepassen van water en groen doorlatende stenen de hittestress mitigeren.

Beoordeling referentiesituatie

Het klimaat verandert. De eerste tekenen hebben zich de afgelopen jaren laten zien. Het wordt warmer, droger of juist veel natter. De verwachting is dat de gemeente Bunschoten te maken krijgt met een verhoogd overstromingsrisico. Wateroverlast door regenval is wel een aandachtspunt. Door klimaatverandering wordt neerslag intenser. Dit betekent dat in lage gebieden, versteende gebieden of gebieden met onvoldoende (riool)afvoercapaciteit wateroverlast een groot aandachtspunt is. Klimaatverandering zorgt ook voor een toename van de droogte. Dit zorgt er ook voor dat het natuurbrandrisico toeneemt en planten en dieren vaker te maken krijgen met droogtestress. Warmte kan ook te veel worden, en leiden tot hittestress. Op dit moment bestaat er rond verschillende kernen een licht hitte-eiland, een verhoging in temperatuur. Door een

toename in warme en hete dagen, en een toename in bebouwing in de gemeente kan de hittestress verder toenemen.

Door onzekerheid over de mate waarin de mitigerende of adaptieve maatregelen effectief zijn en worden doorgevoerd bestaat er een marge van onzekerheid naar de toekomst toe. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

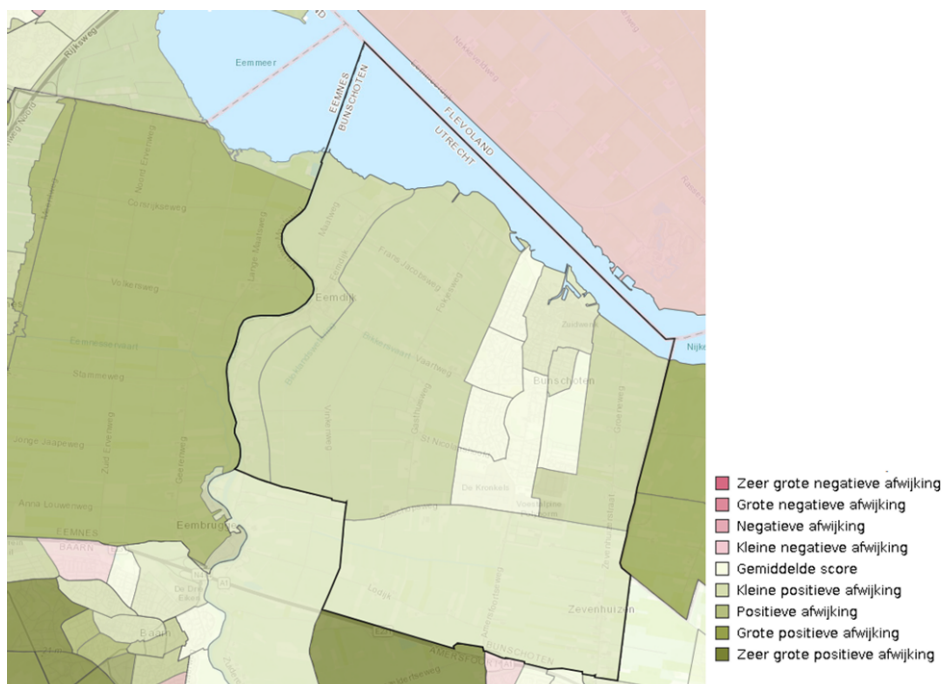
Figuur 3.53 Beoordeling van het thema Klimaat.

3.1.11 Het DNA van Bunschoten

Inleiding en huidige situatie

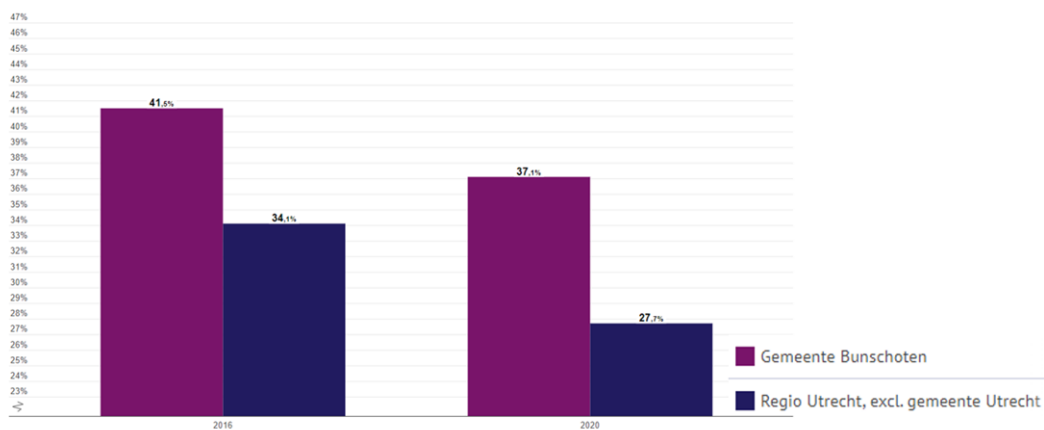
Het DNA van Bunschoten is het vertrekpunt van alle andere thema's en waarden. Het typeert het karakter en de identiteit van de inwoners van Bunschoten, waaronder het sociale leven, het welzijn van de inwoners en de manier waarop mensen handelen: Bunschotenaren zijn ambitieus, initiatiefrijk en direct. en het welzijn van de inwoners van Bunschoten. Deze paragraaf staat daarom stil bij het welzijn van de inwoners van Bunschoten, door middel van sociale cohesie, identiteitsgevoel en omgangsvormen in het dagelijkse leven zoals vrijwilligerswerk.

De leefbaarheid in de gemeente Bunschoten ligt op een goed niveau. De gemeente scoort beter dan gemiddeld op de aspecten Overlast en onveiligheid, Sociale samenhang en Woningvoorraad. Op het vlak van voorzieningen scoort de gemeente lager dan gemiddeld. Tussen wijken bestaan ook verschillen. Zo scoort het buitengebied en de wijken Spakenburg en Koenraadswetering beter dan overige wijken in het bebouwd gebied. In de Haar is de leefbaarheid tussen 2016 en 2020 afgenomen. In de rest van de wijken is het gelijk gebleven of (licht) verbeterd.

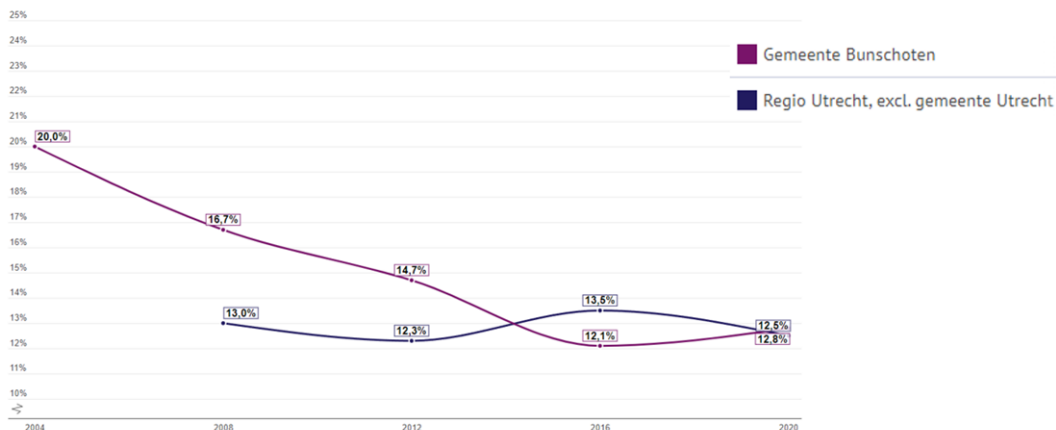

Figuur 3.54: Leefbaarheid 2020 (Leefbaarometer).

Bij sociale cohesie gaat het om de mate waarin mensen zich met elkaar en met de maatschappij verbonden voelen. Een indicator die hier iets over zegt is het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet. Inwoners van Bunschoten staan voor elkaar. Zo'n 37 procent van de inwoners deed in 2020 vrijwilligerswerk. In de gehele GGD regio Utrecht was dit ongeveer 28 procent. Er is wel een achteruitgang in het aandeel van de bevolking dat vrijwilligerswerk doet zichtbaar. Ook is zo'n 13 procent van de bevolking van Bunschoten mantelzorger. Dit is op een vergelijkbaar niveau met de rest van de regio Utrecht.

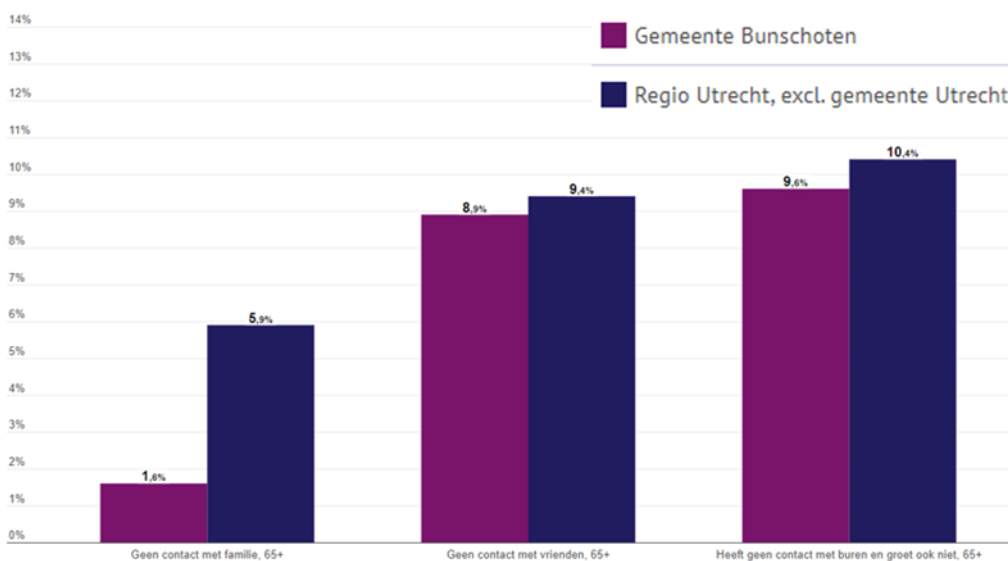

Figuur 3.55: Trends vrijwilligerswerk (GGD regio Utrecht).

Figuur 3.56: Mantelzorg (GGD regio Utrecht).

Naast het zorgdragen voor elkaar blijkt sociale cohesie ook uit de sociale contacten die mensen onderhouden. Een groot aandeel van de ouderen heeft nog contact met familie leden. Ook hebben ouderen licht vaker contact met vrienden of met de buren. Onder jongeren komt eenzaamheid ook minder vaak voor dan in de regio Utrecht. In de gemeente Bunschoten voelt 55 procent van de jongeren zich enigszins tot sterk eenzaam, terwijl in de regio Utrecht dit 63 procent betrof. Deze meting komt uit 2021 en laat daarom ook de impact van de coronapandemie zien.

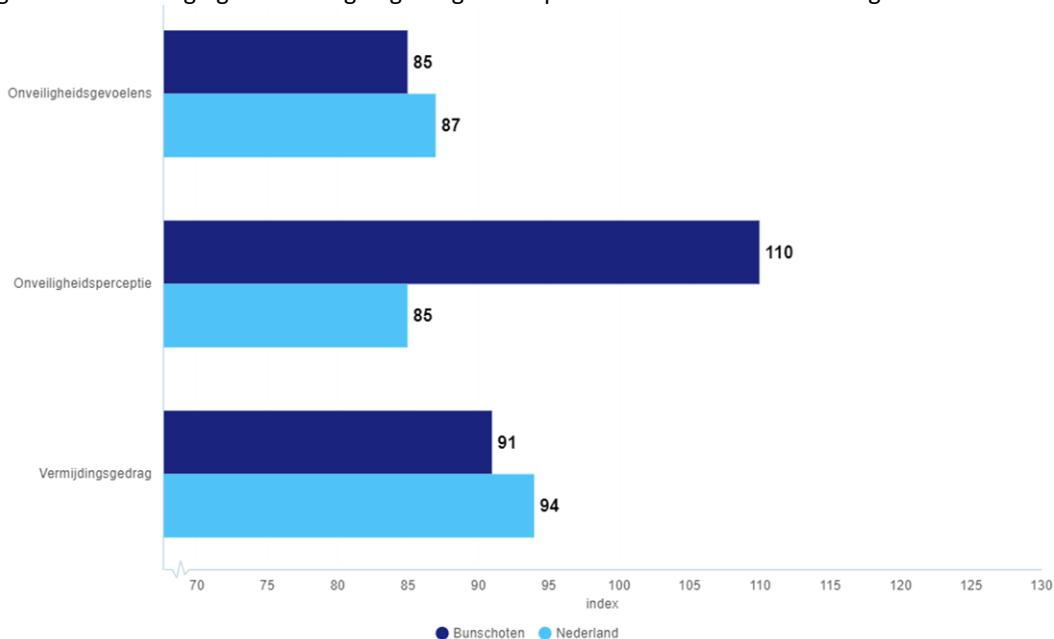

Figuur 3.57: Weinig sociale contacten (GGD Monitor regio Utrecht).

In de CBS Veiligheidsmonitor omvat sociale veiligheid drie zaken: criminaliteit, ondervonden overlast en onveiligheidsbeleving. Van alle drie deze indicatoren zijn er openbare indexcijfers (2014 = 100). Op het gebied van criminaliteit scoort de gemeente minder goed dan gemiddeld (116 t.o.v. 76 gemiddelde in Nederland). Op het vlak van overlast scoort de gemeente juist beter dan het Nederlands gemiddelde (97 t.o.v. 98 gemiddeld in Nederland). De gegevens van de onveiligheidsbeleving zijn in figuur 3.16 weergegeven. Er zijn drie aspecten bekeken:

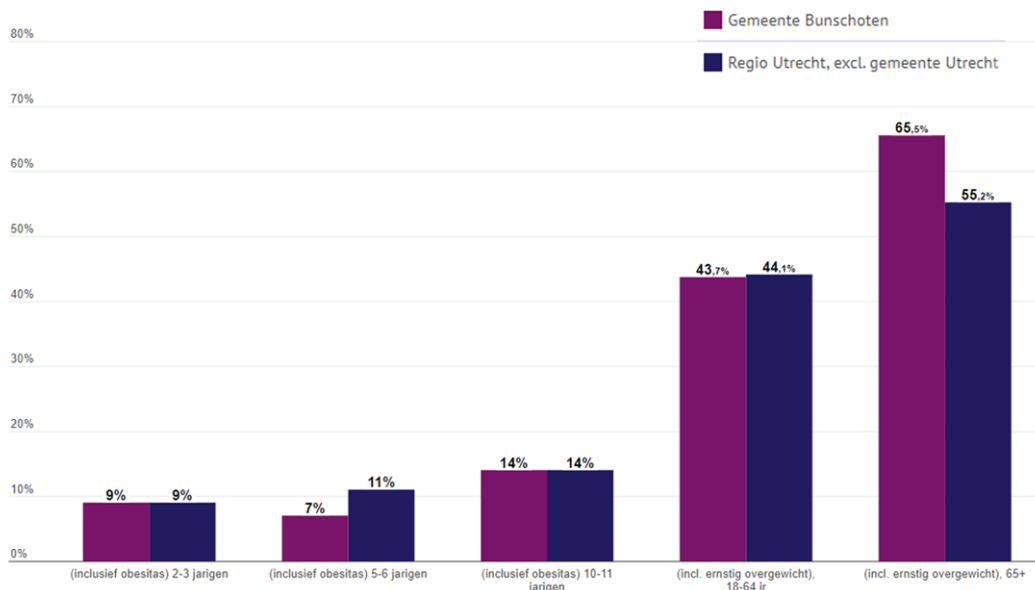
- Onveiligheidsgevoelens: hoe onveilig men zich in de buurt voelt.
- Onveiligheidsperceptie: de ervaren omvang van criminaliteit in de buurt.
- Vermijdingsgedrag: hoe vaak men het eigen gedrag aanpast aan situaties in de buurt in verband met onveiligheid.

Uit het volgende figuur komt naar voren dat het gevoel van onveiligheid relatief klein is Bunschoten. Wel speelt er het idee dat er sprake is van onveiligheid. Mensen hebben minder dan gemiddeld de neiging om hun eigen gedrag aan te passen in verband met onveiligheid.

Figuur 3.58: Sociale veiligheid: onveiligheidsbeleving (2014 = 100) (Bron: CBS Veiligheidsmonitor).

In de gemeente Bunschoten speelt overgewicht, net als in de rest van Nederland. Er bestaat verschil in overgewicht per leeftijdscategorie. Oudere inwoners van Bunschoten hebben vaker te maken met overgewicht dan de kinderen in de gemeente.

Figuur 3.59: Overgewicht (GGD regio Utrecht).

Trends en opgaven

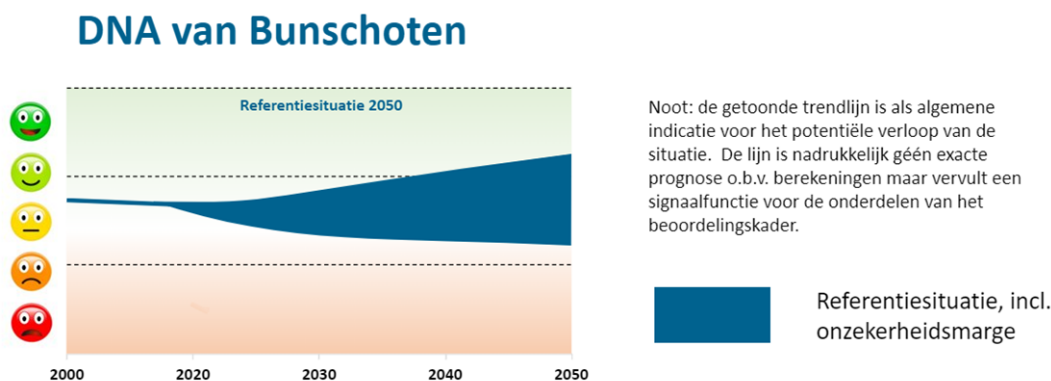
In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Het DNA van Bunschoten'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Meer aandacht voor preventieve zorg:**
Er bestaat meer en meer aandacht voor preventieve zorg. Het stimuleren van een gezonde leefstijl bijvoorbeeld op het vlak van voeding, beweging, alcoholgebruik en roken, zorgt ervoor dat mensen gezonder oud worden.
- **Toename overgewicht:**
Het aantal volwassenen en kinderen met overgewicht neemt landelijk toe. Dit komt o.a. door een makkelijker en/of betaalbaarder aanbod aan ongezond eten. Vooral in wijken met een lage sociaal economische status is het aanbod van ongezond voedsel een aandachtspunt.
- **Toenemende vergrijzing:**
De bevolking vergrijst dit heeft invloed op de zorg. Ouderen hebben vaker gezondheidsproblemen. Zo komen onder ouderen chronische aandoeningen vaker voor. Ook is eenzaamheid onder ouderen een belangrijk aandachtspunt. Een gezonde leefstijl en een seniorvriendelijke woonomgeving zijn manieren waarop inwoners gezond(er) oud kunnen worden.
- **Groei aantal inwoners en sociale cohesie**
De verwachting is dat het aantal inwoners in de gemeente de komende jaren zal groeien. Een belangrijk aandachtspunt is de invloed van de instroom van nieuwe inwoners op de bestaande sociale netwerken in de gemeente.

Beoordeling referentiesituatie

De sociale samenhang in de gemeente draagt over het algemeen positief bij aan de leefbaarheid in de gemeente. Minder mensen dan gemiddeld hebben te maken met eenzaamheid of zeer ernstige eenzaamheid. Ook zijn meer mensen dan gemiddeld vrijwilliger in de gemeente Bunschoten. Mensen voelen zich, ondanks de licht verhoogde criminaliteit in de gemeente, veilig op straat. Gezondheid vormt een aandachtspunt in de gemeente. Net zoals in de rest van Nederland is overgewicht onder alle leeftijdscategorieën aanwezig.

Naar de toekomst toe bestaan er verschillende trends die zowel een positieve als negatieve impact op de gezondheid en welzijn van Bunschotenaren. Een positieve ontwikkeling is de aandacht voor preventieve zorg. Door maatregelen in het heden te nemen, kunnen gezondheidsproblemen in de toekomst voorkomen of verminderd worden. Aandachtspunten zijn de toename van overgewicht. Het aantal mensen met overgewicht neemt landelijk verder toe. Op langere termijn heeft dit een negatief effect hebben op de gezondheid. De vergrijzing heeft ook een impact op de zorg. Ouderen hebben vaker gezondheidsproblemen en krijgen ook vaker te maken met eenzaamheid. De groei van de gemeente kan een druk leggen op de bestaande sociale netwerken in de gemeente. Al met al, kan de gezondheid naar de toekomst toe verbeteren als preventieve zorg aanslaat, maar er bestaan ook verschillende factoren die druk leggen op de gezondheidszorg. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

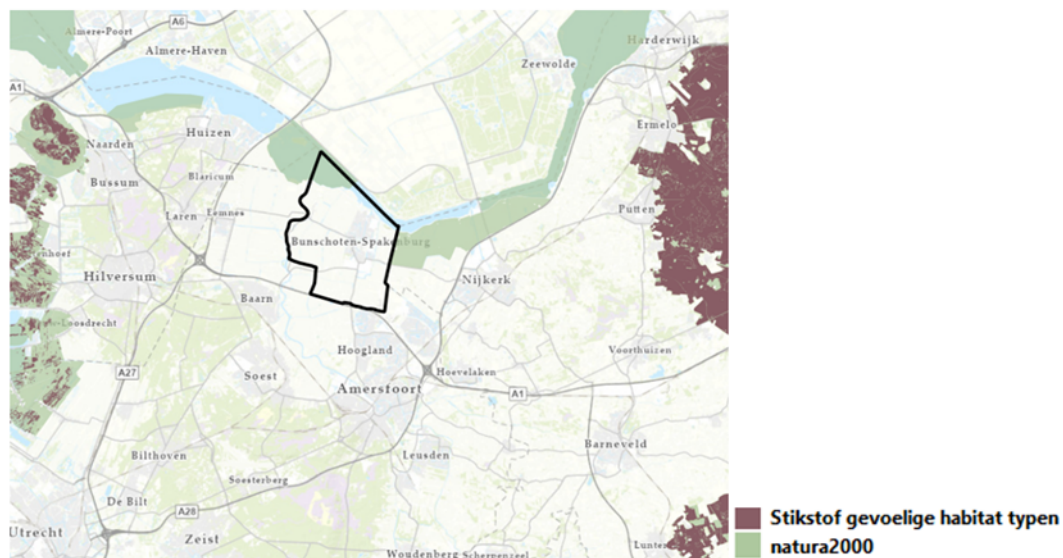

Figuur 3.60 Beoordeling van de waarde Het DNA van Bunschoten.

3.1.12 Natuur en landschap

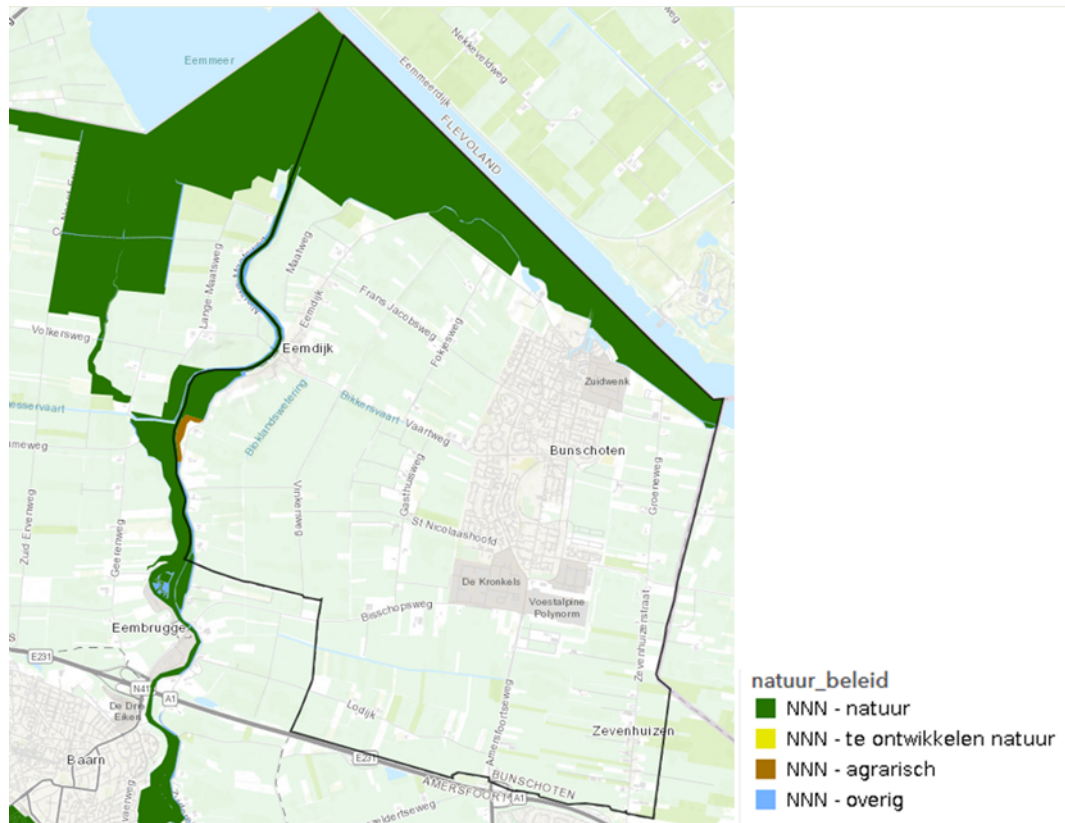
Inleiding en huidige situatie

De gemeente Bunschoten is een groene en waterrijke gemeente gelegen aan het Eemmeer. Er zijn verschillende Natura2000 gebieden. Aan de oostzijde van de gemeente ligt het Arkemheen-Eemland. In het noordwesten van de gemeente ligt het Eemmeer en Gooimeer Zuidoever. Andere Natura 2000-gebieden zijn op grotere afstand gelegen. Zowel het Arkemheen-Eemland als het Eemmeer en Gooimeer Zuidoever zijn aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Geen van deze gebieden heeft overbelasting met stikstof. Het Arkemheen-Eemland heeft een instandhoudingsdoelstelling als foerageergebied voor de Kleine zwaan en de Smient. Het Eemmeer en Gooimeer Zuidoever heeft een instandhoudingsdoelstelling als foerageergebied voor de Fuut, Aalscholver, Kleine zwaan, Krakeend, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Nonnetje en de Meerkoet. Voor de Smient is de instandhoudingsdoelstelling als slaap- en rustplaats, terwijl voor de Grauwe gans het Eemmeer zowel een foerageer- als slaap en rustplaats is. Daarnaast is het Eemmeer het leefgebied van de Visdief.

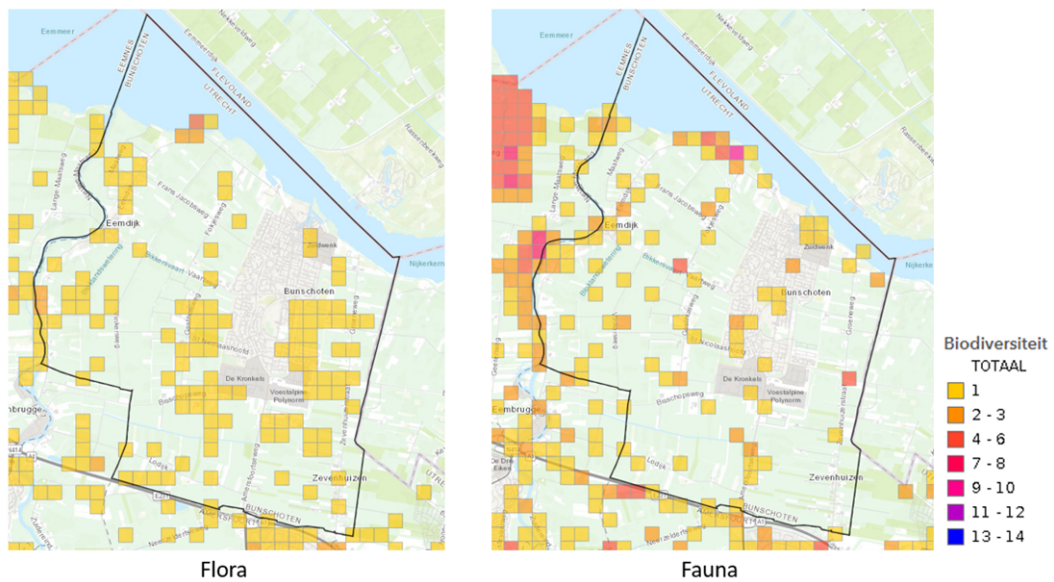

Figuur 3.61: Natura-2000 gebieden en stikstofgevoelige habitattypen (Atlas van de Leefomgeving).

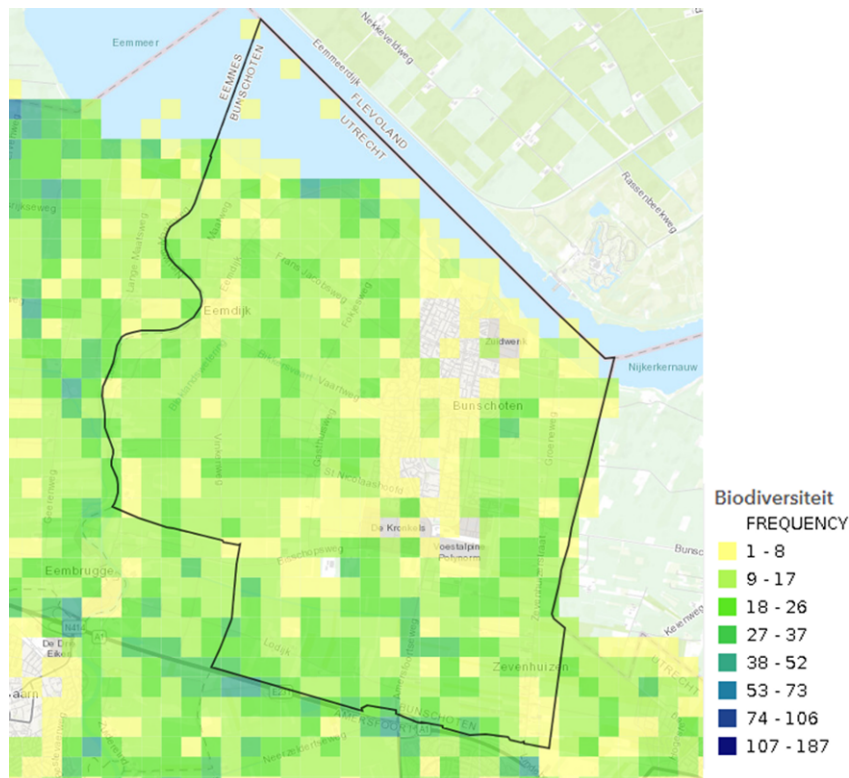
In de gemeente Bunschoten liggen verschillende gebieden die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk Nederland. Het Natuurnetwerk Nederland overlapt met het Natura 2000-gebied in het Eemmeer. Ook langs de Eem liggen gronden die onderdeel zijn van het Natuurnetwerk.

Figuur 3.62 Natuur Network Nederland gebieden in gemeente Bunschoten (Atlas van de Leefomgeving).

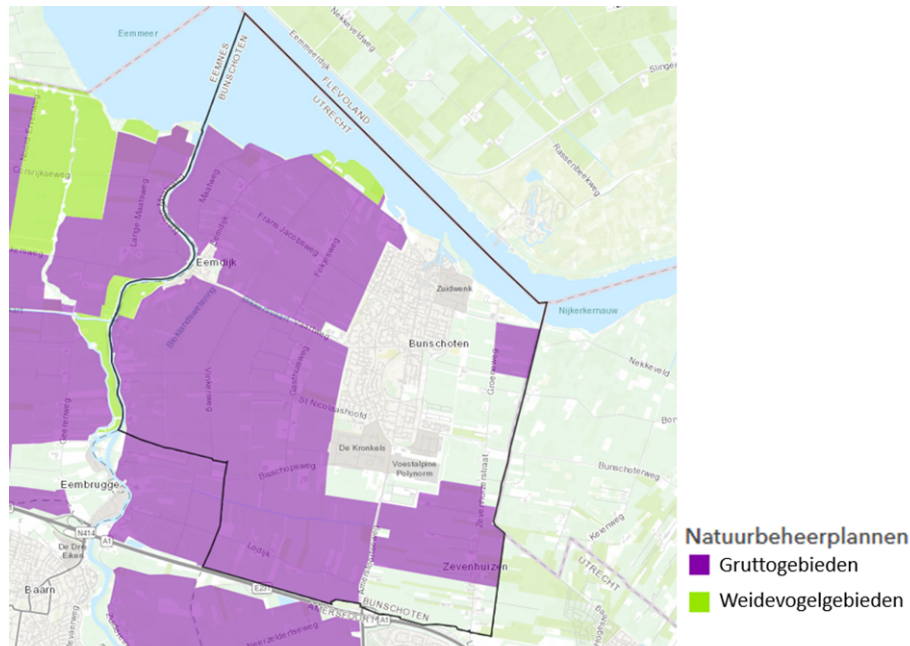
Figuur 3.63: Rode lijst soorten (provincie Utrecht).

Figuur 3.64: Algemene soorten (provincie Utrecht).

Bovenstaande kaarten tonen de biodiversiteit in de gemeente. Voornamelijk in het buitengebied komen soorten voor. Opvallend is het cluster van waarneming van rode lijst soorten in de nabijheid van het Eemmeer.

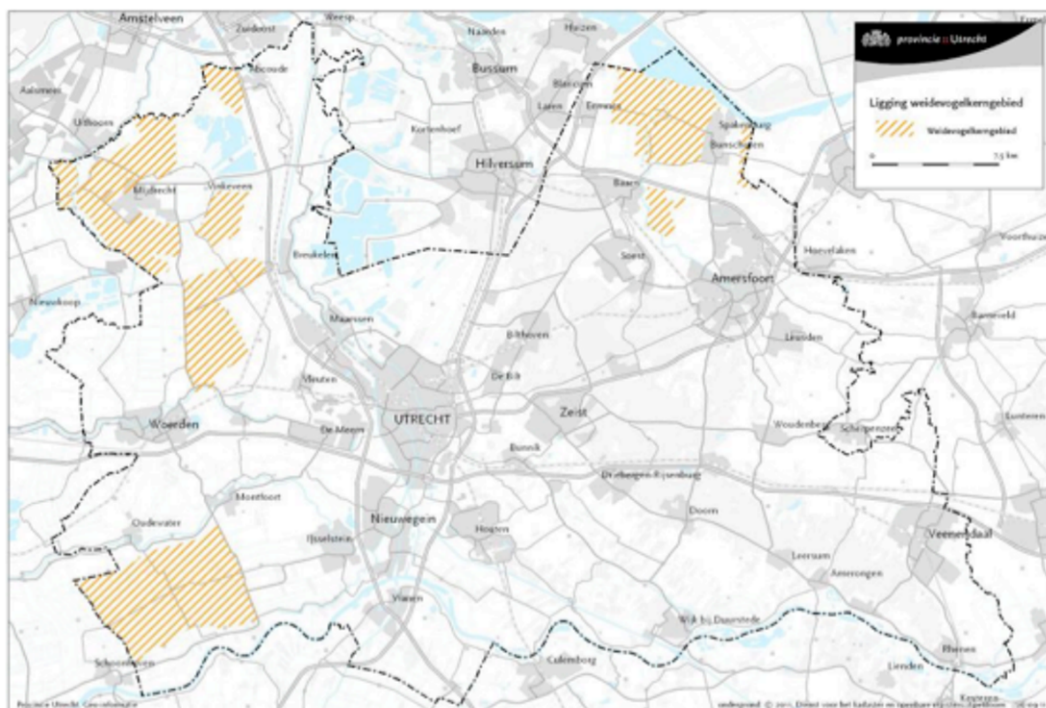
Natuurwaarden komen niet alleen in natuurgebieden voor. Een groot deel van het buitengebied van de gemeente Bunschoten is aangewezen als natuurbeheergebied voor de grutto, zoals weergegeven in Figuur 3.65. Daarnaast er gebieden aangewezen als vochtig weidevogelgrasland in de natuurbeheerplannen van de provincie, zoals onderstaand figuur laat zien. Deze natuurbeheerplannen werken als beleidskader voor de provinciale overheid waarin grenzen en beschrijvingen worden gegeven voor financiële ontwikkelingen, rondom natuur, agrarische natuur en landschapselementen.

Figuur 3.65: Natuurbeheerplannen van de provincie Utrecht in gemeente Bunschoten.

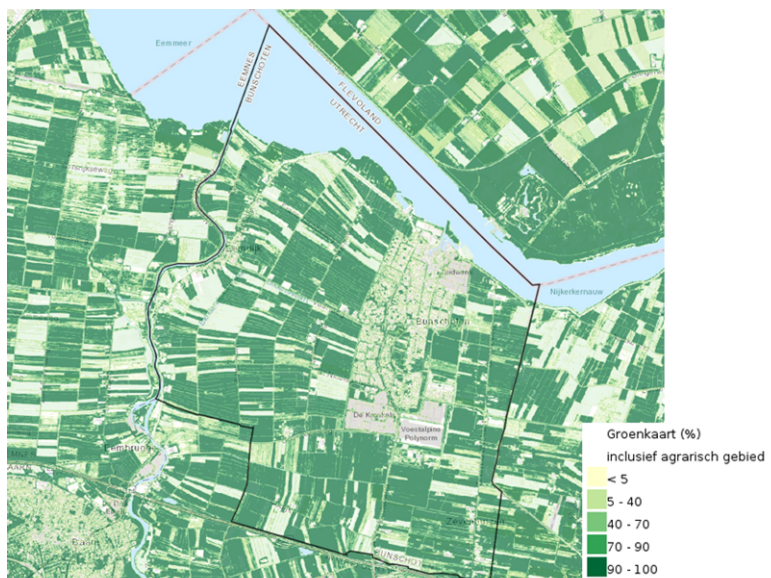
Naast de natuurbeheerplannen heeft de provincie Utrecht specifieke weidevogelkerngebieden aangewezen, die ten minste 75% van de huidige aantal prioritaire weidevogels bevatten. Omdat het open en agrarische gebied van de gemeente een goede omgeving is om de weidevogelgebieden nog meer te verbeteren, is op onderstaande kaart te zien dat deze gedeelten overeenkomen met de natuurbeheerplannen van de provincie. Zoals de weidevogelvisie van de provincie aangeeft, is daarom het Eemland een goed voorbeeld van een kerngebied omdat het geflankeerd wordt door agrarisch gebied met een accent op agrarisch natuurbeheer.¹²

¹² Weidevogelvisie Provincie Utrecht, 2017.

Figuur 3.66 Weidevogelkerngebieden in de provincie Utrecht (oranje gearceerd).

De gemeente Bunschoten heeft over het algemeen een groen karakter. Met name het buitengebied is erg groen. Op de groenkaart is te zien dat er in de bebouwde omgeving sterke verschillen bestaan in de aanwezigheid van groen. Op de bedrijventerreinen is zeer weinig groen aanwezig. Terwijl wijken rond o.a. de stadsweide van Bunschoten een uitgesproken groen karakter hebben.

Figuur 3.67: Groenkaart gemeente Bunschoten.

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Natuur en landschap'. De volgende ontwikkelingen spelen:

- **Natuurwaarden in natuurgebieden staan onder druk**
Het natuurgebieden staan onder druk. Meer en meer soorten hebben moeite met het overleven. Dit heeft verschillende redenen. De soorten hebben te maken met een verzuring en vermisting door een te hoge stikstofdepositie. De komende jaren gaat er veel gebeuren om de stikstofemissie en -depositie te verminderen.
Versnippering van leefgebieden zorgen er daarnaast voor dat de overlevingskansen van soorten worden verkleind.
Klimaatverandering, zoals extreme regenval of droogte, kan op verschillende manieren een negatieve impact hebben op het voortbestaan van soorten. Droogte vergroot de kans op natuurbranden. Natuurbranden verkleinen het leefgebied van soorten. Ook zorgen droge perioden voor droogtestress bij plant en dier. Droogte maakt planten meer gevoelig voor ziekten en plagen. De recreatiedruk neemt toe in natuurgebieden o.a. door een toename in de bevolking. In kwetsbare gebieden kan dit negatieve effecten hebben op de planten en dieren.
- **Natuurwaarden in het agrarisch gebied staan onder druk**
Intensivering van de landbouw heeft in het verleden geleid tot een vermindering en verschraving van de biodiversiteit in het buitengebied. Dit komt onder andere door schaalvergroting, het verdwijnen van landschapselementen, bestrijdingsmiddelen, verdroging door een verlaging van de grondwaterstand en vermisting. In de komende jaren gaat er veel veranderen in het agrarisch gebied, met name om de stikstofdoelen te halen. Dit brengt kansen met zich mee om het buitengebied meer natuurinclusief in te richten, maar draagt ook een risico. In de gemeente Bunschoten is er een zekere mate van synergie tussen agrariërs en biodiversiteit, o.a. ingegeven door agrarisch natuurbeheer (slootkantbeheer, plasdrasovereenkomsten etc.0).
- **Natuurwaarden in het bebouwde gebied**
Het bebouwde gebied bestaat voor een aanzienlijk deel uit groene ruimte, denk aan tuinen, parken en bermen. Enerzijds staat groen in de stad onder druk door de verstening van tuinen. Dit betekent dat het leefgebied van planten en dieren kleiner wordt. Anderzijds kunnen maatregelen in de openbare ruimte voor klimaatadaptatie kansen bieden om natuurwaarden verder in de stad mee te nemen.
- **Invasieve soorten**
Invasieve soorten zijn soorten die niet van oorsprong in Nederland leven, maar zich hier o.a. door het veranderende klimaat vestigen. Inheemse soorten worden soms verdrongen door invasieve soorten, die dan het voortbestaan van de oorspronkelijke flora en fauna belemmeren.

Beoordeling referentiesituatie

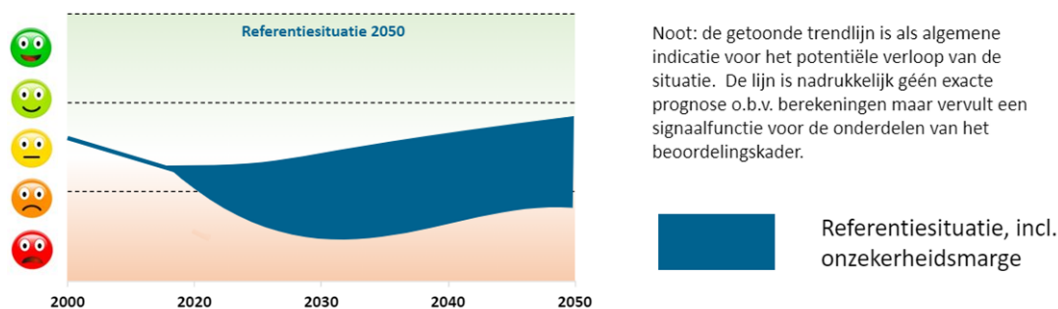
De gemeente Bunschoten heeft aangrenzende natuurgebieden, zowel NNN als Natura-2000, en een groen karakter. De natuurwaarden in natuurgebieden staan onder druk door verschillende ontwikkelingen, zoals klimaatverandering en recreatiedruk. Ook in het agrarisch gebied bestaan er uitdagingen, zoals de impact van schaalvergroting, het gebruik van bestrijdingsmiddelen,

verdroging en vermessing door stikstofdepositie. In de bebouwde omgeving verdwijnt groen, omdat inwoners hun tuin betegelen. Invasieve exoten kunnen gemakkelijker overleven door het veranderende klimaat. Al met al tekent zich een achteruitgang van natuurwaarden af.

Beleidsmatig is er sterke inzet om natuurwaarden te herstellen op verschillende bestuurlijke niveaus. Een omschakeling naar meer duurzame vormen van landbouw, zoals ook door het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) en de nationale overheid wordt nagestreefd, kan een positieve bijdrage leveren aan de natuurwaarden in het buitengebied. Uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen levert ook kansen om natuurwaarden mee te koppelen.

Al met al bestaat er een grote inzet om natuurwaarden te herstellen op voornamelijk provinciaal bestuurlijk niveau. De uitdagingen zijn echter groot. Het is niet duidelijk wat de uiteindelijke impact van het gevoerde beleid is op de natuurwaarden. Herstel van natuurwaarden en het uitvoeren van herstelmaatregelen heeft daarnaast tijd nodig. Dit brengt onzekerheid met zich mee over de richting waarin natuurwaarden zich ontwikkelen over tijd. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Natuur en landschap

Figuur 3.68 Beoordeling van de waarde Natuur en landschap.

3.1.13 Cultuurhistorie en erfgoed

Inleiding en huidige situatie

De gemeente Bunschoten heeft een rijke geschiedenis. Rond 1200 werd Bunschoten gesticht op een relatief droge plek in het natte veenlandschap. Vanuit dit punt werd het omringende veenlandschap ontgonnen. In de 14de eeuw verkreeg Bunschoten stadsrechten. Rond het middeleeuwse Bunschoten werd een verdedigingswerk aangelegd. Onderstaande kaart laat Bunschoten en het later ontstane vissersdorp Spakenburg zien op een kaart uit 1666. Rond Bunschoten is de wal te zien met binnen de wal nog ruimte voor uitbreiding van het dorp. Ook kenmerkend voor het landschap van de gemeente Bunschoten is de strokenverkaveling. Onderstaande kaart toont dit verkavelingspatroon.

Figuur 3.69: Kaarten van de polders der Eemlandsche Leegelanden (1666) (Utrecht University).

In de gemeente liggen verschillende rijksmonumenten, zowel in de historische stad van Bunschoten, als in het historische centrum van Spakenburg. Dit betreft zowel gebouwde monumenten, zoals de Zuiderkerk en de Visrokerij, als archeologische resten van de historische stad Bunschoten. Naast rijksmonumenten zijn er ook ongeveer 60 gebouwen aangewezen als gemeentelijke monumenten.¹³

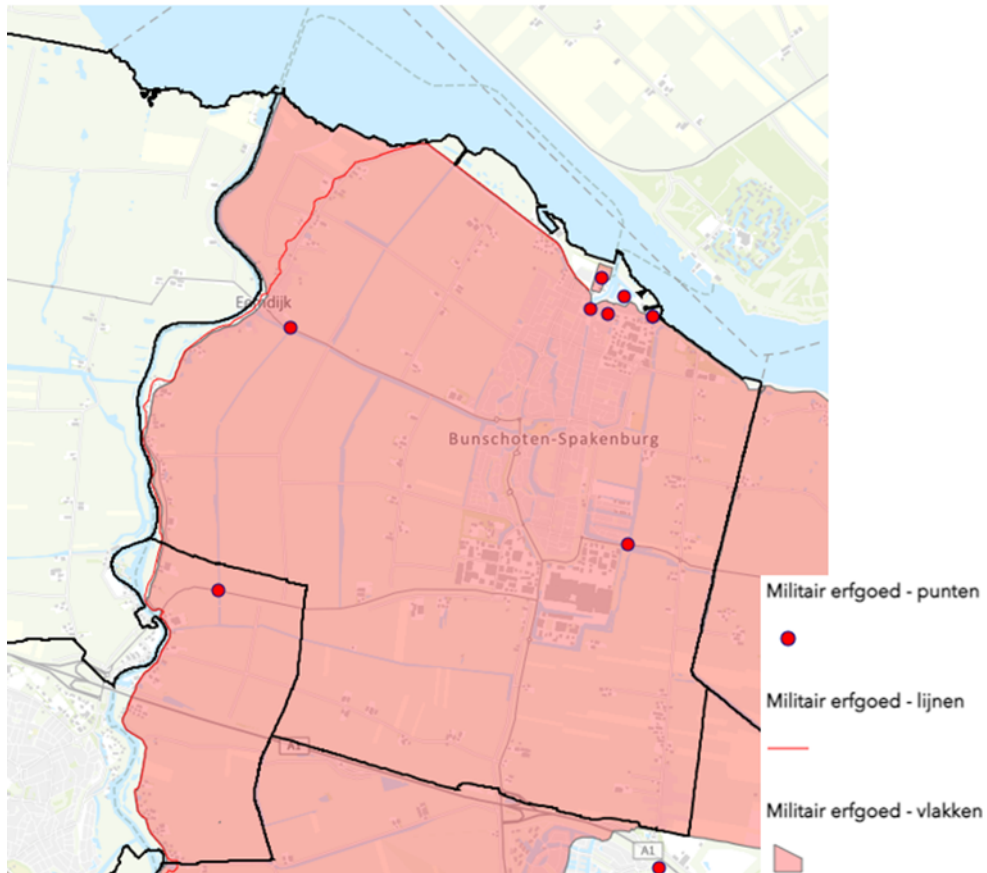
Nabij de kern van het oude centrum van Spakenburg ligt de oude algemene begraafplaats. Samen met de twee nabijgelegen kerken, de Zuiderkerk en de Nederlands Gereformeerde kerk, zijn (in) deze gebieden niet alleen rijksmonumenten (aanwezig), maar maken ze ook deel uit van het provinciale erfgoed beleid voor religieus en funerair erfgoed.

¹³ www.monumenten.nl

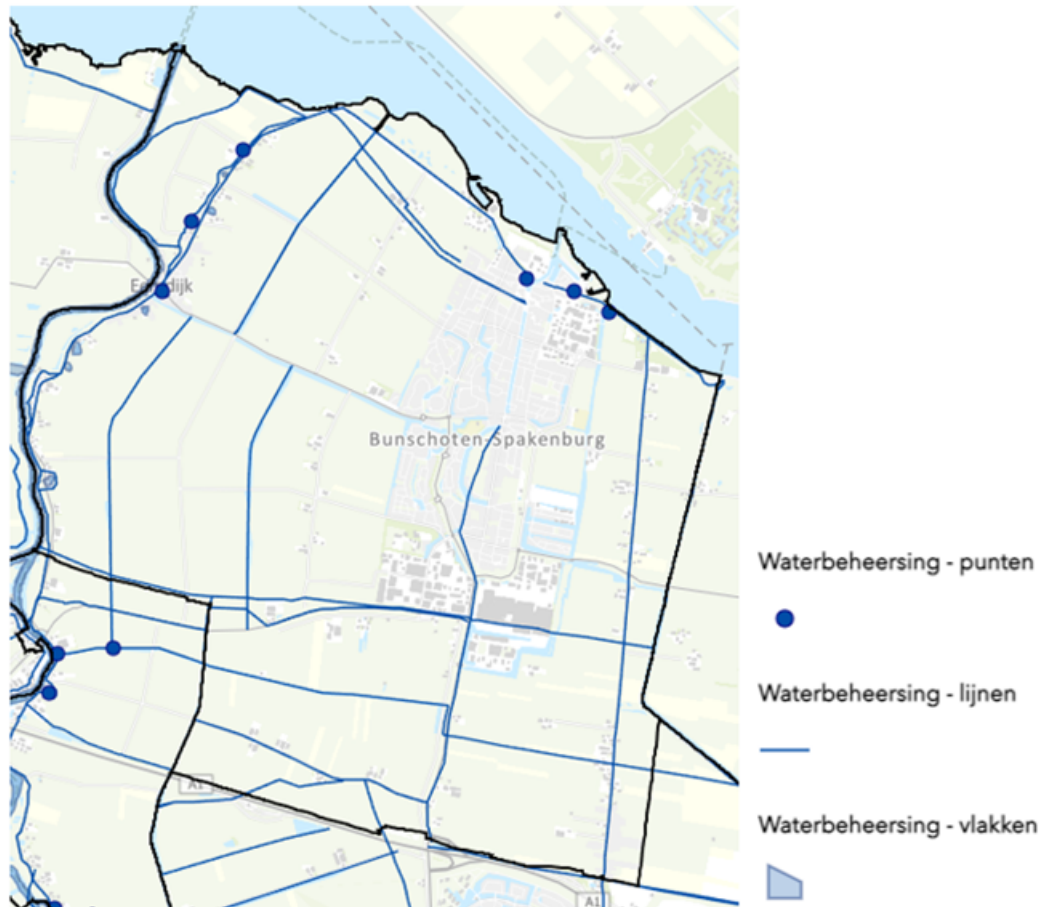
Figuur 3.70: Rijksmonumenten in de gemeente Bunschoten.

De gemeente Bunschoten maakte in het verleden deel uit van de Grebbelinie als inundatieveld. Veel van de elementen die daarnaar wijzen zijn uit het landschap verdwenen. Zo lagen er vroeger een batterij, fort en meerdere tankgrachten in de gemeente.

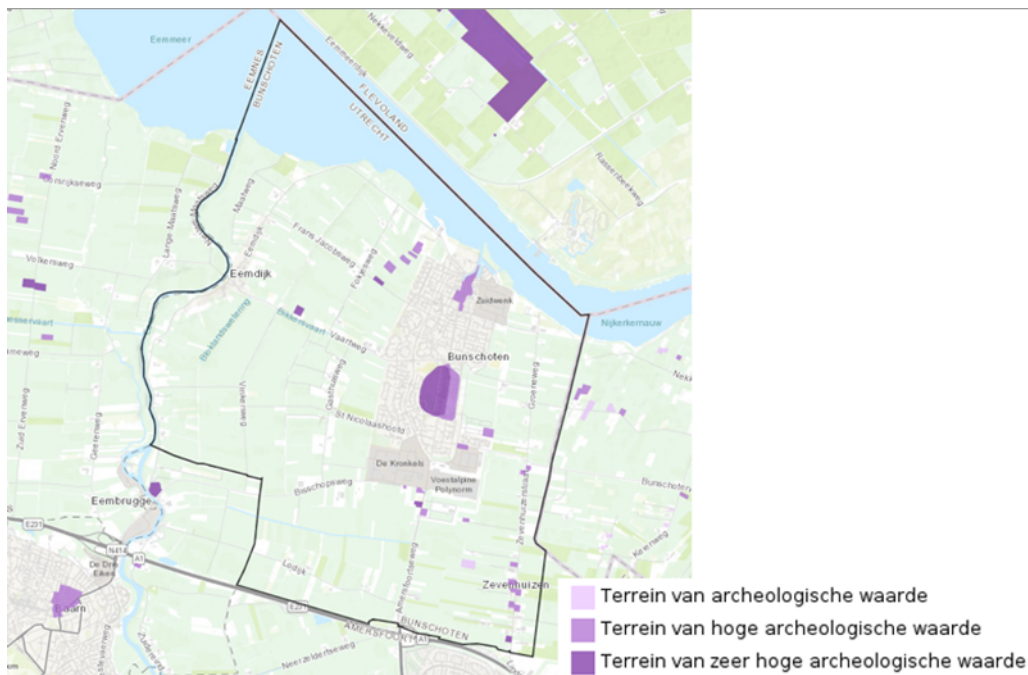
Figuur 3.71: Cultuurhistorische waarden – militair erfgoed – provincie Utrecht

De strijd tegen het water zit in het DNA van elke Nederlander, maar zeker in het DNA van de gemeente Bunschoten. Vroeger liep het gebied regelmatig onder water. In 1916 werd het dorp, net zoals veel andere plekken in Nederland, geraakt door een watersnoodramp waarbij huizen en boten vernield werden. Deze vloed was de aanleiding om de afsluitdijk te bouwen. Het water kwam tot boven 3 meter NAP. Door het buitengebied lopen verschillende weteringen die zorgen voor de afwatering van het natte achterland.

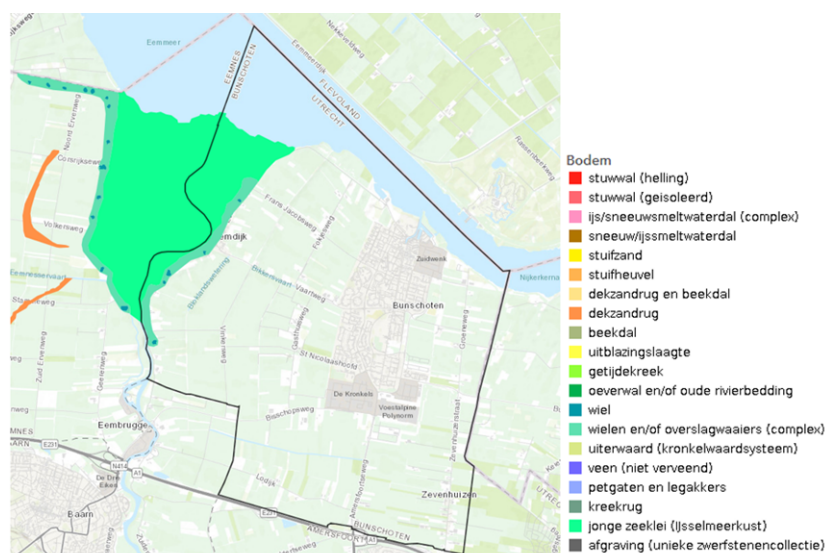
Figuur 3.72: Waterbeheersing – cultuurhistorische atlas (Provincie Utrecht).

Naast dat er een archeologisch rijksmonument in het centrum van Spakenburg ligt, liggen er ook verschillende andere archeologische terreinen in de gemeente. Het gaat om terreinen, zoals sporen van nederzettingen uit de oudheid, huisterpen uit de middeleeuwen en het centrum van Spakenburg uit de late middeleeuwen.

Figuur 3.73: Archeologisch waardevolle terreinen (AMK 2014).

Er zijn ook aardkundige waarden in de gemeente aanwezig. Archeologische waarden komen voort uit menselijke sporen uit het verre verleden, zoals de aanwezigheid van gebruiksvoorwerpen. Aardkundige waarden zijn sporen in het landschap van hoe het landschap zich gevormd heeft door natuurlijke processen (zoals wind, water en ijs). Het gebied rond de Eem bestaat uit jonge zeeklei rond de IJsselmeerkust. Aan de randen hiervan ligt een aardkundig waardevol gebied. In het landschap zijn zogenaamde wielen te zien. De wielen zijn waterplassen die overblijven na een dijkdorbraak.

Figuur 3.74: Aardkundige waarden in de gemeente Bunschoten (provincie Utrecht).

Trends en opgaven

In de gemeente Bunschoten spelen verschillende ontwikkelingen die een invloed hebben op het thema 'Cultuurhistorie en erfgoed'. De volgende ontwikkelingen spelen:

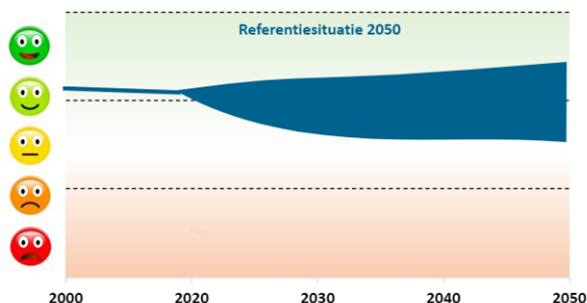
- **Ontwikkeling ruimtelijke kwaliteit**

De landschappelijke en cultuurhistorische waarden kunnen onder druk komen te staan door ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan stedelijke vernieuwing, nieuwe woonlocaties en de opwekking van duurzame energie. Tegelijkertijd staan landschap en cultuurhistorie steeds meer in de aandacht, is er juist meer behoefte aan de beleving van het landschap en worden landschappelijke en cultuurhistorische waarden steeds meer als meerwaarde gezien voor ontwikkelingen.

Beoordeling referentiesituatie

De gemeente Bunschoten heeft een rijke cultuurhistorie. Over tijd zijn bestaande cultuurhistorische waarden aangetast en nieuwe waarden geïntroduceerd. Ontwikkelingen zoals nieuwe infrastructuur en ontwikkeling van het bebouwd gebied hebben hun sporen in het landschap nagelaten. In de gemeente Bunschoten bestaan verschillende opgaven die om ruimte vragen, zoals de woningbouwopgave en de energietransitie. Dit kan ervoor zorgen dat landschappelijke waarden verloren gaan. De manier waarop de opgaven worden ingevuld beïnvloeden de mate waarin nieuwe kwaliteiten aan het landschap worden toegevoegd of juist verloren gaan. Behoud van ruimtelijke kwaliteit staat op de agenda in de gemeente Bunschoten. Zonder duidelijke kaders en visie kan de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente afnemen. Dit leidt tot de volgende beoordeling:

Cultuurhistorie en erfgoed

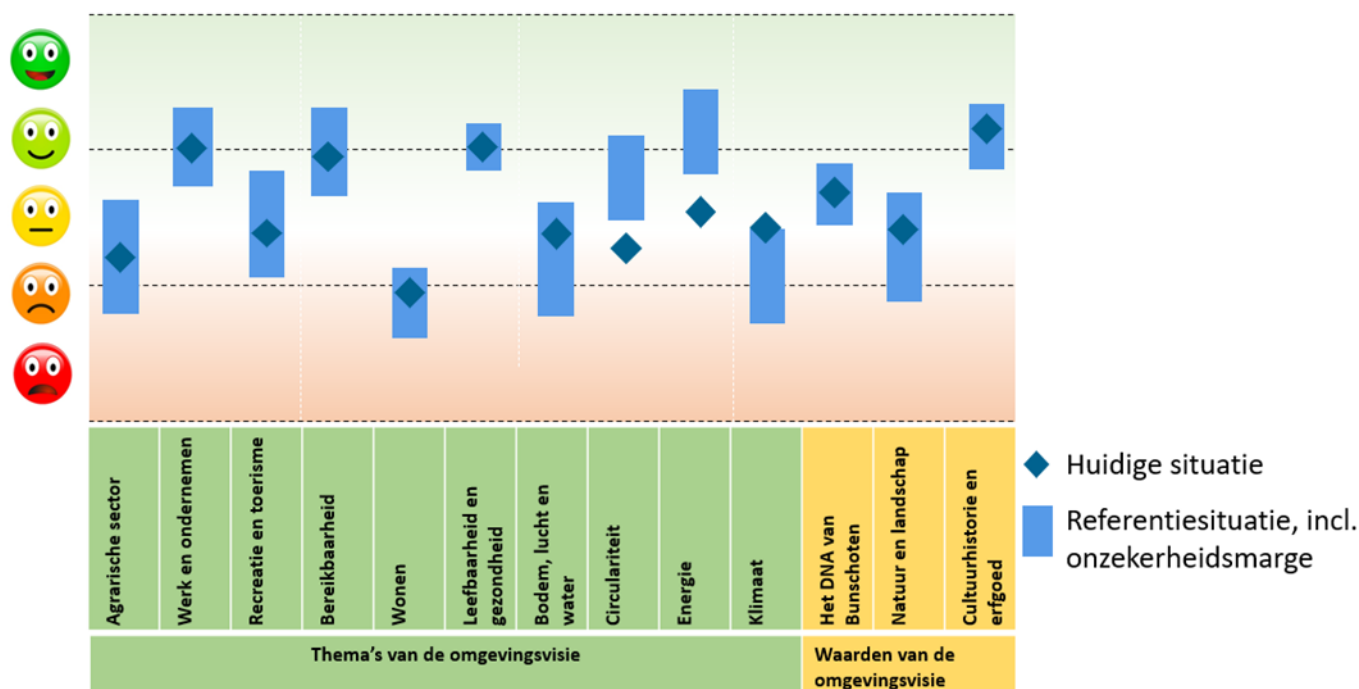
Noot: de getoonde trendlijn is als algemene indicatie voor het potentiële verloop van de situatie. De lijn is nadrukkelijk géén exacte prognose o.b.v. berekeningen maar vervult een signaalfunctie voor de onderdelen van het beoordelingskader.

Referentiesituatie, incl. onzekerheidsmarge

Figuur 3.75 Beoordeling van de waarde Cultuurhistorie en erfgoed.

3.2 Conclusie en overzicht

In de voorgaande paragrafen is voor de onderdelen van het beoordelingskader de status van de gemeente Bunschoten beschreven in de huidige situatie (2022) en de ontwikkeling van deze staat naar de toekomst toe zonder nieuw beleid en zonder de maatregelen uit de omgevingsvisie. De voorgaande beoordelingen kunnen in het volgende figuur samengevat worden weergegeven. De huidige situatie toont de beoordeling van de status van het thema in het heden. De referentiesituatie wordt weergegeven door een balk die de verwachte bandbreedte van de beoordeling van het thema in de toekomst weergeeft. De toekomstige ontwikkelingen in de gemeente zijn lastiger te duiden dan de huidige. Er bestaan onzekerheden over technologische vooruitgangen, sociaaleconomische trends en andere ontwikkelingen rondom duurzaamheid en klimaat.

Figuur 3.76 Overzicht van de beoordeelde thema's en waarden.

Thema's waar een positieve trend of geen urgente verandering wordt verwacht

Er is een aantal thema's waar de verwachting van de referentiesituatie (overwegend) positiever is dan de huidige situatie of waar een neergaande trend geen wezenlijke problemen oplevert voor de algemene kwaliteit van de leefomgeving. Dit geldt voor de volgende thema's:

- **Werk & ondernemen:** De economie van de gemeente Bunschoten staat er goed voor. Er is bedrijvigheid, de werkloosheidspercentages zijn laag en er zijn voldoende banen in de gemeente. Vergrijzing vormt een punt van aandacht, omdat hierdoor de beroepsbevolking kleiner wordt. De verwachting is daarom ook dat er een stabiele trend bestaat naar de toekomst toe. In het volgende figuur is de beoordeling weergegeven:

- **Recreatie & toerisme:** In de afgelopen jaren is de recreatie en toerisme sector in de gemeente Bunschoten gekrompen. Ook de coronacrisis heeft een negatieve invloed op de recreatiesector van Bunschoten gebracht. De groei van het aantal inwoners in de regio en de vergrijzing vormen kansen voor de sector in Bunschoten. Al betekent het ook dat er een verschuiving plaatsvindt in de manier waarop mensen hun vrije tijd beleven. De mate van succes die recreatie- en toerismedrijven hebben met het inspelen op de veranderende vraag is bepalend voor de ontwikkeling van de sector. Dit brengt een onzekerheid met zich mee naar de toekomst toe.
- **Bereikbaarheid:** Naar de toekomst toe bestaan er enkele opgaven, zoals het op peil houden van de bereikbaarheid bij een toenemend aantal inwoners, het behouden en verbeteren van de verkeersveiligheid, en de verduurzaming van de mobiliteit. Er bestaat onzekerheid naar de toekomst toe over de manier waarop deze opgaven ingevuld worden
- **Leefbaarheid en gezondheid:** Over het algemeen goed op orde. Randvoorwaarden voor een gezond en leefbaar woonklimaat (voorzieningen, sportfaciliteiten, ruimte voor ontmoeting) ruim voldoende in Bunschoten.
- **Circulariteit:** Er worden stappen gezet op het vlak van circulariteit. De totale hoeveelheid afval geproduceerd in de gemeente neemt af, al ligt het nog wel nog boven het Nederlands gemiddelde. Inwoners worden meer bewust over de impact die hun gedrag heeft op de leefomgeving. Er zijn nog grote stappen te maken voordat circulariteit daadwerkelijk behaald wordt, maar de verwachting is dat er een positieve trend plaatsvindt.
- **Wonen:** Het woningtekort heeft ook een impact op de gemeente Bunschoten. Er spelen diverse factoren die zorgen voor onzekerheid over de ontwikkeling van het thema wonen naar de toekomst toe.
- **Energie:** In recente jaren zijn de eerste stappen gezet in de energietransitie. De opgave tekent zich steeds duidelijker af. In de gemeente Bunschoten zijn al stappen gezet, maar voor een energieneutrale samenleving is bereikt moet er nog veel gedaan worden. De transitie gaat gepaard met veel opgaven, zoals netcongestie, energiebesparing, en elektrificatie.
- **Het DNA van Bunschoten:** Naar de toekomst toe bestaan er verschillende trends die zowel een positieve als negatieve impact op de gezondheid en welzijn van Bunschotenaren. Vergrijzing en gezondheid zijn aandachtspunten.
- **Cultuurhistorie en erfgoed:** In de gemeente Bunschoten bestaan verschillende opgaven die om ruimte vragen, zoals de woningbouwopgave en de energietransitie. Dit kan ervoor zorgen dat landschappelijke waarden verloren gaan. De manier waarop de opgaven worden ingevuld beïnvloeden de mate waarin nieuwe kwaliteiten aan het landschap worden toegevoegd of juist verloren gaan. Behoud van ruimtelijke kwaliteit staat op de agenda in de gemeente Bunschoten. Zonder duidelijke kaders en visie kan de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente afnemen.

Thema's waar een negatieve trend voor verwacht wordt

Voor een drietal thema's is de kans op een lagere kwaliteit door een negatieve trend groter dan een positieve ontwikkeling. Dit zijn de thema's:

- **Bodem, lucht en water:** Het bodem- en watersysteem in de gemeente Bunschoten heeft te maken met verschillende uitdagingen naar de toekomst toe. Zoals het bereiken van een goede oppervlaktewaterkwaliteit in KRW-oppervlaktewaterlichamen, voldoende grondwater onder een stijgende vraag naar drinkwater en bodemdaling.

- *Klimaatadaptatie*: het klimaat verandert. Zeker in de gemeente Bunschoten heeft klimaatverandering risico's: overstromingen, wateroverlast en hitte. In combinatie met een dalende bodem die relatief weinig vocht kan bergen levert dit onzekerheden naar de toekomst op.
- *Natuur en landschap*: De gemeente Bunschoten heeft aangrenzende natuurgebieden, zowel NNN als Natura 2000, en een groen karakter. De natuurwaarden in natuurgebieden staan onder druk door verschillende ontwikkelingen, zoals klimaatverandering en recreatiedruk. Ook in het agrarisch gebied bestaan er, ondanks positieve trends op het gebied van slootkantbeheer, weidevogelbeheer en plasdrasgebieden, uitdagingen, zoals de impact van schaalvergroting, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, verdroging en vermessing. In de bebouwde omgeving verdwijnt groen, omdat inwoners hun tuin betegelen. Invasieve exoten kunnen gemakkelijker overleven door het veranderende klimaat. Al met al tekent zich een achteruitgang van natuurwaarden af.

4 Beoordeling effecten omgevingsvisie

4.1 Inleiding

De beleidsambities uit de omgevingsvisie zijn in deze paragraaf beoordeeld langs het integrale beoordelingskader dat gelijk is aan de thema's en waarden uit de omgevingsvisie. De omgevingsvisie bevat bij de beschrijving van de thema's en waarden ook vaak uitgangspunten voor beleid die vervolgens in de integrale beschrijving van de ambities niet volledig naar voren komen. Zo wordt bijvoorbeeld onder het thema wonen beschreven dat er gekozen wordt voor bestaande ontwikkellocaties en diverse inbreidingslocaties: in de geïntegreerde ambitie "boegbeeld van het Eemland" wordt géén keuze gemaakt over de locaties van nieuwe woningen. Om die reden zijn de thematische ambities in dit rapport aan de geïntegreerde ambities gehangen. De te toetsen beleidsambities zijn dus opgebouwd uit één integrale ambitie en meerdere verwante thematische ambities.

4.2 Beoordelingen

4.2.1 *Iedereen doet mee in Bunschoten*

4.2.1.1 Te toetsen beleidsambities

Integrale ambitie "Iedereen doet mee in Bunschoten"

De ambitie "Iedereen doet mee in Bunschoten" heeft een inclusieve samenleving, waarin iedereen meedoet, met voldoende en ruimte voor ontspanning. De inrichting van de leefomgeving is gericht op ontmoeten, voldoende mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding en ontspanning, ook voor mensen met een beperking. De gemeente beschikt over genoeg speelplaatsen voor de jeugd, met een goede spreiding over de gemeente. Er is ruimte voor kunstuitingen en cultuurparticipatie. Deze zijn ook zichtbaar in de publieke ruimte. Een inclusieve samenleving en sociale samenhang zijn de twee pijlers in deze ambitie.

Concreet betekent dit voor de gemeente:

- De gemeente houdt het verenigingsleven (inclusief kerkgemeenschappen) vitaal en de daarvoor noodzakelijke voorzieningen houdt ze op peil.
- De gemeente stimuleert een gezonde leefstijl, met voldoende beweging en een gezonde balans tussen werken en ontspannen. Ook beschermt de gemeente de gezondheid van inwoners door een gezonde inrichting van de leefomgeving. Dit wordt concreet gemaakt in een programma gezonde leefomgeving.
- De gemeente zet actief in op aandacht voor en het beschermen van de jeugd tegen verslavende middelen.
- De gemeente beschermt en bevordert de sociale veiligheid en het omzien naar elkaar.
- De gemeente faciliteert de ontwikkeling van buurthuizen of inloopfuncties.
- De gemeente schept meer gelegenheid voor ontmoeting in de openbare ruimte.
- De gemeente spant zich in om perspectief, onderlinge verbindingen en mogelijkheden tot ontspanning te bieden aan de jeugd, waaronder voldoende geschikte speelplaatsen.
- De gemeente stimuleert de samenwerking tussen en met partijen die op het gebied van kunst en cultuur actief zijn en bevorderen de deelname van de samenleving daaraan.

- Na afloop van de huidige woonvisie, maakt de gemeente een programma wonen. Hierin gaat de gemeente vastleggen wat ze toe wil voegen qua woonconcepten en woonruimte, gelet op demografische ontwikkelingen.
- Bij het treffen van maatregelen in de leefomgeving zorgt de gemeente voor toegankelijkheid voor iedereen
- Om ouderen in staat te stellen langer op een aangename wijze zelfstandig te blijven wonen, schenken de gemeente aandacht aan:
 - toegankelijkheid van woningen en de openbare ruimte;
 - het dementievriendelijk inrichten van het openbaar gebied;
 - het beschikbaar zijn van hulp en toezicht;
 - meer geclusterde vormen van bouwen en/of meergeneratie bouwen.
- In het omgevingsplan neemt de gemeente regels op die ervoor zorgen dat de luchtkwaliteit goed wordt en dat er in de woonomgeving geen nieuwe hinder kan ontstaan als gevolg van geluid en geur, waarbij ze bestaande hinder willen terugdringen. Uitgangspunt is dat nieuwe ontwikkelingen in elk geval niet mogen leiden tot een verslechtering van de milieukwaliteiten. Ook moet het omgevingsplan ervoor zorgen dat de inwoners geen veiligheidsrisico's lopen als gevolg van de aanwezigheid bedrijvigheid.

Verwante thematische ambities

Naast de ambities als verwoord onder Boegbeeld van het Eemland heeft de gemeente een aantal ambities specifiek op themaniveau uitgewerkt. Dat betreft de volgende thema's:

Thema Leefbaarheid en gezondheid

Onder deze ambitie verstaat de gemeente de inzet op toegankelijkheid, inclusie, eenzaamheid en kwetsbaarheid, sport en positieve gezondheid. Essentie van het thema is dat de gemeente werkt aan een gezonde samenleving en daarbij werkt vanuit de samenhang. De doelen zijn in lijn met de integrale ambitie. Bij het werken aan deze ambitie zet de gemeente in op ontmoetingsplekken in gebouwen en openbare ruimte, (digitale) bereikbaarheid, terugdringen van eenzaamheid, groen in de buurt met uitnodiging tot bewegen, een nieuwe visie op verouderde sporthallen en toekomstige investeringen in sport- en speelvoorzieningen.

Thema Wonen

Onder de thematische ambitie Wonen ziet de gemeente het belang in het woningtekort. Essentie is bevorderen van woningbouwtempo en de huidige kwaliteit en betaalbaarheid waarborgen. Concreet betekent dit onder andere dat de gemeente het woningbouwtempo verhoogt met 20% (dus 155 woningen per jaar erbij), woningen worden verduurzaamd, omgeving aantrekkelijker gemaakt (in lijn met het thema Leefbaarheid en Gezondheid), milieuhinder door werkzaamheden, bedrijven of verkeer verminderen/terugdringen, inzetten op flexibele woonconcepten voor diverse doelgroepen, voldoende goedkope en middeldure woningen realiseren, onderzoek doen naar duurzame verwarming. Dit zal ook terug te vinden zijn in het toekomstige programma wonen. Op het gebied van woningbouwlocaties (inbreiding vs. uitbreiding) biedt de omgevingsvisie onvoldoende kader. Er zijn geen zoeklocaties voor woningbouw benoemd voor de periode na 2035. Voor verdere ontwikkelingen zijn er wel zoekrichtingen in de vorm van verdere transformatie Zuidwenk, Zuidwenk Oost en Korte Landen. En er wordt blijvend gefaciliteerd mochten er invulling gegeven worden aan locaties binnen de dorpskern Eemdijk.

Thema Bodem, lucht en water

Voor het thema Bodem, lucht en water zet de gemeente in op veel verschillende onderwerpen

en aspecten. Zo wil de gemeente in het omgevingsplan veel dingen vaststellen, zoals het geluid- en geurhinderniveau rondom bedrijventerreinen. Er mag geen verslechtering van de milieukwaliteit veroorzaakt worden. Verder zal een programma gezondheid duiding geven over het aanvaardbare niveau van vet in het riool door de voedingsindustrie in de gemeente. Verder wordt een duidelijke visie ontwikkeld op de toekomst van het buitengebied en de bodem- en waterkwaliteit, zo zijn er plannen om het afkoppelen van het riool in de Schilderswijk en Centrum door te voeren. Vele onderwerpen in deze thematische visie moeten nog concreter worden uitgewerkt en zijn nog geen duidelijke indicaties voor opgesteld.

Thema Cultuurhistorie en erfgoed

Een aandachtspunt is dat de aanduiding (status) en bescherming van het gebouwd erfgoed niet eenduidig is geregeld. Dit verschilt van bestemmingsplan tot bestemmingsplan. Verder merkt de gemeente dat eigenaren soms de waardering en bescherming van gebouwd erfgoed als een belemmering van de eigen keuzevrijheid ervaren. Een ander aandachtspunt heeft betrekking op de verduurzaming van erfgoed. Bij veel panden zal het niet eenvoudig zijn om dat op een zodanige manier te doen dat het monumentale karakter voluit behouden blijft. Hier zal soms een afweging nodig zijn. Zo zal de gemeente werken aan de ontwikkeling van kennis en waardering van erfgoed, werk maken van gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid, de potenties voor toerisme benutten en een omgevingsprogramma erfgoed en omgevingskwaliteit opzetten. De gemeente wil eigenaren van monumenten hierin ondersteunen d.m.v. subsidies en informatievoorziening. Hierin zijn bijvoorbeeld het beschermen en in stand houden van het ensemble van museumhavens, botters, botterwerf en historische bebouwing het belangrijkste.

4.2.1.2 Effecten

Inclusieve doelen als ambitie veroorzaken een onvoldoende concreet beeld

De gemeente stelt doelen om de inclusieve samenleving te versterken. De gemeente streeft naar een samenleving waarin iedereen meedoet, met voldoende ruimte voor ontspanning, goede zorg en voorzieningen. Interessant is dat de gemeente haar keuzes op gaat hangen aan een gezonde samenleving en daarbij werkt vanuit de samenhang en ontwikkelingen een bijdrage moeten leveren aan de doelen in brede zin. Door die abstracte beleidsformuleringen is echter niet geheel duidelijk wat de gemeente concreet gaat doen. De gemeente benoemt wel de inzet op het creëren van voldoende ontmoetingsplekken en het op peil houden van voorzieningen, maar niet duidelijk wordt hoe deze zich verhouden tot die doelen in brede zin of hoe dit vanuit de samenhang bekeken wordt.

Betaalbaar wonen in een gezonde en veilige leefomgeving

Met de speerpunten die de gemeente benoemt in de Omgevingsvisie wordt er aan verschillende doelgroepen in de gemeente perspectief geboden, “gelet op de demografische ontwikkelingen en de woonbehoefte”. Zo bieden betaalbare en/of levensloopbestendige woningen een kans voor starters of juist ouderen op de woningmarkt. Flexibele woonconcepten hebben daarnaast ook de mogelijkheid om tijdelijk meer ruimte te creëren op de woningmarkt. De speerpunten zetten een koers in en laten de richting zien waarin de gemeente zich ontwikkelen. Een groot aandachtspunt is de verdere uitwerking van de invulling van de woningbouwopgave. In de thematische ambities worden de bestaande locaties en diverse inbreidingslocaties genoemd. Daarnaast benoemt de gemeente het spanningsveld tussen uitbreiden binnen de kern, in het groen, of uitbreiden in het buitengebied ten koste van de waardevolle openheid. De gemeente kiest niet uitgesproken voor één van beide opties. Wel kiest ze in de praktijk, bijvoorbeeld met de uitbreiding van De Kronkels-

Zuid voor zowel uitbreiding als inbreiding, of voor de verplaatsing van Zuidwenk en de ontwikkeling van het huidige industriegebied naar woongebied. Met de ontwikkeling van de opgenomen locaties voldoet de gemeente aan de geprogrammeerde kwantitatieve woningbouwopgave. Daarmee is Bunschoten-Spakenburg niet helemaal 'af' in 2040, maar kan wel verondersteld worden dat de gemeente tot in 2040 voldoende programma binnen de grenzen van de gemeente kwijt kan en volstaat een keuze voor specifieke locaties. Dit gegeven maakt het minder urgent nog een nadere keuze te maken over het verstedelijkingsmodel.

Voorzieningenniveau

Het voorzieningenniveau in de gemeente Bunschoten is hoog. De gemeente zet met haar speerpunten in op het behoud en de ontwikkeling van deze voorzieningen, op een duurzame manier. Onder deze voorzieningen is ook aandacht voor ontmoetingsplekken voor jong en oud. Afhankelijk van de invulling van inwoners van deze plekken kan dit de sociale cohesie ondersteunen. Nieuwe voorzieningen (zoals een supermarkt, warenhuis of dokter) zijn afhankelijk van het aantal inwoners in de gemeente. De hoeveelheid voorzieningen in de gemeente linkt daarmee direct in op onder andere de invulling van de woningbouwopgave in de gemeente, maar ook met andere ontwikkelingen zoals digitalisering, mobiliteit en schaalvergroting. Voor de leefbaarheid en gezondheid wordt niet alleen gekeken naar fysieke aspecten, maar ook sociale aspecten zoals juiste zorg, inclusief specialistische zorg zoals de GGZ.

De ambitie rondom het voorzieningenniveau spitst zich toe op het creëren van ontmoetingsplekken en het overreiden van bestaande voorzieningen en bestaande sociale (verenigings-)structuren. De omgevingsvisie biedt een goed kader voor het bestendigen van het voorzieningenniveau. Ten aanzien van sporthallen ontbreekt nog wel een wezenlijke keuze. Wel is een vastgoedplan in ontwikkeling door het college. In dit plan gaat een kader geschetst worden, maar dit kader ontbreekt in de omgevingsvisie.

4.2.1.3 Beoordeling

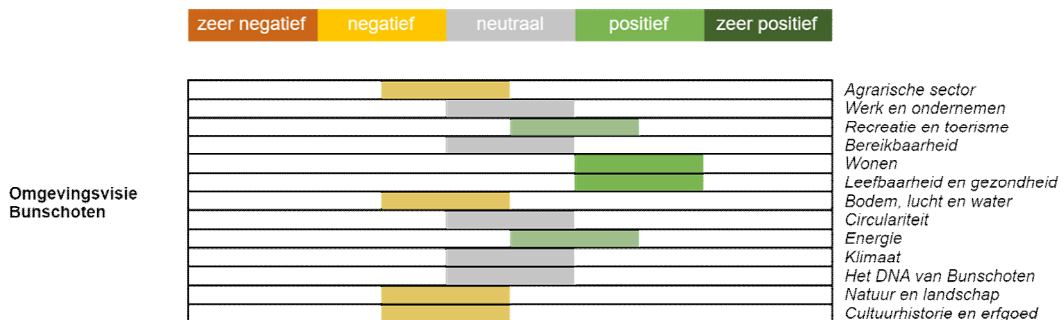
De uitgangspunten kunnen een hele goede manier zijn om op meerdere onderdelen van het beoordelingskader positieve effecten te realiseren. Een gezonde gemeente denkt na over iedere inwoner die zich bevindt in de gemeente. Omdat het ontwikkelingen zijn die niet alleen fysiek en tastbaar zijn, is het ingewikkeld om heldere kaders en beleidsambities te ontwikkelen. Dit maakt het ook ingewikkeld om een adequate beoordeling doen. Daarom geldt dat de ambitie van "Iedereen doet mee in Bunschoten" onderhevig kan zijn aan minder tastbare trends en ontwikkelingen in de toekomst, waar de gemeente goed zicht op moet blijven houden.

Per beoordelingsthema gelden de volgende effecten. De effecten zijn samengevat weergegeven in de onderstaande figuur.

- *Agrarische sector*: De gemeente geeft aan de bodem- en waterkwaliteit te willen waarborgen, dit is van belang voor de landbouw. De gemeente geeft aan dat bouwlocaties hierop effect hebben, maar ook zal er gelet moeten worden op de activiteiten binnen de agrarische sector. Hier worden binnen de ambitie nog te weinig heldere ideeën of middelen over neergezet om hierop te sturen.
- *Werk en ondernemen*: Geen nadrukkelijke relatie met "Iedereen doet mee in Bunschoten".

- **Recreatie en toerisme:** De omgevingsvisie biedt onder de ambitie “Iedereen doet mee in Bunschoten” geen duidelijk kader voor recreatie en toerisme. Wel wordt aangegeven dat de aantrekkingskracht van de cultuurhistorie een rol kan spelen voor bezoekers buiten de gemeente. Als hier niet goed op ingespeeld wordt, zal de autonome ontwikkeling worden voortgezet. De mate waarin de kansen voor cultuurhistorie en erfgoed worden benut zal de omvang van het positieve effect bepalen.
- **Bereikbaarheid:** Geen nadrukkelijke relatie met “Iedereen doet mee in Bunschoten”.
- **Wonen:** De woningbouwambitie (versnellen met 20%) heeft een plek in de omgevingsvisie. In de ambitie “Iedereen doet mee in Bunschoten” worden heldere doelen uiteengezet, maar ook duidelijke stappen op welke manier de gemeente hiernaartoe wil. Zo zijn er plannen voor uitbreidingslocaties. Wel moeten er nog concretere plannen komen waarbij de spanning tussen het open landschap van Bunschoten niet in gevaar komt.
- **Leefbaarheid en gezondheid:** De beoordeling van het thema leefbaarheid en gezondheid is gelijk aan het doelbereik van de ambities. De gemeente heeft in de thematische ambitie duidelijk wat daarvoor nodig is: ontmoetingsplekken, gezonde, groene leefomgeving, en uitnodiging tot sporten en bewegen. Om nog meer helderheid te scheppen is het van belang dat de gemeente aangeeft hoe dit zich verhoudt tot de verdichting.
- **Bodem, lucht en water:** De visie van de gemeente op het water is om dit te beschermen en de vele ontwikkelingen op en in de bodem worden als nadere uitwerkingsopgave beschouwd. De situatie is autonoom gevoelig voor verslechtering. De landelijke opgave voor de kaderrichtlijn water kan nadere duiding geven, in samenwerking met het waterschap en het rijk. Zonder nadere duiding zal deze ontwikkeling bevestigd worden.
- **Circulariteit:** Geen nadrukkelijke relatie met “Iedereen doet mee in Bunschoten”.
- **Energie:** De gemeente geeft aan dat er alternatieve manieren gevonden dienen te worden om huizen te verwarmen in de warmtetransitie visie. Daar liggen kansen voor een wijkgerichte aanpak. Hier is nog geen instrumentarium voor beschikbaar, maar geeft wel randvoorwaarden die aan de energietransitie gekoppeld worden. De visie bevat nog geen concreet kader. Ook legt deze ambitie de nadruk op (financiële) participatie in windparken.
- **Klimaat:** Geen nadrukkelijke relatie met “Iedereen doet mee in Bunschoten”.
- **DNA van Bunschoten:** Geen nadrukkelijke relatie met “Iedereen doet mee in Bunschoten”.
- **Natuur en landschap:** Er wordt een licht negatieve beoordeling gegeven omdat met dit beleid geen nadrukkelijke keuze gemaakt wordt voor de bescherming van natuurwaarden. Binnen de kaders van de omgevingsvisie zijn meerdere ontwikkelingen mogelijk die een negatieve impact gaan hebben op natuurwaarden.
- **Cultuurhistorie en erfgoed:** Het buitengebied is van wezenlijke cultuurhistorische waarde. De gemeente beschermt dit en onderkent het belang van deze waarden in haar omgevingsvisie. De bescherming is niet heel concreet gemaakt in relatie tot nieuwe ruimtevragers (zoals benodigde uitbreiding rondom wonen en energievoorzieningen). In de thematische ambitie worden voornamelijk aspecten toegelicht die focussen op het behoud van het culturele erfgoed. Als er geen duidelijkere kaders komen, is dit thema gevoelig voor verslechtering.

Iedereen doet mee in Bunschoten

Figuur 4.1 Totale beoordeling van de ambitie "Iedereen doet mee in Bunschoten"

4.2.1.4 Aanbevelingen

- Het is van belang dat de gemeente duidelijke indicaties voor de verschillende thema's opstelt. Als bepaalde aspecten worden doorgeschoven naar het omgevingsplan of verschillende programma's, kan de autonome ontwikkeling als beschreven in de leefomgevingsfoto bevestigd worden.

4.2.2 Boegbeeld van het Eemland

4.2.2.1 Te toetsen beleidsambities

Integrale ambitie "Boegbeeld van het Eemland"

Centraal in de ambitie "het Boegbeeld van het Eemland" staat de bestaande opbouw van de kern Bunschoten-Spakenburg: een dorps karakter, kleinschalig, niet te dicht bebouwd, met een vitale economie.

Die opbouw kent al enige spanning, want op welke wijze wordt de vitale economie gehandhaafd die goed harmoniseert met de kleinschaligheid, de niet te dichte bebouwde en dorpe kern? Om invulling te geven aan deze ambities onderscheidt de gemeente ambities die gaan over "een gemeente met karakter", het open landschap, de aantrekkelijkheid voor ondernemers en de zelfstandigheid van de gemeente. Meer concreet gaat de gemeente:

- Inzetten op het behoud van het agrarisch karakter van het buitengebied. Vestiging van andere bedrijven is mogelijk als deze aansluiten bij het bestaande karakter en identiteit van het buitengebied.
- De agrarische bedrijven de mogelijkheid bieden om zich te kunnen blijven ontwikkelen. Ook mogelijkheden om passende nevenactiviteiten te ontwikkelen, zolang de hoofdtek agrarisch blijft. Op die manier wordt een vitaal platteland geborgd.
- Er wordt gelet op de bouw van woningen, opdat het past bij het gemeentelijke karakter.
- Er moet een visie komen op de toekomst van mogelijke inbreidings- en uitbreidingslocaties.

- Er kan hoger gebouwd worden om groen te behouden, zolang het past bij de omgeving en schaal van Bunschoten. Hoogteaccenten (maximaal 6 lagen) zijn alleen denkbaar op daarvoor passende plaatsen, zoals aan de randen van de uitbreidingslocaties.
- De gemeente zorgt voor een gezond ondernemersklimaat, met vitale bedrijventerreinen, die ook ruimte bieden voor nieuw ondernemerschap en innovatie. Er is plaats voor woon-/werkcombinaties.
- De kwaliteiten van het centrum van Spakenburg wordt gekoesterd. Als de looptijd van de huidige centrumvisie is verstreken, komt er een programma centrum met het gewenste toekomstperspectief.
- Via de regels in het omgevingsplan blijft de leefomgeving schoon, heel en veilig.
- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt voldoende afstand behouden tot risicobronnen en worden veiligheidsrisico's beperkt.
- Goede bereikbare gemeente vanuit alle richtingen, voor zowel openbaar- als privé-vervoer staat centraal. De infrastructuur is goed ingepast in de omgeving en is zo ingericht dat dit een veilig gebruik zoveel mogelijk waarborgt.
- De kwaliteit en breedte van wegen in het buitengebied moet voldoende zijn om de veiligheid van alle weggebruikers te garanderen. Hierbij wordt gelet op het toenemende recreatieve gebruik en de toenemende zwaarte van het landbouwverkeer.
- Zo mogelijk samen met de buurgemeenten binnen het gebied Arkemheen – Eemland, maakt de gemeente een omgevingsprogramma landschap voor het buitengebied gebaseerd op het provinciale Nationaal Programma Landelijk Gebied. Rekening houdend met inbreng vanuit regionale gebiedsprocessen, wordt hierin:
 - binnen het doel om de kenmerkende openheid van het buitengebied te behouden en in het besef dat het buitengebied in de toekomst niet alleen een productiegebied kan zijn, nagegaan welke kwaliteiten en functies in de toekomst nodig zijn om het gebruik door de diverse doelgroepen te faciliteren, waaronder ook de inwoners van Amersfoort;
 - tegemoet gekomen aan de wensen voor het gebruik ervan door de inwoners, zoals het nagaan van de mogelijkheden voor bijvoorbeeld de aanleg van een (voedsel)bos of van ruitpaden;
 - gekeken hoe het agrarisch karakter van het polderlandschap kan worden geborgd. Uitdagingen liggen in de biodiversiteit, de circulariteit, het terugbrengen van de stikstofuitstoot en een duurzame toekomst van de agrariër.
- De omgeving en ketenpartners worden er vroegtijdig bij nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte betrokken. Daarbij streeft de gemeente actief naar een goede afspiegeling van de belanghebbenden.

Verwante thematische ambities

Naast de ambities als verwoord onder Boegbeeld van het Eemland heeft de gemeente een aantal ambities specifiek op themaniveau uitgewerkt. Dat betreft de volgende thema's:

Thema Agrarische sector

De agrarische sector is belangrijk in de gemeente. In de gemeente bestaat een vitaal buitengebied met een duidelijk economisch, sociaal en recreatief belang voor de hele gemeente. Voor behoud van deze vitaliteit blijft ruimte om te ondernemen nodig, met name voor de (jonge) ondernemers die hun (familie)landbouwbedrijf voort willen zetten. Daarom zet de gemeente in op ruimte bieden aan de boer met voorwaarden om de sector financieel gezond te houden, en staat meer

samenwerken met agrariërs centraal. Dit gaat over verschillende aspecten, zoals biodiversiteit, weidevogelbeleid, alternatieve vormen van landbouw, duurzame productie, circulariteit en de promotie van streekproducten uit Bunschoten. Hierin is maatwerk per agrarisch bedrijf van belang voor behoud van de omgeving, het landschap, de sector en biodiversiteit.

Thema Werk en ondernemen

Voor het thema Werk en ondernemen heeft de gemeente drie belangrijke pijlers. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat creëren en behouden, een goede dienstverlening creëren voor ondernemers zodat het ondernemerschap aantrekkelijk blijft en inzetten op een gastvrije en bereikbare gemeente. Om dit te bereiken zijn initiatief innovatie van belang. Het bedrijventerrein Zuid wordt toekomstbestendig ontwikkeld, door in te zetten op een slimme inrichting, voorzien in bedrijfsbehoefte en een goede bereikbaarheid te ontwikkelen.

Thema Bereikbaarheid

Zoals aangegeven in vorige paragrafen is het thema Bereikbaarheid voor meerdere thema's van belang. Bereikbaarheid is essentieel voor het behouden van inwoners in de gemeente, recreatie en toerisme, leefbaarheid voor jongeren en ouderen, en ervoor zorgen dat de gemeente een goed vestigingsklimaat heeft. De gemeente heeft veel ideeën om dit thema goed uit te werken. Voorbeelden zijn door het optimaliseren van de doorstroming van de N199, door mogelijk te verbreden en het scheiden van verschillende vormen van verkeer. Stimuleren van fietsgebruik en openbaar vervoer door de verbindingen te verbeteren. Zo wordt er ook aandacht gevraagd voor stallingsruimte voor fietsers. Innovatieve en duurzame concepten zoals (elektrisch) deelvervoer wordt gestimuleerd. Onduidelijk is op welke manier dit wordt gedaan. Ook zal het concept "auto te gast" waar mogelijk toegepast worden.

Thema Natuur en landschap

Inwoners hechten veel waarde aan behoud en versterking van het landschap, boven het toestaan van nieuwe ontwikkelingen. Het open landschap wordt sterk gewaardeerd. Dat geldt ook voor het agrarisch karakter van het buitengebied. Vrij algemeen is het oordeel dat dit nu eenmaal kenmerkend is voor het gebied. Dat betekent dat nieuwe ontwikkelingen vragen om een landschappelijk inpassingsplan, waarmee een initiatiefnemer aantoont hoe het initiatief de landschappelijke waarden behoudt of zelfs versterkt. Verder moet bij nieuwe initiatieven rekening worden gehouden met de nabije ligging van Natura 2000-gebieden Eemmeer & Gooimeer Zuidoever en Arkemheen.

4.2.2.2 Effecten

De beleidsambities gaan in op het bieden van ruimtelijke ontwikkeling binnen het waardevolle karakter van Bunschoten. Voornamelijk bepalend voor de ambitie is de zoektocht naar ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen. De wezenlijke keuzes op dit onderdeel zijn dat de gemeente ervoor kiest om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken: zo blijven agrarische bedrijven mogelijkheden krijgen om uit te breiden, vestiging van nieuwe bedrijven in het buitengebied is mogelijk en is de bouw van woningen mogelijk.

Wezenlijke keuzes ontbreken op de wijze *waarop* deze ontwikkelingen een plek krijgen in de gemeente. Weliswaar wordt een kader geschetst dat strekt tot "behoud van de karakteristiek", en dienen de nieuwe ontwikkelingen ingebed te worden in die bestaande karakteristiek. Concrete keuzes over bescherming of ontwikkeling blijven uit omdat dit keuzes zijn die de gemeente moet

maken per casus. Keuzes die de mogelijke impact mitigeren worden doorgeschoven: zo is de omgevingsvisie een geijkt instrument om een keuze te maken over een verstedelijkingsmodel voor de lange termijn. De omgevingsvisie veronderstelt nu slechts dat het nodig is om hier een visie op te ontwikkelen en benoemt concrete locaties. Hoe en waar die visie een plek krijgt kadert de omgevingsvisie nog niet in. Een goed voorbeeld van een keuze die enerzijds ruimte biedt voor ontwikkeling en anderzijds de karakteristiek van het landschap respecteert is de keuze voor beperkte hoogbouw, ingekaderd doordat deze slechts aan de randen van nieuwbouwprojecten gerealiseerd mag worden. Hier voorziet de omgevingsvisie in een onderbouwd kader voor behoud en ontwikkeling.

Harmonie tussen de karakteristiek van het landschap en ruimte voor ontwikkeling

De visie bevat een relatief abstract kader voor nieuwe ontwikkelingen, die in beginsel positief uitpakken voor de onderdelen van het beoordelingskader. Daarbij is getracht een balans te vinden tussen ruimte voor economische ontwikkelingen (*“Vestiging van andere bedrijven is mogelijk”*) in harmonie met de bestaande landschappelijke kwaliteiten van voornamelijk het buitengebied. Niettemin hebben dergelijke economische ontwikkelingen een effect op de bestaande agrarische grondslag van het buitengebied dat door die agrarische grondslag en bijbehorende grootse openheid van cultuurhistorische waarde is. Ruimte voor economische ontwikkeling leidt altijd tot een verandering van die karakteristiek. De bepaling dat nieuwe bedrijven “aan moeten sluiten bij de karakteristiek van het buitengebied” is positief, maar zal in de praktijk lastig uitvoerbaar blijken omdat daar geen duidelijke richtlijnen voor zijn. De ambitie om een programma landschap op te stellen waarbinnen deze ontwikkelingen een plek moeten krijgen is eveneens gunstig. In zo’n programma kan een perspectief gegeven worden aan ruimtevragers en tegelijkertijd de kenmerkende karakteristiek overeind gehouden worden. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is gereed per 1 juli 2023 zou aanknopingspunten voor een dergelijk programma kunnen bieden. Vanuit die realiteit is het goed voorstelbaar dat er nog geen concreet kader geboden wordt.

De situatie is, op basis van de leefomgevingsfoto, autonoom gevoelig voor verslechtering. Zo wordt in paragrafen 2.2.12 en 2.2.13 geconcludeerd dat de natuurwaarden en landschaps- en erfgoedwaarden in de toekomst onder druk staan. Op diezelfde plek wordt geconcludeerd dat “zonder duidelijke kaders en visie de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente kan afnemen”. De omgevingsvisie bevat niet die duidelijke kaders en visie maar schuift de uitwerking hiervan door naar het programma. Daardoor blijft de situatie voorlopig gevoelig voor verdere verslechtering.

Een vergelijkbare conclusie geldt voor de positie van natuur- en biodiversiteitswaarden. Autonoom is de situatie sterk gevoelig voor verslechtering. De opgave voor het buitengebied is om dat zo vorm te geven dat dit niet verslechterd, maar bijdraagt aan de gewenste kwaliteiten van het weidevogelkerngebied, bijvoorbeeld door de omzetting naar meer natuurinclusieve landbouw. In de omgevingsvisie wordt de mogelijkheid geboden aan agrarische bedrijven om zich te kunnen blijven ontwikkelen op het gebied van schaalvergroting, mits dit hand in hand gaat met verduurzaming. Dat is voor de economische vitaliteit van het platteland op korte termijn gunstig (autonoom heeft de boer het ook lastig), maar zonder nadere sturing op type ontwikkeling negatief uitpakken voor natuur en biodiversiteit. In het licht van discussies op rijksniveau en provinciaal niveau lijkt verdere ontwikkeling van hetzelfde type agrarische activiteiten in de toekomst niet kansrijk, gezien de opgave tot reductie van schadelijke emissies.

Een schone en veilige leefomgeving

Wezenlijke keuzes op het gebied van de fysieke leefomgeving worden nagenoeg volledig doorgeschoven naar het omgevingsplan. Het omgevingsplan wordt de plek waar geborgd wordt dat de leefomgeving schoon, heel en veilig blijft. Op zichzelf is dat een logische plek om regels te verbinden aan de fysieke leefomgeving, maar de omgevingsvisie zou het integrale kader moeten zijn waarbinnen strategische keuzes gemaakt worden die kaders stellen voor latere uitwerkingen als het omgevingsplan. Nog niet geheel duidelijk is op welke aspecten de gemeente in het omgevingsplan gaat sturen: daarvoor biedt het kader van de omgevingsvisie nog te veel ruimte. Ook de mate van sturing is nog onduidelijk.

4.2.2.3 Beoordeling

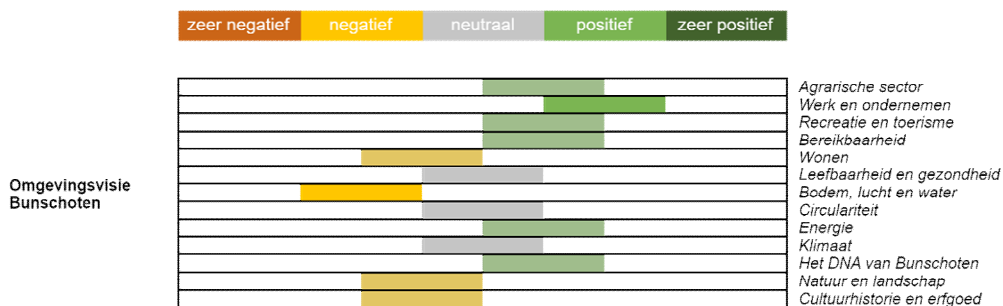
De uitgangspunten kunnen een hele goede manier zijn om op meerdere onderdelen van het beoordelingskader positieve effecten te realiseren. Nieuwe ontwikkelingen kunnen bijdragen aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit en recreatie. Daar horen dan wel duidelijke randvoorwaarden bij, maar het uitgangspunt is om vanuit integraliteit de leefomgeving door te ontwikkelen.

Per beoordelingsthema gelden de volgende effecten. De effecten zijn samengevat weergegeven in de onderstaande figuur.

- **Agrarische sector:** De agrarische sector heeft het zwaar in de gemeente. Beleidskaders van andere overheden gaan een grote impact hebben op de positie van de agrarische sector. Tegelijkertijd is die sector belangrijk voor de gemeente en heeft ze een cruciale rol gespeeld in het landschap dat zeer hoog gewaardeerd wordt. In de omgevingsvisie wordt ruimte geboden voor doorontwikkeling van het agrarisch bedrijfsmodel, en waar nodig met boeren samen te werken om biodiversiteit en verduurzaming te stimuleren. Daar waar dit mogelijkheden biedt voor verbreding van de (niet-agrarische) activiteiten pakt dit zeer gunstig uit.
- **Werk en ondernemen:** De gemeente kiest in haar omgevingsvisie voor het bieden van ruimte aan bestaande en nieuwe ondernemers en meerdere sectoren. Hier zitten weliswaar op hoog abstractieniveau beperkingen aan, maar de essentie van de omgevingsvisie pakt goed uit voor de kansen voor ondernemers.
- **Recreatie en toerisme:** De omgevingsvisie biedt onder de ambitie “boegbeeld van het Eemland” geen duidelijk kader voor recreatie en toerisme. Daardoor wordt de autonome ontwikkeling verder voortgezet: er liggen voldoende kansen. De mate waarin die kansen benut worden bepaalt de omvang van het positieve effect. De thematische ambities geven hiervoor een beter kader.
- **Bereikbaarheid:** In de omgevingsvisie wordt ingezet binnen het thematische kader op het stimuleren van betere bereikbaarheid voor auto, fiets, openbaar vervoer en wandelpaden. Het is in principe duidelijk welke keuzes gemaakt worden, alleen nog niet welke keuzes prioriteit hebben.
- **Wonen:** De woningbouwambitie (versnellen met 20%) heeft een plek in de omgevingsvisie. De wijze waarop dient in de beleidsambitie “Boegbeeld van het Eemland” nader uitgewerkt te worden, anders verslechtert de situatie. Wel geven de bestaande locaties de ruimte om de woningbouwambitie van 20% een plek te geven.
- **Leefbaarheid en gezondheid:** Geen nadrukkelijke relatie met “Boegbeeld van het Eemland”.

- **Bodem, lucht en water:** De visie van de gemeente op het water is om dit te beschermen, verbeteren, en recreatief te benutten. De vele ontwikkelingen op en in de bodem worden als nadere uitwerkingsopgave beschouwd. De situatie is autonoom gevoelig voor verslechtering. Zonder nadere duiding zal deze ontwikkeling bevestigd worden.
- **Circulariteit:** Geen nadrukkelijke relatie met “Boegbeeld van het Eemland”.
- **Energie:** In de geïntegreerde ambitie heeft de energieambitie geen plaats. De thematische ambitie is echter wel heel relevant. De gemeente kiest voor zo veel mogelijk beperking van negatieve effecten door te kiezen voor zoveel mogelijk zon op daken en geen grootschalige energieopwekking in het buitengebied.
- **Klimaat:** Geen nadrukkelijke relatie met “Boegbeeld van het Eemland”.
- **DNA van Bunschoten:** Het DNA van Bunschoten is belangrijk. Dat komt tot uiting door de identiteit en die is weer in belangrijke mate gekoppeld aan de ruimtelijke opbouw van de kern. In die zin is het DNA van Bunschoten gebaat bij behoud van de ruimtelijke karakteristiek. De visie bevat positieve uitgangspunten, maar die moeten verder uitgewerkt worden.
- **Natuur en landschap:** De gemeente conformeert zich aan het landelijke en provinciale beleid. Hoe dit uitpakt is nog onduidelijk, waar deze waarde neutraal beoordeeld wordt.
- **Cultuurhistorie en erfgoed:** het buitengebied is van wezenlijke cultuurhistorische waarde. De gemeente beschermt dit en onderkent het belang van deze waarden in haar omgevingsvisie. De bescherming is niet heel concreet gemaakt in relatie tot nieuwe ruimtevragers. Dit is een punt van aandacht bij de totstandkoming van nieuwe programma’s.

Het Boegbeeld van het Eemland

Figuur 4.2 Totale beoordeling van de ambitie "Het Boegbeeld van het Eemland".

Aanbevelingen

- Werk de principes van bescherming van de waardevolle karakteristiek verder uit en werk uit hoe de nieuwe ontwikkelingen een plek krijgen binnen die waardevolle karakteristiek.
- Let op de naamgeving van de programma’s. Onder “thema’s” wordt een programma “erfgoed en omgevingskwaliteit” voorgesteld, terwijl er ook een “programma landschap” en een programma “centrum” genoemd wordt. Borg hierbij de onderlinge samenhang. In de omgevingsvisie zou een wat meer concrete beleidsambitie bijdragen aan die programma’s.

4.2.3 Samen toekomstbestendig

4.2.3.1 Te toetsen beleidsambities

Integrale ambitie “Samen toekomstbestendig”

Centraal in de ambitie staat de toekomstbestendigheid van de gemeente, voor toekomstige generaties. Door klimaatbestendig te zijn zorgt de gemeente voor een comfortabel, veilig en tegen extreem weer bestaande leefomgeving voor iedereen. Ook is de economie vitaal genoeg om onzekerheden aan te kunnen.

Klimaatverandering zorgt ervoor dat op veel verschillende vlakken dingen op een andere manier moeten worden aangepakt, een nieuwe invulling moeten krijgen of herstructureerd moeten worden. Denk hierbij aan een robuuste binnenstad waarbij omgegaan kan worden met extreme neerslag, maar ook hittestress voor inwoners en de flora en fauna. Daarbovenop zullen bedrijven moeten inzetten op het hergebruiken van grondstoffen en op deze manier de kringloop te sluiten, zodat niets verloren gaat. En zullen er meerdere vormen van hernieuwbare energie ontwikkeld moeten worden, wat weer ruimte vraagt aan verschillende gebieden in de gemeente.

De gemeente wil een zelfstandige economie, met daarin voldoende voedsel, materialen, water en duurzame energie. Ook zijn samenwerkingspartners van belang, aangezien de uitdagingen veel groter zijn dan de gemeente alleen aan kan. Bedrijven en woningen zullen aan meer duurzaamheidseisen moeten voldoen. Zo zijn zonnepanelen waar mogelijk essentieel, maar grootschalige windparken blijven uit om het open karakteristieke landschap te behouden. Ook wordt zo min mogelijk verharde gebieden in tuinen gestimuleerd. Door de aanwezigheid van veel groen kan het regenwater goed worden opgevangen en hebben inwoners weinig last van hittestress. Door het tijdig treffen van maatregelen treedt er geen bodemdaling op. De biodiversiteit in de gemeente is groter geworden, vooral in het buitengebied. Dat wordt gedaan door aandacht te schenken aan natuurinclusief ontwikkelen. Meer concreet gaat de gemeente:

- Een programma duurzaamheid opstellen. Met het oog op een duurzame ontwikkeling van de gemeente, zorgt beleid ervoor dat tussendoelen geformuleerd worden en concreet te maken. Daarbij moet voldaan worden aan de landelijke richtlijnen en wettelijke kaders. Dit beleid wordt opgenomen in een integraal programma duurzaamheid, met als onderdelen energie, circulariteit en klimaatadaptatie. Daarbij wordt actief gestreefd naar een evenredige vertegenwoordiging van alle belanghebbenden. Het vastgestelde beleid wordt verwerkt in het omgevingsplan.
- Duurzaamheid wordt gestimuleerd met win-winsituaties. Initiatieven voor verduurzaming worden zorgvuldig afgewogen, waarbij behoud en bescherming van het landschap uitgangspunt is. Bij het verduurzamen van de energievoorziening wordt dat eerst gedaan op plekken waar de impact op de omgeving zo klein mogelijk is, zoals isoleren en besparen. Concreet doel is dat alle woningen en bedrijven in 2035 duurzaam zijn geïsoleerd. Ook stimuleert de gemeente het leggen van zonnepanelen op daken van bijvoorbeeld veestallen en woningen. Opbrengsten uit verduurzaming van de energievoorziening komen mede ten goede aan de gemeenschap.
- Een zichtbare circulaire economie creëren. De gemeente werkt aan een circulaire economie, in samenwerking met inwoners en organisaties. Ze stimuleren onder andere het betrekken van voedsel uit de omliggende regio, waarmee ze ook de toekomstbestendigheid van de agrarische bedrijven bevorderen. Ook zijn er in 2040 geen daken van agrariërs meer waarop asbest voorkomt. De gemeente geeft meer aandacht aan het thema circulariteit door educatie over bijvoorbeeld recyclen en hergebruik. Ook

kunnen bedrijven een belangrijke factor spelen in de voorziening en opwekking van duurzame energie.

- Bewustwording creëren over de natuur en biodiversiteit. De gemeente geeft voorlichting en kan (mede-)financierder zijn van initiatieven op het gebied van duurzame en natuurinclusieve ontwikkeling. De gemeente neemt maatregelen om biodiversiteit te bevorderen. In het kader van bewustwording betrekken ze bijvoorbeeld de jeugd door educatie in natuurgebieden. Daarnaast biedt de gemeente locaties voor moestuinen aan.
- Klimaatadaptatiemaatregelen nemen. Bijvoorbeeld het tegengaan van het verharderen van tuinen of van parkeerplaatsen bij bedrijven. De gemeente zorgt voor voldoende groen in de leefomgeving, en mede vanwege het veranderende klimaat, nemen ze tijdig maatregelen om de leefomgeving veilig, gezond en leefbaar te houden. De gemeente maakt concretere plannen hierover in het omgevingsplan. In overleg met het waterschap en de buurgemeenten maakt de gemeente beleid dat ervoor zorgt dat de kwaliteiten van het buitengebied wordt geborgd en verbeterd zodat er geen bodemdaling optreedt.

Verwante thematische ambities

Naast de ambities als verwoord onder ‘Samen toekomstbestendig’ heeft de gemeente een aantal ambities specifiek op themaniveau uitgewerkt. Dat betreft de volgende thema’s:

- **Thema Energie**

De gemeente Bunschoten volgt het landelijk beleid over duurzaamheid en de energietransitie en gebruiken dat als algemeen uitgangspunt. Hieronder valt de Regionale Energie Strategie, met de opgaven van Bunschoten op het gebied van regionale duurzame elektriciteit en grootschalige duurzame warmte, infrastructuur en energienetwerken. Zo wordt ook een programma duurzaamheid opgezet. In de visie wordt aangegeven dat veel concrete beleidsplannen in het omgevingsplan worden uitgewerkt. Hierin kan in de visie nog scherper naar gekeken worden. Elementen zijn onder andere zonnepanelen op daken, de financiële haalbaarheid van duurzame energieopwekking, isolatiemaatregelen (die deels bij de inwoners zelf ligt), grootschalige opwekking van elektriciteit en bodemenergie. Tot 2030 wordt ingezet op isoleren en besparen, daarna zullen er plannen ontstaan op de wijken af te koppelen van het gas. Hierbij is onderzoek naar bijvoorbeeld aquathermie en WKO essentieel. In de gebiedsvisie ten oosten van Zuidwenk wordt verkend in hoeverre het gebied een rol kan vervullen voor de lokale duurzame energieopgave.

- **Thema Klimaat**

Het thema klimaat omvat meerdere onderwerpen. Dit zijn hitte, droogte, extreme neerslag, vergroening, overstromingen, bodemdaling en klimaatadaptief bouwen. De gemeente wil inzetten op het stimuleren van inwoners en agrariërs om goed om te gaan met hitte en droogte door maatregelen te treffen om water vast te houden. Adviezen voor hittegolven worden gegeven om een leefbare omgeving te stimuleren. Ook wordt gestimuleerd op genoeg waterberging, afkoppeling van regenwater en riool, groene daken, onnodige bestrating en wadi’s. Deze plannen moeten nog helder uitgewerkt worden in het omgevingsplan.

- **Thema Circulariteit**

Circulariteit wordt ingezet op vijf onderwerpen: afval, materialen, voedsel, water en energie. Een circulaire economie draait volgens de gemeente op het goed scheiden van afval, hergebruik van materialen, en reststoffen gebruiken in verschillende sectoren die daar baat bij hebben. Ook zijn agrariërs van belang in de voedselkringloop, waarbij de ecosysteemdiensten werken in het

voordeel van de landbouw. Waterwinning en -zuivering is kostbaar in onder meer geld in energie. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om gebruikt water her te gebruiken voor verschillende functies.

4.2.3.2 Effecten

De ambitie “Samen toekomstbestendig” zet in op energieneutraliteit, een circulaire economie en klimaatbestendigheid voor de toekomstige generatie.

De gemeente zet met de voorgestelde keuzes in op een duurzaam Bunschoten. Door het inzetten van verschillende programma’s rondom klimaatadaptatie, duurzaamheid innovatief ondernemen wil de gemeente inzetten op een robuuste leefomgeving. Door het besparen van energie, de opwek van duurzame energie en het afstappen van fossiele brandstoffen wordt deze verduurzaming behaald. Zo wordt er bijvoorbeeld op grote schaal zon-op-dak gerealiseerd in de toekomstvisie. Ook heeft de gemeente de eerste stap gezet naar circulariteit, zoals het nascheiden van afval.

Omgevingseffecten van duurzame energieopwekking

De gemeente wil op verschillende vlakken duurzame stappen maken en deze integraal in het landschap passen, waarbij behoud van het landschap het uitgangspunt is. Zo willen ze win-situaties creëren waarbij bedrijven, het landschap en de inwoners baat hebben. Zo wordt in de omgevingsvisie richting gegeven aan grootschalige duurzame energieopwekking (in elk geval langs randen van infrastructuur en bedrijventerreinen). De formulering ‘in elk geval’ leidt tot het risico dat ook in gebieden elders in de gemeente die grootschalige opwekking slecht verdragen initiatieven gestart kunnen worden. Een beperking tot langs randen van infrastructuur en bedrijventerreinen zou een goede borging zijn van het voorkomen van andere omgevingseffecten. Onderzoeken naar de genoemde locaties moet nog uitwijzen hoeveel zonne-energie daar daadwerkelijk opgewekt kan worden.

Positief is de meerwaarde die geëist wordt, financieel en maatschappelijk, voor leefbaarheid van de omgeving zelf. Het kader in de omgevingsvisie is geschikt en op basis van dit kader kan het afwegingskader duurzame elektriciteit verder vormgegeven worden.

Bereiken van klimaatadaptiviteit

De inzet van de gemeente is zonder meer positief. Alle relevante aspecten van klimaatverandering worden aangestipt en wordt een ambitie op afgestemd. Vergroening en behoud van groen is een geïkt instrument tegen hittestress en het verzorgen van voldoende water aan- en afvoer voorkomt wateroverlast. Bij de beoordeling dient echter ook betrokken te worden dat met deze beleidsuitgangspunten risico’s gemoeid zijn. Bij de uitwerking van de omgevingsvisie dient nog wel aandacht besteed te worden aan de wijze waarop de ambities verwezenlijkt gaan worden. Zo wordt in de omgevingsvisie gesteld dat er “maatregelen bedacht worden om meerlaagse veiligheid te bereiken”, “de gemeente maatregelen neemt om bodemdaling tegen te gaan” en “om hittestress aan te pakken maatregelen voor de lange en korte termijn worden gestimuleerd”. Afhankelijk van de te kiezen maatregelen (dijkversterkingen kunnen significante landschappelijke impact hebben en het tegengaan van bodemdaling door verhoging van het grondwaterpeil beperkt de kansen voor het bedrijven van landbouw) kunnen negatieve effecten optreden. Dat is nu nog te onzeker. De risico’s van een genomen keuze (bijvoorbeeld “bodemdaling tegengaan”) blijven dus onderbelicht in deze fase.

Een circulaire samenleving

De gemeente heeft uitgebreid beschreven welke thema's relevant zijn voor een circulaire samenleving. De eerste stappen worden in deze omgevingsvisie goed belicht. Het concreet maken van de stappen ontbreekt nog. Op welke manier ziet de gemeente bijvoorbeeld circulariteit in relatie tot de woningbouwopgave die zij voor zichzelf gesteld heeft? Wat betekent circulariteit voor de agrarische sectoren? Worden er financiële middelen ingezet om deze doelen te behalen? Het aspect is in zodanige ontwikkeling dat de gemeente hierop moet bijschakelen zodra de discussie over mogelijkheden verder gevoerd is.

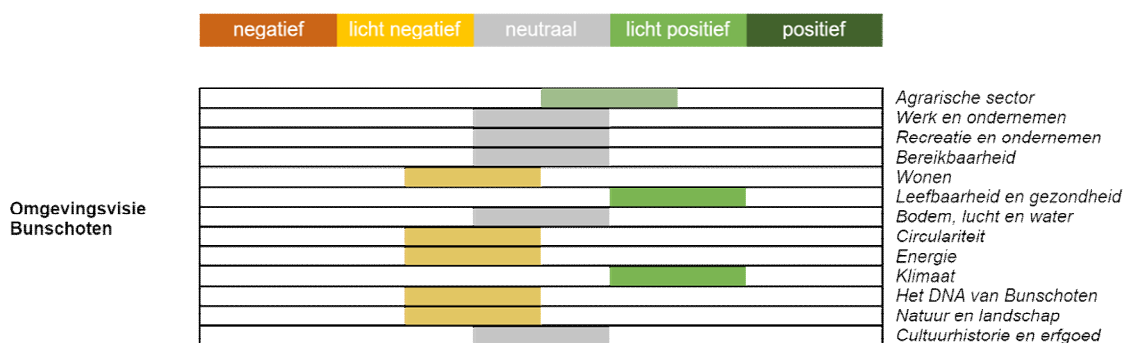
4.2.3.3 Beoordeling

Ook bij deze ambitie zijn de uitgangspunten een hele goede manier zijn om op meerdere onderdelen van het beoordelingskader positieve effecten te realiseren. Nieuwe ontwikkelingen kunnen bijdragen aan biodiversiteit, circulariteit, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit en recreatie. Toch blijven de randvoorwaarden waarop de gemeente dit wil realiseren relatief zwak.

- **Agrarische sector:** Voor de ambitie "Samen toekomstbestendig" is het afwachten wat duidelijke en concrete beleidskaders gaan betekenen voor de huidige agrarische sector. De sector is afhankelijk van landelijk beleid rondom stikstof, maar ook als het gaat om natuurinclusief en circulair boeren. Ambities rondom waterveiligheid (ruimtebeslag door dijkversterkingen, zoals bij Eemmeerdiijk), het tegengaan van bodemdaling (grondwaterpeilverhoging), duurzame energieopwekking (mogelijkheden voor grootschalige energieopwekking op landbouwgrond) kunnen de potenties van het buitengebied voor agrarische doeleinden ernstig beperken. De risico's zijn in de omgevingsvisie onderbelicht.
- **Werk en ondernemen:** Geen nadrukkelijke relatie met "Samen toekomstbestendig".
- **Recreatie en toerisme:** Geen nadrukkelijke relatie met "Samen toekomstbestendig".
- **Bereikbaarheid:** Geen nadrukkelijke relatie met "Samen toekomstbestendig".
- **Wonen:** Binnen dit thema heeft deze ambitie niet een sterke relatie, behalve als het gaat om de ambitie van de gemeente om zoveel mogelijk zon-op-dak energiewinning te realiseren. Hiervoor wil de gemeente samenwerken met inwoners en ontwikkelaars, maar ondanks dat gaat het in de thematische ambitie niet verder dan het 'willen stimuleren van zon-op-dak locaties'. Om deze ontwikkeling verder te stimuleren is het verstandig om concreet na te denken om welke manier dit gaat gebeuren, anders zal deze ontwikkeling op negatieve voet verder.
- **Leefbaarheid en gezondheid:** Binnen dit thema ligt de grootste nadruk op het bereikbaar houden van voorzieningen en een goede verdeling ervan. Tevens is een gezonde leefomgeving niet alleen door middel van openbaar groen gerealiseerd, maar weet de gemeente ook goed om te gaan met hittestress, droogte en extreme neerslag. De gemeente speelt hierop in door in de thematische ambities inwoners op de hoogte te willen stellen hoe om te gaan met extreme weersomstandigheden, wat een positieve ontwikkeling is voor de leefbaarheid, maar eventueel kan botsen met andere ruimtelijke voorzieningen (zoals parkeergelegenheid).
- **Bodem, lucht en water:** De milieuaspecten rondom bodem, lucht en water worden weinig tot niet belicht, zoals bodemdaling of de waterkwaliteit, terwijl dit wel elementen zijn die van belang zijn voor een toekomstig bestendig Bunschoten. Dit wordt daarom licht negatief beoordeeld.

- **Circulariteit:** Binnen dit thema wordt concreet nagedacht over waar de gemeente naartoe wil d.m.v. het thematische thema rondom circulariteit. Hierin zijn de ambities rondom afvalstoffen, hergebruik, water en energie positief, onduidelijk zijn nog op welke manier dit zal worden gedaan. Op het moment dat het aspect circulariteit meer ontwikkeld is kan de gemeente hierop inspelen.
- **Energie:** In de geïntegreerde ambitie en de thematische ambitie is het thema energie erg relevant en wordt helder uiteengezet. Het is duidelijk waar de gemeente naartoe wil. Dit kan wel negatief uitpakken voor het landschap, doordat niet op voorhand strikt gezoneerd wordt.
- **Klimaat:** De gemeente zet in op verbetering van de klimaatbestendigheid. Afhankelijk van de concrete uitwerking van de plannen pakt dit positief tot zeer positief uit.
- **DNA van Bunschoten:** Het DNA van Bunschoten is belangrijk. Dat komt tot uiting door de identiteit en die is weer in belangrijke mate gekoppeld aan de manier waarop de toekomst van de gemeente Bunschoten voor iedereen gewaarborgd wordt. De visie geeft aan dit te willen, maar geeft nog te weinig helderheid hoe dit gedaan moet worden.
- **Natuur en landschap:** Natuurwaarden zijn erg belangrijk in deze ambitie en dit wordt duidelijk gemaakt op verschillende manieren. O.a. door aan te sluiten bij programma's van de provincie Utrecht en door natuurinclusief te willen ontwikkelen. Wel moet dit in relatie blijven met hoe de bedrijfsvoering van de landbouw in elkaar zit en het (grond)waterpeil.
- **Cultuurhistorie en erfgoed:** Geen nadrukkelijke relatie met "Samen toekomstbestendig".

Samen toekomstbestendig

Figuur 4.3 Samenvatting van de beoordeling van de ambitie "Samen toekomstbestendig".

Aanbevelingen

- Werk de principes van het behouden van het landschap en de agrarische sector verder uit en werk uit hoe de nieuwe ontwikkelingen een plek krijgen binnen het landschap, zoals door middel van financiële middelen.
- Werk uit wat de doelen voor klimaatadaptatie betekenen voor de leefomgeving van de gemeente Bunschoten en welke afwegingen gemaakt worden tussen verschillende aspecten. Welke aspecten hebben prioriteit?

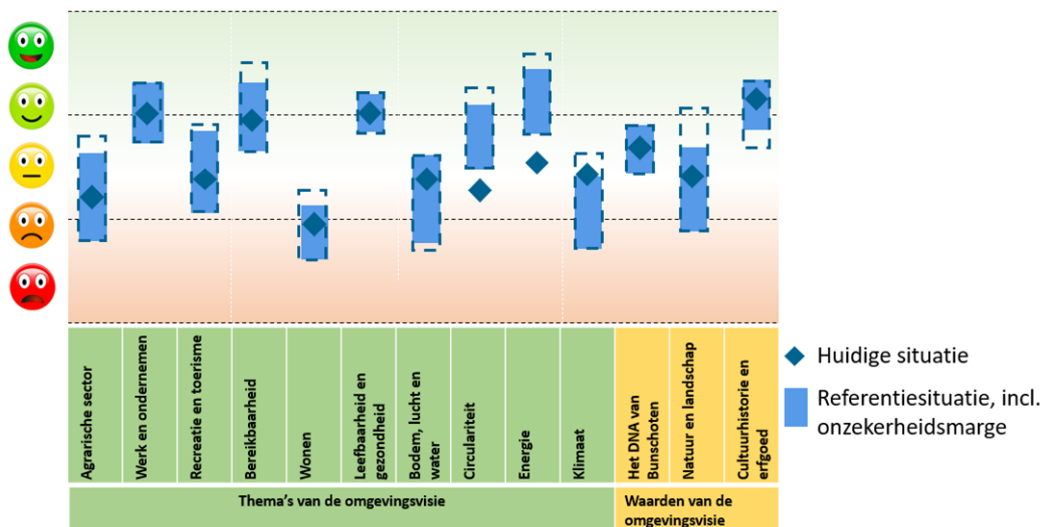
5 Conclusies, overzicht en aanbevelingen

De Omgevingsvisie van Bunschoten is een omgevingsvisie die gaat over doelen. Daarbij is een bewuste keuze gemaakt om nog géén duidelijke kaders mee te geven over hóé bepaalde doelen bereikt gaan worden. Op onderdelen is dat wel gedaan (bijvoorbeeld “energieopwekking langs randen van infrastructuur of bedrijventerreinen” of “woningbouw versnellen met 20%”), maar op veel van de thema’s wordt geen kader geschetst voor vervolprogramma’s of het omgevingsplan. Het ontbreken van die kaders brengt onzekerheid met zich mee. Het betekent niet direct dat de beoordelingsthema’s alle aan een negatieve trend onderhevig zullen zijn, maar het betekent wel dat in deze fase risico’s van bepaalde beleidskeuzes onderbelicht blijven. Ook kan deze keuze erin resulteren dat de beleidskeuzes die gaan landen in vervolprogramma’s niet integraal tegen andere beleidsthema’s zijn afgewogen, omdat die keuze niet in de omgevingsvisie zelf gemaakt is. Tegelijkertijd is het de vraag of en in hoeverre de gemeente de keuzes nu al volledig vast kan leggen en concreet kan maken. In sommige gevallen heeft de gemeente nog niet alle relevante bouwstenen gereed om een concreet kader te schetsen. Deze situatie doet zich bijvoorbeeld voor op het stikstofdossier, waarbij Rijksoverheid en provincies nog werken aan nadere maatregelen.

Voor het vervolg kan het helpen om de programma’s in de 2.0 versie van de omgevingsvisie opnieuw integraal af te wegen in een impactbeoordeling of aanverwante m.e.r.-exercitie.

De gemeente is voornemens om vanuit de principes van behoud en ontwikkeling te sturen op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. In beginsel zijn dat goede uitgangspunten voor te voeren omgevingsbeleid. De Omgevingswet vraagt dan ook om “de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied”. Die principes voor behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten geven weliswaar de ambities van de voorgenomen ontwikkeling weer, maar geven nog maar beperkt aan op welke wijze de ambities bereikt gaan worden. Voor de effectbeoordeling betekent dit dat ‘definitieve’ effecten in deze fase nog niet beschreven kunnen worden. De wijze waarop de gemeente Bunschoten de ambities wil gaan bereiken is nog ongewis, waardoor er binnen de bandbreedte van de omgevingsvisie nog een breed spectrum aan effecten op kan treden.

In die hierop volgende figuur is dit ook visueel weergegeven. Voor elk van de aspecten betekenen de doelen binnen het thema waar het aspect centraal staat én de positieve bijeffecten van andere thema’s dat in potentie veel winst behaald kan worden. Dit is aangegeven met de onzekerheidsmarge naar boven. Echter bestaat er ook een risico dat de doelen op dit moment te weinig concreet zijn om effecten te behalen. Welke stappen moeten bijv. ondernemers of inwoners zetten om bij te dragen aan het doel van de gemeente voor circulariteit? Door dit te concretiseren kan de gemeente beter sturen op de voorgestelde keuzes die ze in de Omgevingsvisie heeft opgenomen. Ook kan ze beter in beeld krijgen welke afweging ze wil maken tussen de verschillende aspecten van de leefomgeving in de gemeente. Zo komt de negatieve beoordeling voor het aspect natuur en landschap doordat de gemeente in de Omgevingsvisie nog geen afwegingskader biedt voor ontwikkelingen in het buitengebied.

Figuur 5.1 Samenvatting van de beoordeelde thema's en waarden van de omgevingsvisie.

Op basis van de figuur zou geconcludeerd kunnen worden dat de autonome ontwikkeling niet sterk afhankelijk is van de in de omgevingsvisie gemaakte keuzes. De gemeente zakt niet door de ondergrens en omgevingsvisie leidt geen grote verslechtering van de thema's in (wel bestaat het risico dat omgevingswaarden als natuur, landschap, erfgoed of bodemkwaliteit nog verder verslechteren door gebrek aan sturing).

Dat betekent niet dat de gemeente geen urgente opgaven heeft. De opgaven op het gebied van natuur (o.a. in relatie tot de agrarische sector) en behoud van landschappelijke waarden in relatie tot het groot aantal opgaven zijn groot. De adviezen uit deze beoordeling om méér concreetheid te bieden over de wijze waarop opgaven aangestuurd worden blijft daarmee overeind.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. peter.verhoeven@anteagroup.nl

Copyright © 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.